

Esbo stads

UTVÄRDERINGSBERÄTTELSE 2024

INNEHÅLL

1 GENOMFÖRANDE AV BERÄTTELSEN OM ESBO	4
1.1 GENOMFÖRANDET AV BERÄTTELSEN OM ESBO FÖR FULLMÄKTIGEPERIODEN 2021–2025 OCH UTFALLET AV RESULTATMÅLEN FÖR 2024	4
1.2 REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERING AV GENOMFÖRANDET AV BERÄTTELSEN OM ESBO SAMT UPPNÅENDET AV OCH AVVIKELSERNA FRÅN RESULTATMÅLEN FÖR 2024	5
1.3 UTVÄRDERING AV GENOMFÖRANDET AV DE FÖRVALTNINGSÖVERGRIPANDE PROGRAMMEN	12
1.3.1 1 ETT VÄLMÅENDE ESBO	15
1.3.2 EVENEMANGENS GEMENSAMMA ESBO	17
1.3.3 ETT HÅLLBART ESBO	19
1.3.4 ETT LIVSKRAFTIGT ESBO	22
2 UTVÄRDERING AV STADENS OCH STADSKONCERNENS EKONOMI OCH OMVÄRLD	25
2.1 STADENS OCH STADSKONCERNENS EKONOMI OCH OMVÄRLD	25
2.1.1 ESBO STADS OMVÄRLD OCH AKTUELLA UTMANINGAR	25
2.1.2 BOKSLUTETS OCH KONCERNBOKSLUTETS NYCKELTAL	26
2.1.3 PLACERINGSFONDER	29
2.2 UPPFÖLJNINGSUPPGIFTER OM PERSONALEN	32
2.2.1 UTFALLET AV NYCKELTAL FÖR PERSONALEN FÖR ÅR 2024	32
2.2.2 ARBETARSKYDD OCH ARBETSSÄKERHET	34
2.3 STADENS KOMMUNIKATION	37
2.4 DIGITALA TJÄNSTER OCH DIGITALT STÖD	39
2.5 INFORMATIONSSÄKERHET OCH DATASKYDD	43
3 UTVÄRDERING AV TJÄNSTER INOM RESULTATOMRÅDET FÖR LIVSKRAFT	46
3.1 SYSSELSÄTTNINGSTJÄNSTER	46
3.2 BIBLIOTEKSTJÄNSTER	50
4 UTVÄRDERING AV TJÄNSTER I SEKTORN FÖR FOSTRAN OCH LÄRANDE	54
4.1 BARNS OCH UNGAS VÄLBEFINNANDE – ÅTGÄRDER MOT MOBBNING, VÅLD, TRAKASSERIER OCH DISKRIMINERING I LÄROANSTALTER	54
4.2 UTBILDNING PÅ ANDRA STADIET – FINSK OCH SVENSK GYMNASIEUTBILDNING	58
4.3 TILLGÄNGLIGHET I SKOLBYGGNADER	62
5 UTVÄRDERING AV STADSMILJÖSEKTORNS TJÄNSTER	67
5.1 ÖKAD HÅLLBARHET I TRAFIK OCH MOBILITET	67
5.2 FÖREBYGGANDE AV BOENDESEGREGATION GENOM MARKANVÄNDNINGSPLANERING	71
5.3 HUVUDSTADSREGIONENS GEMENSAMMA UTVÄRDERING: ANPASSNING TILL OCH BEREDSKAP INFÖR EXTREMA VÄDERFENOMEN	74
5.3.1 SLUTSATSER AV HUVUDSTADSREGIONENS GEMENSAMMA UTVÄRDERING	74
5.3.2 UTVÄRDERING AV ESBO STADS ANPASSNING TILL OCH BEREDSKAP INFÖR EXTREMA VÄDERFENOMEN	76
6 KONCERNEN	79
6.1 ESBO BOSTÄDER AB	79
6.2 ESBO STADS FASTIGHETSAKTIEBOLAG	82
6.3 SAMKOMMUNEN ESPOON SEUDUN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ OMNIA	84
7 REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERINGS- OCH GRANSKNINGSARBETE	90
BILAGA 1: Utfallet av stadens, affärsverkens och koncernsammanlutningarnas resultatmål enligt bokslutet och revisionsnämnden	93
BILAGA 2: Tabell: Uppföljning av observationerna i utvärderingsberättelsen 2023	97
Bilduppgifter, källförteckning och länkar	100

ORDFÖRANDENS ÖVERSIKT

Omvärld och ekonomi

Stadens ekonomi befinner sig i en ny situation efter reformen av social- och hälsovården samt räddningsväsendet. I samband med reformen har skattefinansieringen minskat betydligt mer än de uteblivna kostnaderna för social- och hälsovården samt räddningsväsendet.

Befolkningstillväxten i Esbo fortsatte kraftigt, liksom under de föregående åren. I synnerhet ökade antalet barn och unga. Folkökningen var 7 010 invånare. Folkmängden var 321 030 invånare.

Den växande befolkningens allt större servicebehov ökar verksamhetskostnaderna och orsakar stort investeringstryck. Stadens investeringar ökade från året innan. Även koncernens investeringsprogram var fortsättningsvis omfattande.

Räkenskapsperiodens resultat uppgick till 105 miljoner euro, vilket överskred den ursprungliga budgeten med cirka 50 miljoner euro. Resultatet förbättrades av att de finansiella intäkterna överskred budgeten. Koncernens resultat var 35 miljoner euro.

Resultatmål

Berättelsen om Esbo är stadens strategi som avses i kommunallagen. Ur fullmäktigeperiodens mål härleds stadens årliga resultatmål och fastställs mätare för dem.

I budgeten för år 2024 uppställdes 26 bindande resultatmål för staden, för affärsverket två och för koncernsammanslutningarna 32 resultatmål. Enligt revisionsnämndens utvärdering uppnåddes sju av stadens resultatmål, medan tio nåddes delvis, sju inte nåddes och två inte kunde utvärderas. Affärsverkets två resultatmål uppnåddes inte. Av koncernsammanslutningarnas 32 resultatmål nåddes 18, medan nio uppnåddes delvis och fem inte nåddes.

Sysselsättning

Arbetslösheten ökade betydligt under år 2024. Också antalet lediga jobb minskade avsevärt jämfört med året innan.

Andelen arbetslösa av arbetskraften var 10,9 procent i slutet av december 2024, det vill säga en procentenhet större än ett år tidigare. Arbetslösheten i Esbo kännetecknas av unga, högutbildade och av en kraftigt ökande befolkning med främmande språk som modersmål.

Ansvar för att ordna sysselsättnings- och näringstjänster överfördes till kommunerna 1.1.2025. I samband med reformen är Esbo ansvarig kommun. Sysselsättningstjänsternas uppgift är att se till att arbetssökande snabbt blir sysselsatta och att företagen får kompetent arbetskraft samt att skapa förutsättningar för att matcha jobb och arbetstagare. Målet är varaktig sysselsättning och en minskning av utkomstskyddets finansieringsandel.

Bibliotekstjänster

Bibliotekstjänsterna styrs av lagen om allmänna bibliotek. Biblioteken i Esbo är välorganiserade och mångsidiga. I verksamheten beaktas gemenskap, pluralism och kulturell mångfald. Biblioteken stöder för sin del integration och invånarnas relation till sitt modersmål.

Enligt Berättelsen om Esbo är Esbo stadsbiblioteks kärnuppgift att mångsidigt arbeta för olika slags läskunnighet. Bibliotekstjänsternas tillgänglighet har främjats genom långa öppettider och mer-öppna bibliotek. Lippulaivabiblioteket var en av fem finalister i tävlingen om årets bibliotek.

Välfärd bland barn och unga – åtgärder mot mobbning

Enligt lagen om grundläggande utbildning har elever rätt till en trygg studiemiljö. En trygg studiemiljö består av psykiska, sociala och fysiska faktorer.

Staden hade som resultatmål för år 2024 att barn och unga ska må bra. Ett resultatmål är också att läroanstalterna ska ha nolltolerans mot mobbning och våld i skolan.

Mobbning i skolan syns på många olika sätt, såsom i diskriminering, trakasserier och våld. Mobbningen begränsar sig inte bara till skolmiljön, utan kan också förekomma på fritiden. Mobbning måste åtgärdas omedelbart. Stadens samarbete med Västra Nylands välfärdsområde samt tillgången till tjänster som stöder välbefinnande bland barn och unga i rätt tid är viktiga åtgärder mot mobbning.

Tillgänglighet i skolbyggnader

Skolbyggnadernas tillgänglighet är en del av en inkluderande undervisning. Tillgänglighet i skolbyggnader styrs av statliga förordningar och affärsverket Esbo lokaler tillämpar dessutom egna anvisningar. Utlåtanden från äldrerådet och rådet för personer med funktionsnedsättning ger viktig information om hur tillgängligheten förverkligas i praktiken. Det är viktigt att staden vid byggandet av skolor ägnar mer uppmärksamhet åt att främja tillgängligheten också i vidare bemärkelse, inte enbart då det gäller framkomlighet i den fysiska miljön.

Ökad hållbarhet inom trafik och mobilitet

Målet för fullmäktigeperioden enligt Berättelsen om Esbo är att Esbo är klimatneutralt år 2030. Trafik och mobilitet är en av prioriteringarna i färdplanen för ett klimatneutralt Esbo 2030, som fullmäktige godkände i maj 2024. Målet är att minska utsläppen från trafiken med 57 procent fram till år 2030 jämfört med 1990 års nivå. Enligt utfallet 2023 har utsläppen från trafiken minskat med sju procent jämfört med 1990 års nivå. Det verkar dock osannolikt att målet kommer att uppnås.

Huvudstadsregionens gemensamma utvärdering: Anpassning till extrema väderfenomen och beredskap i huvudstadsregionen

Målet för kommunernas klimatarbete är klimatneutralitet, vilket förutsätter utsläppsminskningar och förstärkning av kolsänkor. Klimatarbetet kan betraktas både ur perspektivet av att stävja och att anpassa sig till klimatförändringen.

I Esbo har man i arbetet inom stadsmiljösektorns resultatenheter berett sig på extrema väderfenomen genom åtgärder i åtgärdsplanen för anpassning till klimatförändringen och dagvattenprogrammet samt genom information till invånare och fastighetsägare. Beaktandet av grönstrukturen styrs genom general- och detaljplaner, områdesreserveringar och planbestämmelser.

Anpassningsåtgärder har också samlats i stadens klimatvakt, som beskriver klimatåtgärderna. I Esbo har det ansetts viktigt att anpassningen och beredskapen integreras i stadens grundläggande arbete.

Paula Viljakainen

Revisionsnämndens ordförande

1 GENOMFÖRANDE AV BERÄTTELSEN OM ESBO

1.1 GENOMFÖRANDET AV BERÄTTELSEN OM ESBO FÖR FULLMÄKTIGEPERIODEN 2021–2025 OCH UTFALLET AV RESULTATMÅLEN FÖR 2024

Berättelsen om Esbo presenterar de långsiktiga målen för stadskoncernens verksamhet och ekonomi. Stadskoncernen utvecklas på ett ekonomiskt, ekologiskt, socialt och kulturellt hållbart sätt och tjänsterna ordnas på ett invånar- och kundorienterat samt kostnadseffektivt sätt. Berättelsen om Esbo för fullmäktigeperioden 2021–2025, som fullmäktige godkände hösten 2021, har genomförts med hjälp av målen för fullmäktigeperioden, de årliga resultatmålen, sektorernas och resultatenheternas egna mål samt de förvaltningsövergripande utvecklingsprogrammen.

Ur Berättelsen om Esbo och målen för fullmäktigeperioden härleds årligen resultatmål på stadsnivå, som är bindande i förhållande till fullmäktige. De förvaltningsövergripande utvecklingsprogrammen är plattformar på stadsnivå på vilka man utvecklar lösningar för centrala förvaltningsövergripande utvecklingshelheter tillsammans med invånare, partner och intressentgrupper.

Visionen, värderingarna och fullmäktigeperiodens mål i Berättelsen om Esbo samt utvecklingsprogrammen

VISION	Esbo är en ansvarsfull och human föregångsstad med fem stadscentrum och nätverksstruktur, där det är bra att bo, lära, arbeta och företaga för alla och där invånaren kan påverka på riktigt.		
VÄRDERINGAR	Esbo är invånar- och kundorienterat	Esbo är en ansvarsfull föregångare	Esbo är rättvist
FULLMÄKTIGEPERIODENS MÅL	Esbo är en ledande stad inom lärande och bildning		
	Staden genomför tjänster med hjälp av hela Esbo som gemenskap		
	Esbo är ekonomiskt hållbart och beskattningen är konkurrenskraftig		
	Esbo är en internationellt attraktiv huvudstad för entreprenörskap och innovationer		
	Esbo är en trivsamt, säker och naturnära stad		
	Esbo är klimatneutralt år 2030		
	Esbo är bäst i Finland på att integrera		
	Specialåtgärder för att komma över coronapandemin och för vårdreformen		
UTVECKLINGS-PROGRAM	Ett livskraftigt Esbo	Ett hållbart Esbo	Ett välmående Esbo
			Evenemangens gemensamma Esbo

Källa: Stadsdirektörens diapresentation på revisionsnämndens möte 26.3.2025.

Uppnåendet av fullmäktigeperiodens mål

I Berättelsen om Esbo 2021–2025 ställdes det för staden upp sju mål för fullmäktigeperioden. Syftet med de årliga resultatmålen på stadsnivå har varit att främja uppnåendet av målen för fullmäktigeperioden. I en granskning av genomförandet av Berättelsen om Esbo, som presenterades på ett fullmäktigeseminarium i mars 2025, samt i bokslutet för år 2024, beskrivs hur målen för fullmäktigeperioden uppnåtts. Det konstaterades att uppnåendet av målen har framskridit på många delområden, men att det också kvarstår olösta utmaningar. Enligt rapporteringen uppnåddes en del av målen för fullmäktigeperioden delvis utifrån uppnåendet av resultatmålen på stadsnivå.

Revisionsnämnden har utnyttjat rapporteringen som presenterades våren 2025 vid bedömningen av hur resultatmålen för räkenskapsperioden 2024 har uppnåtts. En helhetsbedömning av uppnåendet av målen för fullmäktigeperioden kunde inte göras utifrån rapporteringen.

Genomförandet av resultatmålen för 2024 enligt bokslutsrapporteringen

För år 2024 uppställdes för staden 26, för affärsverket två och för koncernsammanslutningarna 32 resultatmål som var bindande i förhållande till fullmäktige. Om uppnåendet av dessa rapporterades till fullmäktige i delårsrapporter, i koncernrapporter och i ägarstyrningsrapporter för huvudstadsregionen samt i förhandsbeskedet om bokslutet och i bokslutet.

Fullmäktige godkände 9.12.2024 i samband med behandlingen av årets tredje delårsrapport avvikelser från följande fyra resultatmål: *Ökningen av verksamhetsutgifterna stävjas i enlighet med programmet En ekonomiskt hållbar stad och budgeten, De internt tillförda medlen stiger till över 100 procent av investeringsbehovet under fullmäktigeperioden och koncernens lånestock börjar minska, Antalet arbetstillfällen i företag i Esbo och i tillväxtkorridorerna ökar samt Ungdomsarbetslösheten minskar till 2019 års nivå.*

Enligt bokslutet nåddes 18 av de resultatmål som uppställts för staden och fem resultatmål nåddes huvudsakligen. För tre av resultatmålen rapporterades avvikelser. Till skillnad från vad som anförs ovan har *Nolltolerans mot mobbning och våld i skolan* i bokslutet rapporterats som ett resultatmål som inte har nåtts. Dessutom har det rapporterats att resultatmålen *Ökningen av antalet arbetstillfällen i företag och Ungdomsarbetslösheten minskar* inte har nåtts. Till skillnad från rapporteringen i den tredje delårsrapporten rapporterades det i bokslutet att resultatmålet *Stävjande av ökningen av verksamhetsutgifterna* i huvudsak hade uppnåtts och att resultatmålet *Finansiering av investeringarna med internt tillförda medlen* hade uppnåtts.

De två bindande resultatmålen för affärsverket Esbo lokaler nåddes inte.

Av de 32 resultatmål som uppställts för koncernsammanslutningarna nåddes enligt bokslutet 19 och nio nåddes delvis. Enligt bokslutet hade fyra mål inte uppnåtts.

1.2 REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERING AV GENOMFÖRANDET AV BERÄTTELSEN OM ESBO SAMT UPPNÅENDET AV OCH AVVIKELSERNA FRÅN RESULTATMÅLEN FÖR 2024

Enligt kommunallagen ska man i stadens strategi ta hänsyn till främjandet av invånarnas välfärd, ordnandet och produktionen av tjänster, de mål för tjänsterna som ställs upp i lagar, ägarpolitiken, personalpolitiken, invånarnas möjligheter att delta och påverka samt utvecklingen av områdets livskraft. Strategin ska grunda sig på en bedömning av nuläget i staden samt av framtida förändringar i omvärlden och deras inverkan på fullgörandet av stadens uppgifter. I strategin ska det också anges hur genomförandet av strategin utvärderas och följs upp.

Enligt kommunallagen ska målen bindas till de resurser som anvisats för dem. I budgeten anvisas de anslag och inkomstposter som målen förutsätter. Målen ska visa vilka effekter användningen av medlen ska uppnå.

Vid uppställandet av målen ska man beakta hur utmanande, realistiska och mätbara målen är samt möjligheten att genom stadens egna åtgärder påverka hur målen uppnås.

Revisionsnämnden har i följande avsnitt bedömt hur resultatmålen har uppnåtts. Särskild uppmärksamhet har ägnats de resultatmål som enligt revisionsnämndens utvärdering inte uppnåddes eller uppnåddes delvis. Dessutom granskades de resultatmål som enligt revisionsnämnden inte kunde utvärderas på ett heltäckande sätt på basis av de uppgifter som framfördes i bokslutet.

I bilaga 1 presenteras sammanfattningar av hur stadens, affärsverkets och koncernsammanslutningarnas samtliga resultatmål har nåtts enligt bokslutet och enligt revisionsnämndens utvärdering.

REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERING AV UTFALLET AV STADENS OCH AFFÄRSVERKETS SAMT KONCERNSAMMANSLUTNINGARNAS RESULTATMÅL

Utvärdering av utfallet av stadens resultatmål

Stadens resultatmål		REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERING			
		Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Kan inte bedömas
TOTALT	26	7	10	7	2

Utvärdering av utfallet av affärsverkets resultatmål

Affärsverkets resultatmål		REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERING			
		Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Kan inte bedömas
TOTALT	2	-	-	2	-

Utvärdering av utfallet av koncernsammanlutningarnas resultatmål

Koncernsammanlutningarnas resultatmål		REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERING			
		Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Kan inte bedömas
TOTALT	32	18	9	5	-

REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERING AV AVVIKELSERNA FRÅN RESULTATMÅLEN

Avvikelser från stadens resultatmål

Avvikelser från stadens resultatmål som rapporterades i bokslutet

I bokslutet har det rapporterats om tre avvikelser från resultatmålen. De är markerade med en röd triangel som pekar neråt. Revisionsnämndens utvärdering om avvikelserna i följande resultatmål överensstämmer med det som rapporterats i bokslutet. Revisionsnämndens utvärdering om att resultatmålet inte uppnåtts är markerat med en röd pil som pekar neråt.

▼ Nolltolerans mot mobbning och våld i skolan.

Enligt resultaten av en elevenkät upplever eleverna att de vuxnas ingripande i mobbning har minskat och att mobbning har ökat. Temat behandlas noggrannare i utvärderingsberättelsen i avsnitt 4.1.

▼ Antalet arbetstillfällen i företag i Esbo och i tillväxtkorridorerna ökar.

I bokslutet rapporterades att antalet arbetstillfällen i företag har minskat på grund av den något nedåtgående konjunkturen.

▼ Ungdomsarbetslösheten minskar till 2019 års nivå.

Ungdomsarbetslösheten har ökat och ligger på samma nivå (10,9 procent) som den allmänna arbetslöshetsgraden i Esbo.

Enligt revisionsnämndens bedömning har, utöver de ovannämnda, följande resultatmål inte uppnåtts

I bokslutet har följande resultatmål rapporterats som uppnådda eller i huvudsak uppnådda, men revisionsnämnden anser att de på basis av de rapporterade uppgifterna inte har uppnåtts.

▼ *Barn och unga mår bra.* Enligt revisionsnämndens bedömning uppnåddes inte resultatmålet, eftersom mätaruppgiften *Jag mår bra i skolan nästan alltid* enligt elevenkäten har försämrats jämfört med året innan. Andelen barn och unga med svag fysisk funktionsförmåga har jämfört med året innan hållits på samma nivå bland elever i årskurs 5 och försämrats bland elever i årskurs 8. I bokslutet rapporteras att målet har uppnåtts till största delen.

- **Behandlingstiden för tillstånd inom byggande förbättras så att 85 procent av ansökningarna behandlas inom högst 75 dygn.** Enligt revisionsnämndens bedömning uppnåddes inte resultatmålet, eftersom tiderna för behandling av tillstånd inom byggande inte har nått målvärdena. I bokslutet rapporteras att behandlingstiderna har förlängts ytterligare bland annat i fråga om flervåningshusprojekt, eftersom tillståndssökandena inte aktivt har velat främja sina projekt på grund av konjunkturläget. Det rapporteras att förnyelsen av behandlingen av tillstånd för byggande har fortsatt.
- **Gränssnitten och servicekedjorna mellan Esbo stad och Västra Nylands välfärdsområde fungerar väl.** Enligt revisionsnämnden nåddes resultatmålet inte år 2024. Samarbetet med Västra Nylands välfärdsområde är enligt bokslutsrapporteringen mångfasetterat och verksamhetens mångsidiga gränssnitt och hanteringen av ägarskap mellan olika uppgifter betonas. Enligt bokslutet är det fortfarande en utmaning att det i samarbetet saknas riktlinjer för de gemensamma målen, kundstyrningen och servicekedjorna och delvis också kontaktpersoner på välfärdsområdet. Särskild oro väcker tillräckligheten av elev- och studerandevårdens tjänster. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet har nåtts.
- **Esbo är en eftertraktad partner i utvecklingen av hållbara stads- och servicelösningar.** Enligt revisionsnämndens bedömning uppnåddes resultatmålet inte, eftersom den externa finansieringen var mindre än i föj. Till stöd för utnyttjande av extern utvecklingsfinansiering rekryterades en specialsakkunnig i början av 2025. Utveckling av utvecklingskompetens och av stöd för förändringsledning på stadsnivå har inletts. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet har nåtts.

Resultatmål som enligt revisionsnämndens bedömning har nåtts delvis

I bokslutet rapporteras det att 18 resultatmål har uppnåtts helt och fem resultatmål har uppnåtts huvudsakligen. Revisionsnämnden kallar dessa *resultatmål som nåtts delvis* i stället för resultatmål som uppnåtts huvudsakligen. Enligt revisionsnämndens bedömning uppnåddes följande tio resultatmål delvis:

- **Inlärningsresultaten och utbildningsnivån i Esbo ligger på toppnivå i Finland.** Medeltalet av alla prov i de finska gymnasierna i Esbo är 4,4 medan det nationella medeltalet är 4,1. Ett av kriterierna var att över 60 procent av de utexaminerade studenterna skulle ha ett medeltal av alla prov som är högre än det nationella medeltalet, medan utfallet var 58,8 procent. Andelen personer som i första hand sökt till yrkesutbildning i den gemensamma ansökan efter grundskolan har ökat något i enlighet med målet. Medeltalet av vitsorden i läsårsbetyget i årskurs 6 hade sjunkit i strid med målet både bland S1-eleverna och S2-eleverna. Medeltalen för eleverna i årskurs 9 hade stigit i enlighet med målet. Resultaten av Omnias undersökning Luottamus & Maine fås först senare. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet har nåtts.
- **Tjänsteproduktionens kostnadseffektivitet förbättras.** Betydande projekt och mindre projekt som tagits i bruk samt förbättringar av basservicen och den tekniska informationssäkerheten har rapporterats som uppnådda. Däremot har utträdet ur det gemensamma projektet DigiOne och avbrytande av projektet MittEsbo rapporterats som betydande avvikelser från programmålen. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet huvudsakligen nåtts.
- **Ökningen av verksamhetsutgifterna stävjas.** Enligt bokslutet hade en del av sektorernas ekonomi avvikelser från den ursprungliga budgeten i strid med målets mätare. Som helhet hölls stadens verksamhetskostnader inom budgeten. Produktivitetmålet för programmet En ekonomiskt hållbar stad uppnåddes och överskreds med 3,9 miljoner euro. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet huvudsakligen nåtts.
- **De internt tillförda medlen stiger till över 100 procent av investeringsbehovet under fullmäktigeperioden.** Enligt bokslutet var finansieringen med internt tillförda medel 93 procent för år 2024. Särskilt tack vare de finansiella intäkterna överskred verksamhetens och investeringarnas kassaflöde samt de internt tillförda medlen för investeringarna budgeten. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet har nåtts.
- **Esbo lockar informations- och kunskapsintensiva företag att etablera sig och stanna i Esbo.** Antalet informations- och kunskapsintensiva företag har ökat och företagets vilja att rekommendera Esbo har ökat något. Däremot har antalet företagsarbetsplatser minskat något. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet har nåtts.
- **Esbo är Nordens bästa plats för internationella experter.** Av mätarna överskred arbetsgivarnas nöjdhet med tjänsterna och antalet internationella experter som deltog i evenemangen målvärdena. Däremot låg antalet arbetsgivare som deltagit i evenemang och tjänster samt internationella experters nöjdhet med evenemang och tjänster under målvärdena. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet huvudsakligen nåtts.

- ➔ **Esbo växer hållbart.** År 2024 riktades 70 procent av investeringarna i infrastruktur för spårtrafiken till områden som är väl tillgängliga enligt mätaren för målet. Endast 17 330 v-m² ny byggrätt för boende godkändes, medan målet var 300 000 v-m². En av mätarna för resultatmålet är att staden utvecklar en kvantitativ och kvalitativ utvärdering av hur partnerskap och samarbetsmodeller utnyttjas som en del av genomförandet av investeringar och utvecklingsprojekt. Om utfallet av mätaren har det rapporterats kortfattat i bokslutet. Utfallet av övriga mätare är samma som utgångsvärdena eller bättre. Enligt en mobilitetsundersökning som Helsingforsregionens trafik publicerade 2023 hade de hållbara färdvägarnas trafikandel i Esbo ökat till 59 procent, i enlighet med målet. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet har nåtts.
- ➔ **Naturens mångfald blir starkare.** Mätarna för skyddsareal och färdigställandet av färdplanen Natursmart Esbo uppfylldes. Det har inte presenterats någon kvalitativ bedömning av hur skadelindringshierarkin vid naturskador har genomförts i de nya markanvändningsprojekten. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet har nåtts.
- ➔ **Klimatutsläppen minskar i enlighet med målet.** En stor del av mätarnas målvärden uppnåddes, men i fråga om avfallshanteringen samt industrin och arbetsmaskiner ökade utsläppen. Fullmäktige godkände färdplanen för ett klimatneutralt Esbo 2030 i maj 2024. Utsläppen från fjärrvärmeproduktionen minskade betydligt när användningen av stenkol upphörde i april 2024. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet har nåtts.
- ➔ **Integrationen i Esbo är resultatrik.** I uppföljningen fanns det ännu inga utfallsuppgifter för 2024 om andelen barn med ett främmande språk som modersmål som deltar i småbarnspedagogiken och inte heller om andelen nya studenter med ett främmande språk som modersmål i förhållande till befolkningen med ett främmande språk som modersmål. Arbetslöshetsgraden bland utlänningar i förhållande till den totala arbetslöshetsgraden har i enlighet med målet minskat från utgångsvärdet, men är fortfarande dubbelt så hög. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet huvudsakligen nåtts.

Resultatmål vars utfall revisionsnämnden inte kunde bedöma på ett heltäckande sätt

I bokslutet rapporterades att resultatmålen nedan hade uppnåtts. Enligt revisionsnämndens syn var det inte möjligt att på basis av uppgifterna om utfallet för år 2024 heltäckande bedöma uppnåendet av följande två resultatmål:

- **Tjänsteproduktionen utvecklas invånar- och kundorienterat samt kostnadseffektivt med hjälp av ett koncept med flera producenter.** Hur modellen med flera producenter utnyttjas i olika tjänster har beskrivits per sektor, men heltäckande rapportering om kostnadseffektiviteten saknas. Sektorernas rapportering är delvis inkonsekvent. Esbobornas nöjdhet med tjänsterna har förbättrats i enlighet med målet. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet har nåtts.
- **Esbo stads tjänsteinnehavare och politiska beslutsfattare påverkar beredningen av regeringsprogrammet och besluten på riksplanet så att Esbo stads möjligheter till tillväxt och investeringar tryggas.** Staden har varit aktiv och påverkat regeringsprogrammet, och arbetet bör fortsätta. I alliansen mellan de sex största städerna och staten har främjande av målen för flera helheter i regeringsprogrammet eftersträvat. Konsekvenserna för Esbo stads kommunala ekonomi kan ännu inte bedömas när till exempel reformerna av upphandlingslagen och statsandelssystemet pågår. I bokslutet har det rapporterats att resultatmålet har nåtts.

Avvikelser från resultatmålen för affärsverket Esbo lokaler

- ▼ **Målet för affärsverkets resultat 2024 var ett överskott på 22 miljoner euro före reserveringar.** Utfallet var 20,1 miljoner euro, 1,9 miljoner euro mindre än budgeterat. I bokslutet rapporterades att målet inte hade uppnåtts. Revisionsnämndens syn överensstämmer med det som rapporterats i bokslutet.
- ▼ **Affärsverkets husbyggnadsprojekt genomförs enligt den av fullmäktige godkända budgeten samt tidsplanen och kostnadsförslaget i ekonomiplanens investeringsprogram.** Utfallet av investeringarna i nybyggnader år 2024 uppgick till 78,5 miljoner euro, vilket är 19,4 miljoner euro mindre än i den ändrade budgeten. Lokal- och bostadssektionen rapporterar att målet inte har uppnåtts och revisionsnämndens syn på avvikelserna från resultatmålet är överensstämmande. I bokslutet rapporterades att investeringarna genomfördes i enlighet med programmet, men att det skett förändringar i fråga om enskilda projekt.

Avvikelser från koncernsammanslutningarnas resultatmål

Mål som inte nåddes enligt bokslutet

Revisionsnämndens bedömning av de fyra resultatmål som inte nåtts överensstämmer med det som rapporterats i bokslutet.

- ▼ Samkommunen Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnias *ekonomi är i balans och produktiviteten ökar*. Målet nåddes inte, eftersom verksamhetsbidraget inte var lika stort som avskrivningarna. Personalkostnadernas förhållande till verksamhetsintäkterna var 71 procent, medan målet var att det skulle vara under 68 procent.
- ▼ Omnia: *Yrkesutbildningens anseende ökar*. Målet var att andelen unga som i första hand söker sig till yrkesutbildning av alla som avslutat den grundläggande utbildningen ska vara 32 procent medan utfallet var 23 procent.
- ▼ *Höjning av självfinansieringsandelen för EMMA:s verksamhet från och med år 2023*. I fråga om biljett- och produktförsäljning uppnåddes inte målet. Försäljningen av experttjänster ökade från året innan.
- ▼ *Höjning av självfinansieringsandelen för Esbo stadsteaters verksamhet* så att självfinansieringsandelen är minst 27 procent. Målet uppnåddes inte då utfallet var 24 procent. I slutet av år 2024 var självfinansieringsandelen högre än målet, då utfallet var 39 procent.

Resultatmål som enligt revisionsnämndens bedömning inte har nåtts

Bland de resultatmål som ställdes för koncernsammanslutningarna nåddes följande resultatmål inte (förutom de fyra ovan nämnda) enligt revisionsnämndens bedömning:

- ▼ Helsingforsregionens trafik hade som ägarstyrningsmål att *produktiviteten ökar under hela granskningsperioden sammanlagt minst fem procent jämfört med genomsnittet 2015–2019*. Enligt revisionsnämndens utvärdering uppnåddes inte resultatmålet, eftersom produktivetsutvecklingen mätt med de uppställda produktivetsmåtarna inte motsvarade målet. I ägarstyrningsrapporten för huvudstadsregionen hade man rapporterat att målet delvis uppnåtts och konstaterat att kostnadseffektiviteten fortfarande utmanas av prisnivårisker och inflation samt en långsammare utveckling av passagerarantalet än väntat.

Resultatmål som enligt revisionsnämndens bedömning har nåtts delvis

Enligt bokslutet nåddes nio av de resultatmål som uppställts för koncernsammanslutningarna delvis.

Revisionsnämndens uppskattningar av följande åtta delvis nådda mål stämmer överens med dem som rapporterats i bokslutet.

- *Esbo bostäder Ab:s kunderfarenhet är på god nivå* och som mätare fungerar viljan att rekommendera Esbo bostäder för andra (NPS-enkäten +40). Resultatmålet uppnåddes delvis, medelvärdet i NPS är +36.
- *Enter Espoo ökar kännedomen om Esbo bland företag, turister och besökare*. Resultatmålet uppnåddes delvis, eftersom antalet visningar i digitala kanaler inte nådde målet. En av de sex kongressansökningarna bekräftades under året och om de övriga förväntas beslut år 2025.
- *Ökningen av EMMA:s kulturella och sociala genomslagskraft* nåddes delvis, eftersom antalet besökare minskade från året innan. Kundnöjdheten var 4/5. Enligt en besökarenkät besökte 17,91 procent museet för första gången, då målet var minst 15 procent. Resultatet av enkäten är dock inte ett representativt urval av hela biljettförsäljningen.
- *Esbo teaters namnkunnighet ökar*. År 2024 var antalet omnämnan i pressen 128, vilket var lite mindre än målet på 130 omnämnan. Öppningsprocenten för prenumerationerna på nyhetsbrevet översteg målet på 30 procent, då utfallet var 47,5 procent.
- *HRT:s mål om Kommunspecifika subventioneringsandelar som till slutet av granskningsperioden är högst 50 procent av de kommunspecifika totala kostnaderna* uppnåddes delvis, eftersom den genomsnittliga subventionsgraden enligt den tredje delårsöversikten var 58,0 procent. De två andra måtarna om kommunvis, regional och regelbunden granskning av utvecklingen av kommunandelarna samt kostnaderna för infrastruktur och drift uppnåddes. Enligt prognosen är Esbo stads subventioneringsandel 69,8 procent.

- ➡ HRT:s mål om *Förbättringen av kollektivtrafikens funktion och ansvarsfullhet* nåddes endast delvis, eftersom koldioxidutsläppen enligt prognosen minskade år 2024 med 68 procent jämfört med 2010 års nivå i stället för målet på 90 procent. Kundnöjdheten mäts bland annat med NPS-enkäter fyra gånger per år, och rekommendationsindexet för september var 40. Ökning jämfört med föregående mätning skedde särskilt i kommunerna i huvudstadsregionen.
- ➡ HRM:s mål om *Större miljöansvar*. Prognosen för återvinningsgraden för hushållsavfall i Esbo år 2024 är 45 procent, medan målvärdet är 52 procent. Mängden växthusgasutsläpp har minskat i enlighet med målet och genomförandet av programmet för klimatneutralitet framskrider.
- ➡ HRM:s mål om *Bättre fungerande vatten och avlopp samt avfallshantering*. Andelen icke-fakturerat vatten var 22 procent år 2024, vilket överskred målvärdet med 1,3 procent. Mängden spillvatten minskas både genom aktiv läckagesökning och genom investeringar i sanering av ledningsnätet. Kundnöjdheten har hållits på en god nivå och utfallet 4,2 motsvarade målet.

Enligt revisionsnämndens bedömning uppnåddes dessutom endast delvis följande mål, som i bokslutet rapporterats som uppnått:

- ➡ *Det allmänna vitsordet som Esbo Caterings beställarkunder ger stiger från år 2023 och mängden daglig kundrespons utvecklas.* Vitsordet som beställar- och avtalskunder gett förbättrades från året innan och antalet kundrespons ökade. Vitsordet för hur maten smakar sjönk något för skolornas del, men steg för småbarnspedagogikens och lunchmåltidernas del.

Revisionsnämndens slutsatser

Uppnåendet av målen för fullmäktigeperioden

I bokslutet ingår en bedömning av uppnåendet av målen för fullmäktigeperioden utifrån uppnåendet av resultatmålen för 2024. Utifrån rapporteringen gick det inte att göra en heltäckande helhetsbedömning av utfallet av målen och riktlinjerna för fullmäktigeperioden, ty det skulle kräva ett mångsidigare kunskapsunderlag.

En heltäckande bedömning förutsätter tydliga och användbara kvantitativa eller kvalitativa mätare och bedömningskriterier redan när målen ställs upp. Revisionsnämnden finner det angeläget att utfallet och genomförandet av målen redan under fullmäktigeperioden rapporteras täckande, så att staden med mål som ställs i budgeten och med ändringar i dessa kan effektivisera uppnåendet av målen för fullmäktigeperioden.

Uppnående av resultatmålen och utmaningar vid bedömningen

Revisionsnämndens syn på uppnåendet av resultatmålen avviker delvis från den bedömning som gjorts i bokslutet. Mätvärdena bör beskriva utfallet av resultatmålen och gå att följa upp och utvärderas, så att en realistisk slutsats om utfallet kan dras. Revisionsnämnden anser att mätarna av de omfattande och mångsidiga bindande resultatmålen och fullmäktigeperiodens mål som de styr alltjämt bör utvecklas och kompletteras. Mätarna borde beskriva målen och stadens förmåga att få saker till stånd så bra som möjligt.

Revisionsnämnden anser att av stadens resultatmål nåddes i synnerhet inte de som gällde välbefinnandet bland unga och gränssnittet mellan staden och välfärdsområdet. Inte heller målet om förvaltningens effektivitet nås, eftersom handläggningen av bygglov tar för lång tid. Lågkonjunkturen påverkade bland annat de mål som gällde ungdomsarbetslösheten och antalet företagsarbetsplatser. De mål som inte nåddes av affärsverket Esbo lokaler och Esbokoncernen gällde i huvudsak ekonomin.

En del av de årliga resultatmålen har formulerats så att både förvaltningarna, företagen och hela samhället i Esbo deltar i uppnåendet av dem. Detta är väl motiverat med tanke på stadens livskraft och konkurrenskraft, men det är svårt att bedöma om stadens åtgärder är tillräckliga och framgångsrika. En del av de årliga resultatmålen och deras mätare har ställts på en så allmän nivå att det inte på basis av bokslutet går att heltäckande bedöma utfallet.

Enligt Kommunförbundets budgetrekommendation bör det gå att bedöma resultatmålen utfall och för måluppnåendet bör de anslag som behövs anvisas. Staden har också jämförelsebase-
rade mål vars utfall dock inte rapporteras på grundval av en jämförelse enligt mätarna. I budge-
ten fastställs inte heller vilket eller vilka organ som är ansvariga för att ett resultatmål nås och
till vilket eller vilka organ anslaget för att nå ett mål allokeras.

En del resultatmåls utfall bygger på otydliga, kvalitetsbaserade kriterier och det är därför svårt
att bedöma om målen har nåtts. En kvalitativ bedömning är bra som stöd för precisa uppgifter
om utfallet, men ett resultatmål kräver ett tydligt bedömningskriterium och en tydlig rapportering
som visar de vidtagna åtgärderna och hur dessa stöder uppnåendet av målet.

Uppföljning och reaktion på avvikelser i rätt tid kräver uppdaterade uppgifter om utfallet samt
konsekvent rapportering, även om sådana vidtagna åtgärder som även ifall det saknas uppdä-
terade sifferuppgifter om målutfallet visar att målet nås. Uppdaterad rapportering till fullmäktige
under budgetåret är viktig också för beredning och beslut om de operativa och ekonomiska
målen för följande års budget.

Fullmäktigeperiodens mål som bygger på Berättelsen om Esbo samt budgeten och ekonomi-
planen och resultatmålen för verksamheten och ekonomin ska bilda en enhetlig helhet enligt de
uppgjorda anvisningarna. De kortsiktiga heltäckande resultatmålen ska precisera de långsiktiga
övergripande målen för fullmäktigeperioden på ett realistiskt sätt och styra verksamheten i den
riktning som fullmäktige beslutar. Utfallen på både kort och lång sikt bör gå att bedöma med
hjälp av ändamålsenliga mätare, så att man har en realistisk lägesbild och kan rikta åtgärder
mer verkningsfullt för att ingripa i en eventuell negativ utveckling.

***Revisionsnämnden rekommenderar följande beträffande uppställandet av målen i
Berättelsen om Esbo för fullmäktigeperioden 2025–2029, fullmäktigeperiodens mål och
resultatmålen:***

***Resultatmålen som är bindande i förhållande till fullmäktige ska vara ambitiösa och
verkningsfulla samt gå att nå med stadens egna åtgärder. För varje mål ska det utses
en enhet som ansvarar för att målet genomförs och som koordinerar rapporteringen.***

***För att utfallet av både fullmäktigeperiodens mål och resultatmålen ska gå att bedöma
ska mätarnas utgångs- och målvärden beskriva utfallet så bra som möjligt.***

***Rapporteringen till fullmäktige om utfallet av resultatmålen bör utvecklas. Delårsrap-
porterna och bokslutet bör på ett heltäckande sätt visa vilka åtgärder som har vidtagits
och vilka resultat som har nåtts.***

Utifrån rapporteringen bör det gå att skapa en realistisk lägesbild av utfallet.

***Rapporteringen ska också inkludera kommande åtgärder för att bryta en eventuell
negativ utveckling och för främjande av uppnåendet av resultatmålen.***

***Revisionsnämnden uttrycker dessutom sin oro över att en stor del av de resultatmål
som inte nåtts i staden hänför sig till barns och ungas välbefinnande.***

Suomen Teatterit ry har belönat Esbo teater som Årets teater 2025. Bild från föreställningen Minna Craucher (2024). På bilden: Roosa Söderholm (i förgrunden ryggvänd), Laura Hänninen (till vänster), Robert Kock och Jussi-Pekka Parviainen.

Bild: Darina Rodionova

1.3 UTVÄRDERING AV GENOMFÖRANDET AV DE FÖRVALTNINGSÖVERGRIPANDE PROGRAMMEN

Med hjälp av de förvaltningsövergripande utvecklingsprogrammen organiseras och styrs utvecklingsarbetet för att verkställa målen i Berättelsen om Esbo. Utvecklingsprogrammen genomförs i samarbete med stadens aktörer, invånare, kunder och partner samt intressentgrupper. Inom programmen kan nya tjänster, verksamhetssätt och andra lösningar utvecklas och testas. Beslut om huruvida de ska tas i bruk i större omfattning fattas i linjeorganisationen.

Fullmäktige beslutade i juni 2021 att temaområdena för utvecklingsprogrammen för fullmäktigeperioden 2021–2025 är Ett livskraftigt Esbo, Ett välmående Esbo, Ett hållbart Esbo och Evenemangens gemensamma Esbo. De förtroendevalda och tjänsteinnehavarna i programmens styrgrupper utsågs av fullmäktige i augusti 2021. Programmålen godkändes av fullmäktige i februari 2022 och planerna för programmen av stadsstyrelsen i april 2022. Fullmäktige fick årligen en rapport om hur programmen framskrider. Slutrapporterna om utvecklingsprogrammen och en sammanfattning av utvärderingen av utvecklingsprogrammets verksamhet behandlades i fullmäktige i februari 2025.

Revisionsnämnden hörde ordförandena och tjänsteinnehavarna i utvecklingsprogrammets styrgrupp vid utvärderingen av hur utvecklingsprogrammets mål hade uppnåtts. I utvärderingen utnyttjades dessutom slutrapporterna om utvecklingsprogrammen samt projekt- och programbyråns utvärderingsrapport om utvecklingsprogrammets verksamhet. I detta kapitel presenteras revisionsnämndens gemensamma slutsatser om utvecklingsprogrammets verksamhet. I de följande kapitlen behandlas varje utvecklingsprogram självständigt.

Utvecklingsprogrammen är en del av genomförandet av Berättelsen om Esbo

De förvaltningsövergripande utvecklingsprogrammen definierades som samarbetsplattformar där innovativa lösningar utvecklades i enlighet med Berättelsen om Esbo tillsammans med invånarna och parterna. Målet var att via programmets försöksverksamhet hitta verkningsfull praxis eller handlingsmodeller som kan användas inom tjänsteproduktionen.

Utöver det årliga anslaget på 0,2 miljoner euro finansierades programmen delvis av sektorerna som deltar i programmets olika projekt. För arbetet söktes dessutom extern finansiering nationellt och av EU-program. Programmen rapporterade årligen till fullmäktige om uppnåendet av programmålen, om det förvaltningsövergripande samarbetet och om användningen av anslag. Programmens framskridande styrdes och följdes upp vid möten med programmets styrgrupper, som bestod av förtroendevalda och tjänsteinnehavare. Ett protokoll eller en promemoria upprättades över mötena, men sätten att publicera dem varierade mellan programmen.

Under programperioden har omvärlden förändrats, vilket har påverkat temana för utvecklingsprogrammen. Programmens verksamhet inleddes under återhämtningen från coronapandemin, Rysslands anfallskrig inleddes år 2022 och organiseringsansvaret för social- och hälsovården överfördes till välfärdsområdena i början av år 2023.

Inom programmen genomfördes olika försök och projekt, av vilka en del etablerades i stadens verksamhet. Exempel på centrala resultat och etablerad verksamhet är bland annat seniorbilen Senioripaku inom programmet Ett välmående Esbo, samt en grupp för förhållanden och tillstånd inom programmet Evenemangens gemensamma Esbo. Ett centralt resultat av programmet Ett hållbart Esbo var färdplanen för ett klimatneutralt Esbo 2030. I programmet Ett livskraftigt Esbo fastställdes bland annat närings- och sysselsättningspolitiska fokusområden för staden. Evenemangs- och möteslokalen Kupla genomfördes i sin tur i samarbete mellan utvecklingsprogrammen Evenemangens gemensamma Esbo och Ett livskraftigt Esbo samt kulturtjänsterna.

Genom utvärderingen av utvecklingsprogrammets verksamhet kartlades uppnåendet av målen och förväntningarna

En utvärdering av utvecklingsprogrammets verksamhet genomfördes och presenterades för fullmäktige i samband med behandlingen av utvecklingsprogrammets slutrapporter i februari 2025. För utvärdering av ledningen av programmet intervjuades nyckelpersoner och genomfördes en enkät för programmets styrgrupper. I enkäten besvarades påståenden. Dessutom efterfrågades en beskrivning av verksamhetssätten inom ledningen av programmen.

I enkätsvaren gavs positiv respons om hur programarbetet har främjat Berättelsen om Esbo och om hur programarbetet har gett upphov till nya lösningar och resultat, som annars sannolikt inte skulle ha uppstått. Programarbetet upplevdes också ha främjat samarbetet mellan förtroendevalda och tjänsteinnehavare på ett bra sätt. De förtroendevaldas respons var i allmänhet något negativare än stadens tjänsteinnehavares och anställdas respons, med undantag av upplevelsen av meningsfullheten med att delta i programarbetet, som var mer positiv bland de förtroendevalda.

Programmen Ett livskraftigt Esbo och Evenemangens gemensamma Esbo fick särskilt positiv respons på de flesta frågorna, medan responsen för programmet Ett välmående Esbo genomgående var sämre än för andra program. Som en förklaring till de svagare resultaten hade de som deltog i utvärderingen bland annat nämnt förändringar i verksamhetsmiljön och personalförändringar i anslutning till välfärdstemat.

Enligt resultaten av utvärderingsrapporten om utvecklingsprogrammets verksamhet och enligt rapporteringen till revisionsnämnden upplevdes bland annat följande som nyttigt i programarbetet: långsiktig utveckling, försök och pilottestning, gemensamt lärande, dialog mellan tjänsteinnehavare och förtroendevalda, sammanförande av olika aktörer samt främjande av en utvecklingsinriktad kultur och utvecklingsinriktade arbetssätt. Utvecklingsbehov som identifierades var bland annat ett omsorgsfullt val av teman för programmen och en ändamålsenlig avgränsning av temana, utveckling av målen för programmet och mätningen av dem samt förtydligande av programarbetets roll i förhållande till linjeorganisationens arbete. Dessutom konstaterades det att organiseringen, resursfördelningen och samarbetet i anslutning till programmen behöver utvecklas.

Revisionsnämndens slutsatser

Inom de förvaltningsövergripande utvecklingsprogrammen genomfördes under programperioden försök och projekt som främjade förverkligandet av de program mål som fullmäktige fastställt. De genomförda projekten beskrivs närmare i de följande kapitlen om utvecklingsprogrammen.

Enligt revisionsnämnden var utvecklingsprogrammets verksamhet och tillgängliga resurser inte i balans med utvecklingsprogrammets omfattande teman och ambitiösa mål. Programmen hade ett årligt anslag på 0,2 miljoner euro. Dessutom erhöles anslag från de sektorer som deltog i projekten inom programmen. En del av programmen fick också extern finansiering. Revisionsnämnden anser att det är viktigt att möjligheterna till EU-finansiering och annan extern finansiering utnyttjas mer aktivt i fortsättningen.

Programmets framskridande styrdes och följdes upp vid styrgruppernas möten. Vid de olika styrgruppernas möten upprättades ett protokoll eller en promemoria som publicerades i varierande grad. Programmen rapporterar årligen till fullmäktige om hur genomförandet framskrider.

Enligt enkäten upplevde tjänsteinnehavarna och de anställda programarbetet som mindre meningsfullt än de förtroendevalda. Revisionsnämnden anser det vara viktigt att styrgruppens roll förtydligas och att tillräckliga personalresurser säkerställs för att uppnå programmets mål.

Revisionsnämnden håller med om det i utvärderingsrapporten konstaterade behovet att avgränsa temana för utvecklingsprogrammets verksamhet noggrannare, att förtydliga programarbetets och styrgruppens roll i förhållande till linjeorganisationen samt att fokusera på temana som särskilt drar nytta av den förvaltningsövergripande utvecklingen i programform. Till exempel har temana för utvecklingsprogrammen under denna fullmäktigeperiod redan sina egna enheter i den nuvarande stadsorganisationen inom koncernförvaltningen och resultatområdet för livskraft. Revisionsnämnden anser att det är viktigt att arbetet inom utvecklingsprogrammen och linjeorganisationen inte är överlappande.

Enligt revisionsnämnden beskrev mätarna för programmålen och utvecklingsprogrammets egentliga verksamhet delvis bristfälligt, vilket försvårade utvärderingen av uppnåendet av målen och utvecklingsprogrammets resultat. Till exempel var mätarna för programmet Ett livskraftigt Esbo mycket konjunkturberoende och det var osannolikt att de skulle uppnås enbart genom programverksamheten. I slutrapporten för programmet Ett välmående Esbo konstaterades att man inte lyckades hitta mätare för programmet utifrån vilka man direkt hade kunnat bedöma hur väl programmet hade lyckats. Revisionsnämnden anser det vara viktigt att man för programverksamheten ställer upp mätare som så bra som möjligt beskriver målen som ställts upp för programmet och utvecklingsprogramverksamhetens karaktär. Med hjälp av mätarna ska man också realistiskt kunna bedöma hur utvecklingsprogrammets verksamhet har lyckats och hur programmålen har uppnåtts.

Revisionsnämndens rekommendationer

Utvecklingsprogrammets personal- och anslagsresurser ska vara i balans med målen som ställts upp för utvecklingsprogrammen.

Promemoriorna från styrgruppernas möten ska i fortsättningen publiceras för att säkerställa transparensen i utvecklingsprogrammets verksamhet.

För att utreda resultatet och mervärdet av arbetet inom utvecklingsprogrammen ska mätare och målnivåer fastställas för utvecklingsprogrammets program mål. Mätarna och målnivåerna ska kunna utvärderas och på ett realistiskt sätt beskriva program målen och utvecklingsprogrammets verksamhet.

Lyckade försök ska överföras till linjeorganisationen.

När nya utvecklingsprogram inrättas måste man noggrant fundera på vilka temana som drar nytta av den förvaltningsövergripande utvecklingen i programform, för att möjliggöra uppkomsten av utvecklingsprogram även inom nya aktuella temana.

1.3.1 1 ETT VÄLMÅENDE ESBO

Målet med utvecklingsprogrammet Ett välmående Esbo var att öka Esbobornas delaktighet, samhörighet, jämlikhet och psykiska välbefinnande. Utöver dessa var målet att säkerställa ett fungerande samarbete med välfärdsområdet och att främja återhämtningen från coronaepidemin med hjälp av Exit corona-verksamheten.

De fyra programmålen var: 1. Esbobornas delaktighet ökar och den sociala sammanhållningen stärks, 2. Esbobornas jämlika möjligheter att främja sitt välmående ökar, 3. Esbobornas psykiska välmående stärks samt 4. Velfärd och hälsa främjas i Esbo och i samarbete med välfärdsområdet.

I utvärderingen granskades utfallet av programmålen, användningen av de resurser som använts i programmet, det förvaltningsövergripande samarbetet och verksamheten som försöksplattform.

Barn och unga var en särskild målgrupp för välfärdsarbetet

Uppbyggandet av välfärdsområdena som inleddes under programperioden skapade utmaningar för verksamheten inom programmet Ett välmående Esbo, och enligt slutrapporten bröts fungerande servicekedjor och många verksamheter måste startas upp från början. Trots detta framskred programmet enligt tidsplanen och i huvudsak enligt planerna. Programmets fyra programmål utgjorde en omfattande helhet, så man beslöt att utifrån välfärdsberättelsen rikta resurserna särskilt till att stärka samhörigheten, aktörskapet och den psykiska hälsan. Inom programmet har man strävat efter förebyggande åtgärder. Åtgärderna har antingen direkt eller indirekt varit inriktade på att minska välfärdsskillnaderna mellan invånare och bostadsområden, samt på att främja välfärden hos barn och unga med ett främmande språk som modersmål.

Målet med de genomförda åtgärderna var att få invånarna att känna att de hör till en gemenskap. Syftet var att skapa nya modeller särskilt för barns och ungas delaktighet och att öka känslan av delaktighet. Målen främjades genom att delta i olika projekt, såsom delaktighetsevenemanget Vi hör ihop! för årskurserna 7–9. Genom att delta i projekten stärktes till exempel invandrades och ungas anpassning till och delaktighet i stadens ärenden. Man har också strävat efter att främja integrationen av invandrare till exempel med hjälp av föräldramöten och flerspråkig kommunikation.

Inom programmet utvecklades och delgavs nya verksamhetssätt för olika invånargrupper och områden om att främja det egna välbefinnandet. Framskridandet av målet mättes utgående från antalet avtal om och planer för jämställdhet och likabehandling. En annan mätare var antalet riktade nya funktioner som ökar välfärden. Särskilt projekt med anknytning till tillgänglighet och likabehandling upplevdes vara viktiga. Exempel på sådana projekt är Para School Day och en tillgänglig naturstig i Lakisto. Inom projektet observerades det att många mindre lösningar som stöddes i programarbetet hade en betydande inverkan på vissa användargrupper.

Seniorbilen Senioripakus verksamhet fortsatte med finansiering från programmet Ett välmående Esbo åren 2022–2023, efter att Esbo stads kulturtjänster, idrottstjänster och enheten för äldreomsorg hade genomfört pilotprojektet sommaren 2021. Verksamheten genomfördes i samarbete med resultatenheten för idrott, resultatenheten för kultur, Omnia, Västra Nylands välfärdsområde samt organisationer och frivilligaktörer. Seniorbilen omfattas av ett på förhand fastställt program och bilen stannar på olika platser runt om i Esbo, där äldre invånare erbjuds öppen och avgiftsfri rådgivning, motionshandledning, motions- och dansstunder, mångsidigt konst- och kulturinnehåll samt presentationer som ordnas av biblioteket. Seniorbilens verksamhet har sedan år 2024 etablerats som permanent verksamhet inom staden.

Inom programmet utvecklades hälso- och välfärdsfrämjande åtgärder för psykisk hälsa och nya förebyggande åtgärder för olika grupper. Utifrån forskningsresultat beslöt man att till central grupp för åtgärderna välja högstadiel elever och flickor som studerar på andra stadiet. Coronatiden har ökat känslan av ensamhet bland unga och även bland äldre. Som mätare för målen användes både antalet deltagare i Må bra!-evenemangen och statistik från huvudstadsregionens enkät under punkten "Har upplevt lycka under de senaste 4 veckorna, över 20–54-åringar". Dessa mätare

upplevdes dock inte vara tillräckligt konkreta och det var svårt att bedöma åtgärdernas effektivitet. Detta korrigerades särskilt genom att samla in respons från deltagarna.

I programmet genomfördes för sin del målen i välfärdsplanerna i samarbete med Västra Nylands välfärdsområde och man sörjde för kommunens roll i det förebyggande välfärdsarbetet. Som mätare för programmet valdes antalet möten med kontaktytor för främjande av hälsa och välfärd, antalet samarbetsformer som inlemts samt ett uppföljningsverktyg för den gemensamma elev- och studerandevården. Projekt och annat samarbete har redan genomförts med välfärdsområdet trots de inledande svårigheterna med kontaktyternas verksamhet. Programmet har för sin del främjat presentationen av kommunens välfärdsarbete för kommuninvånarna.

Valet av mätare för välmående och fastställandet av målvärden är utmanande

Under programmet inleddes 28 olika projekt och åtgärder. De tre första programmålen främjades med flera olika åtgärder, målet för främjande av välfärd och hälsa i samarbete med välfärdsområdet främjades med endast en åtgärd. I programmet har man strävat efter att verksamheten inom olika projekt är likvärdig för att främja alla Esbobors välbefinnande. En utmaning har varit att välfärdsområdenas verksamhet har fjärmats från stadens verksamhet. Det har också varit utmanande att stödja invandrarnas integration samt att utveckla jämlikheten inom tjänsterna för den allt mångsidigare befolkningen. Välfärdsområdet drog sig i och med reformen ur programarbetet Ett välmående Esbo. Även den begränsade förvaltningsövergripande verksamheten betraktades som ett problem, eftersom samarbete mellan stadens aktörer och med välfärdsområdet skulle stöda stadens gemensamma mål i större utsträckning.

Olika mätare hade fastställts för programmålen. För de flesta av dessa hade dock inget separat målvärde fastställts och mätarna var inte direkt kopplade till bedömningen av uppnåendet av programmålen. Det har också skett förändringar i mätarna, till exempel ändrades respondenternas åldersfördelning i en del av enkäterna medan undersökningen pågick. Utifrån mätarnas värden har Esbobornas välmående inte förbättrats nämnvärt inom de delområden som mätts under programarbetet, vilket är i linje med den riksomfattande utvecklingen. Under programmets gång fastställdes mål för endast två mätare, och av dessa uppnåddes mätaren för antalet deltagare i utbildningar och föreläsningar som stärker det psykiska välbefinnandet. Målet om ett uppföljningsverktyg för den gemensamma elev- och studerandevården uppnåddes inte, eftersom DigiOne-projektet avslutades under programmets gång. På grund av bristen på mätare har det också konstaterats vara svårt att bedöma hur väl programmålen har lyckats.

Programmets verksamhet finansierades med en årlig budget på 200 000 euro. Under programmet användes sammanlagt 450 000 euro i anslag. I synnerhet år 2024 påverkades den underdimensionerade användningen av budgeten av svårigheter i uppföljningen av ekonomin samt av att programchefen byttes ut mitt under programperioden. De viktigaste samarbetsparterna var Esbo stads olika resultatenheter och sektorer samt olika aktörer inom tredje sektorn. Dessutom samarbetade man med Positive Learning Oy i paketet Se det goda (Huomaa hyvää) samt med JS/Suomi i utarbetandet av broschyren Må bra! (Voi hyvin!).

Revisionsnämndens slutsatser

Enligt slutrapporten framskred programmet enligt planen och tidsplanen trots välfärdsområdesreformen. Under programmet deltog man i många olika projekt och skapade permanent verksamhet, såsom Seniorbilsverksamheten, som för ut rådgivnings-, motions- och kulturtjänster till äldre personer.

Välfärdsområdesreformen och förändringarna i styrgruppens personal har också medfört svårigheter för programmets verksamhet. Det förvaltningsövergripande samarbetet har delvis av dessa orsaker varit mindre än vad som eftersträvats. Revisionsnämnden betonar att det är viktigt att välfärdsarbetet främjas på ett mångsidigt sätt och riktas till olika människogrupper.

I regel hade inga tydliga målvärden fastställts för programmålen, vilket delvis ledde till utmaningar i bedömningen av hur väl de lyckats. Det förekom också utmaningar i budgetuppföljningen under programperioden och alla anslag hann inte användas. Revisionsnämnden uppmanar till att i fortsättningen välja mätare för programmålen, för vilka jämförbara målvärden kan fastställas.

1.3.2 EVENEMANGENS GEMENSAMMA ESBO

De långsiktiga målen för programmet Evenemangens gemensamma Esbo var att Esbo är en internationell, naturnära och attraktiv evenemangsstad som livas upp av en aktiv stadskultur och gemenskapsstärkande evenemang som produceras av invånarna, partnerna och företagen.

De tre programmålen var: 1. Utvecklingen av den invånar- och kundorienterade servicehelheten Evenemangsstaden Esbo främjas, 2. Projektet Esbo 50 år som stad genomförs i samarbete med invånare, företag och sammanslutningar (genomfördes år 2023, varefter programmålet uppdaterades till: stadsdagen Esbodagen och dess produktionsmodell är en plattform för nya verksamhetsmodeller och för förstärkning av delaktigheten) samt 3. Esbo är en attraktiv och konkurrenskraftig partner för nationella och internationella storevenemang.

I utvärderingen granskades utfallet av programmålen, användningen av de resurser som anvisats programmet, det förvaltningsövergripande samarbetet och verksamheten som försöksplattform.

Programmet främjade invånarnas, företagens och samfundens delaktighet samt aktivitet genom evenemangsarbete

Omvärldens tillstånd påverkar evenemangsbranschen. I början av programperioden syntes effekterna av coronapandemin och Rysslands anfallskrig i omvärlden. Programmet Evenemangens gemensamma Esbo främjade för sin del återupplivningen av evenemangsbranschen genom att både direkt och indirekt sysselsätta såväl konstnärer och idrottsföreningar som evenemangsbranschen på ett bredare plan.

Enligt slutrapporten för programmet Evenemangens gemensamma Esbo var målet med programarbetet att på ett mångsidigare sätt hitta metoder att lösa och styra evenemangsarbetet och evenemangsutvecklingen i Esbo. Detta mål främjades särskilt genom att öppna upp myndighetsarbetet och samla information på en tillgänglig plattform, där man utarbetade anvisningar för såväl arrangörer av stora professionella evenemang som lokala små invånarorienterade evenemang.

Esbodagen 2024

Bild: Pekka Rousi

Utöver programplaneringen och inledandet av åtgärder och projekt fördjupade programgruppen sin förståelse för hur man kan förbättra förutsättningarna för evenemangsarbetet, för evenemangsundersökningar och för evenemangens genomslagskraft. Programgruppen lät också göra utredningar, hörde experter och bekantade sig med evenemangsarrangörer och evenemangsplatser i Esbo.

I takt med att programmet framskred fokuserade programarbetet särskilt på insamling av evenemangsdata och evenemangsundersökningar. På denna punkt utvecklades det förvaltningsövergripande samarbetet särskilt som internt arbete inom staden och som tjänstearbete med olika myndigheter. Det ledde till att processerna blev tydligare och arbetstid sparades eftersom informationsgången förbättrades.

Medvetenheten om Esbo som evenemangsstad har ökat i och med programarbetet

Under programperioden inleddes fem projekt och åtgärder. Dessa var: Esbo är en attraktiv evenemangsstad; verksamhetskonceptet evenemangsstaden Esbo; konceptet för den internationella mötesplatsen och klubben Kupla; en utredning om uteserveringar i Esbo samt ett samarbets- och partnerskapsseminarium om evenemangsstaden Esbo.

Betydande enskilda åtgärder var bland annat utarbetandet av evenemangsprinciper i omfattande nätverk samt insamlingen av evenemangsinformation tillsammans med de fem övriga största städerna i Finland. Flera av programmets åtgärder har även i fortsättningen en betydande roll i stadsorganisationen. Exempel på dessa är en förvaltningsövergripande faciliteringsgrupp, evenemangsprinciper och ett pilotförsök med evenemangsrådgivare.

Åtgärderna i utvecklingsprogrammet finansierades ur programmets årsbudget på 200 000 euro. Den faktiska användningen av anslagen under hela programperioden var sammanlagt 608 000 euro. Åtgärds- och projektspecifik tilläggsfinansiering erhöles från externa samarbetspartner samt från olika resultatenheters budgetar, då de för sin del stödde utvecklingen av resultatenheternas egen verksamhet och genomförandet av målen i Berättelsen om Esbo. Nästan alla evenemang som stöddes av programmet genomfördes i regel genom extern finansiering och resursfördelning, och andelen för programmet Evenemangens gemensamma Esbo av evenemangens budgetar var liten. Projektfinansieringens andel, inklusive projektens självfinansieringsandelar och övriga partnerskapsbidrag, har årligen varierat mellan cirka 85 000 och 500 000 euro. Programmålen som ställts upp för programmet uppnåddes och målnivåerna för de mätare som fastställts för målen uppnåddes.

Med hjälp av programmet möjliggjordes många projekt och åtgärder som ökar Esbos livskraft och dragningskraft. Genom programmets ekonomiska resurser möjliggjordes olika slags nya evenemang och publikgrupper i Esbo. Samtidigt skapades förutsättningar för ett smidigt myndighetsarbete och även för små invånarorienterade evenemang.

Programarbetet erbjöd en plattform för försök och för att lära sig av dem. Enligt programmets slutrapport har detta medfört positiva och bestående effekter för stadsorganisationens verksamhet. Det förvaltningsövergripande arbetet visade sig vara givande och de utvecklingsåtgärder som åstadkommits har etablerats i organisationen. Enligt slutrapporten har programmet bidragit till att Esbo har blivit en intressant och konkurrenskraftig evenemangsstad bland professionella evenemangsarrangörer. Under programperioden har antalet kontakter gällande stora evenemang ökat betydligt. År 2024 var antalet evenemang med över 10 000 deltagare i Esbo 20 procent fler än under perioden före coronapandemin mars 2019–mars 2020.

Revisionsnämndens slutsatser

Programmet Evenemangens gemensamma Esbo producerade rikligt med samarbete och nya partnerskap, utvidgade stadens nätverk och skapade nya evenemang som nådde stora publikmängder. Anvisningar för evenemangen har utarbetats och de är lättillgängliga på stadens webbplats. Revisionsnämnden anser att denna åtgärd är bra.

Programmet har till exempel fått till stånd en förvaltningsövergripande faciliteringsgrupp, evenemangsprinciper och ett pilotförsök med evenemangsrådgivare. Dessa åtgärder har även i fortsättningen en betydande roll i stadsorganisationen.

Genom programmets resurser möjliggjordes olika slags nya evenemang i Esbo. Programmet har bidragit till att Esbo har blivit en intressant och konkurrenskraftig evenemangsstad. Staden har fått nya evenemang som har nått stora publikmängder. Revisionsnämnden anser att det är viktigt att evenemangen riktas till personer i alla åldrar och att man ser till att evenemangen är tillgängliga och åtkomliga.

1.3.3 ETT HÅLLBART ESBO

Programmet Ett hållbart Esbo stödde fullmäktiges mål att staden ska vara ett globalt exempel på uppnåendet av FN:s mål för hållbar utveckling och att Esbo ska vara klimatneutralt år 2030. Programarbetet Ett hållbart Esbo har pågått redan under tre fullmäktigeperioder.

De fem programmålen var: 1. Esbo når FN:s mål för hållbar utveckling som en föregångare, 2. Esbo är klimatneutralt år 2030, 3. Samhället och invånarna i Esbo agerar hållbart, 4. Esbo är en modellstad för hållbar stadsutveckling och 5. Esbo är den bästa utvecklingspartnern för hållbara och smarta stadslösningar.

I utvärderingen granskades utfallet av programmålen, användningen av de resurser som använts i programmet, det förvaltningsövergripande samarbetet och verksamheten som försöksplattform.

Tiotal projekt har pågått under fullmäktigeperioden

Enligt programmets slutrapport har programmet Ett hållbart Esbo främjat hållbara lösningar, den gröna omställningen och ökningen av stadens hållbarhet. Förnyelsen av verksamhetssätten och verksamhetsmiljön har främjats med hjälp av försök och utvecklingsverksamhet samt genom att stärka samarbetet mellan olika aktörer. Genom programarbetet främjades allokeringen av EU-finansiering till Esbo.

Under programperioden har 30 projekt pågått, varav största delen inleddes under programperioden. När programmet avslutas pågår 11 projekt. För programmålen fastställdes mätare, av vilka en del mätte genomförandet av programmet, en del beskrev organisationens interna förändringar och en del fokuserade på en mer omfattande samhällelig förändring som man strävade efter att främja genom programarbetet. I programmets slutrapport granskades utfallet av programmålen utifrån de fastställda mätarna och genom att bedöma hur programåtgärderna i praktiken har främjat uppnåendet av målen. Två av programmets fem mål bedömdes ha uppnåtts, två bedömdes ha uppnåtts i huvudsak och ett bedömdes ha uppnåtts delvis. Resultaten för varje enskilt projekt mättes enligt de externa finansiärernas krav.

Programmets resurser stärktes med extern finansiering

Programmets arbetsmängd uppskattades till 30 årsverken per år, inklusive arbetsmängderna för ledningen av programmet, administrationen och kommunikationen samt de arbetsmängder som styrgruppen, ägaren och personalen vid kompetenscentret för hållbar utveckling använde. Den uppskattade arbetsmängden förverkligades. Kompetenscentret för hållbar utveckling ansvarade i huvudsak för främjandet av programmets utvecklingshelheter och programmål samt för genomförandet av projekten. Programmet genomfördes i samarbete med stadens sektorer, resultatenheter, företag, invånare och organisationer samt andra aktörer, såsom forsknings- och utvecklingsinstitutioner, universitet och partnerstäder.

Utöver det årliga anslaget på 200 000 euro erhöll programmets projekt extern finansiering. Kostnaderna för programmet har riktats till både programmets kostnadsställen och kostnadsstället för kompetenscentret för hållbar utveckling. Projektverksamheten har under programperioden finansierats med sammanlagt 5,9 miljoner euro för både utvecklingsprogrammets och kompetenscentrets del, varav den externa finansieringen var cirka 4 miljoner euro och självfinansieringen cirka 1,9 miljoner euro.

Färdplanen för klimatneutralitet sammanställdes i brett samarbete

Enligt utvecklingsprogrammet var sammanställningen av färdplanen för ett klimatneutralt Esbo 2030 en central framgång inom programarbetet. Styrgruppens interna diskussion med centrala samarbetspartner och olika fullmäktigegrupper upplevdes ha varit till hjälp för sammanställningen av klimatfärdplanen för beslutsfattandet.

Som framgångar rapporterades också utnyttjandet av EU-finansiering samt gemensamt lärande inom organisationen för att utveckla staden. Inom ramen för programmet genomfördes många evenemang och kommunikationsåtgärder, vilket har ökat kännedomen om programarbetet inom staden och externt. Dessutom rapporterades det att verksamhetssättet som är typiskt för utvecklingsprogrammen har stärkt den utvecklingsorienterade verksamhetskulturen.

Det förvaltningsövergripande samarbetets kvalitet och omfattning upplevdes ha förbättrats och rollerna och ansvaren upplevdes ha förtydligats. Samarbetet har genomförts som gemensam beredning, utbildningar, gemensamma upphandlingar samt som resurser som anvisats för projektet från sektorn. Kompetensen har utnyttjats ömsesidigt. Dessutom har Kompetenscentret konstaterats ha goda kanaler för kommunikation och för att nå invånare och företag.

Den omfattande programhelheten kräver noggrannare avgränsning

Enligt utvecklingsprogrammets slutrapport ledde den omfattande programhelheten med åtskilliga mål och åtgärder till att fokuset försvagades. Styrgruppen betonade konkreta åtgärder och snabba reaktioner på utmaningar som programmet inte alltid kunde svara på. Begränsningarna i verksamhetsmodellen, villkoren för extern finansiering och den långsiktiga beredningen av utvecklingsverksamheten tillsammans med samarbetsparterna upplevdes begränsa styrgruppens möjligheter att påverka. Som utvecklingsobjekt nämndes bättre förtydligande av förhållandet mellan styrgruppens roll och programarbetet och stadens linjearbete samt en noggrannare avgränsning av programets mål.

Med tanke på främjandet av hållbarhetsmålen rapporterades som utmaningar klimatutsläppen från konsumtionen och i synnerhet från byggandet, införandet av hållbara verksamhetssätt i invånarnas vardag, ökningen av stadens sorteringsgrad till den nivå som lagen förutsätter samt utvecklingen av upphandlingarnas hållbarhet och trafikåtgärder. Dessutom bör uppmärksamhet ägnas åt att projekten prioriteras bättre och att möjligheterna till EU-finansiering och expertstöd utnyttjas effektivare.

Främjandet av hållbarhetsmålen konstaterades kräva kontinuerligt arbete och förankring av målen i stadens kärnverksamhet. Den strategiska utvecklingen av hållbar utveckling borde integreras bättre i strategiarbetet. Det är också viktigt att engagera de centrala parterna i uppnåendet av målen för klimatarbetet och den hållbara utvecklingen samt i styrningen av utvecklingsarbetet.

Revisionsnämndens slutsatser

Verksamheten inom programmet Ett hållbart Esbo, som nu har genomförts under tre fullmäktigeperioder, har utökats varje programperiod. I fråga om delområdena inom hållbar utveckling har tyngdpunkten i programmet legat på ekologisk hållbarhet. Under fullmäktigeperioden 2021–2025 har 30 projekt pågått inom programmet, vilka har syftat till att främja målen för hållbar utveckling samt målet att Esbo är klimatneutralt 2030. Ett centralt resultat av programmet var färdplanen för ett klimatneutralt Esbo 2030, som beretts i brett samarbete med intressentgrupper.

Programmets självfinansieringsandel var 1,9 miljoner euro under programperioden. Utöver det årliga anslaget på 0,2 miljoner euro genomfördes programprojekt med anslag för projektverksamheten vid Kompetenscentret för hållbar utveckling. Dessutom har programmet lyckats få sammanlagt cirka 4 miljoner euro i extern finansiering under fullmäktigeperioden. Revisionsnämnden anser att det är viktigt att möjligheterna till EU-finansiering och annan extern finansiering utnyttjas mer aktivt i stadens arbete för hållbar utveckling i fortsättningen.

Kompetenscentret för hållbar utveckling ansvarade i huvudsak för främjandet av programmets program mål och genomförandet av projekten. Programmet genomfördes i samarbete med stadens sektorer och resultatenheter samt olika externa partner. I utvärderingen konstaterades att det förvaltningsövergripande samarbetets omfattning och kvalitet har ökat under

fullmäktigeperioden. Verksamhetsmodellen, villkoren för extern finansiering och den långsiktiga beredningen av utvecklingsverksamheten tillsammans med samarbetsparterna upplevdes dock begränsa styrgruppens verksamhet.

Revisionsnämnden delar uppfattningen i programmets slutrapport om att styrgruppens roll samt förhållandet mellan programarbetet, kompetenscentret för hållbar utveckling och stadens sektorer behöver förtydligas ytterligare om programarbetet eventuellt fortsätter.

De mål som ställts upp för programmet är ambitiösa. Det finns dock en obalans mellan programmålen, resurserna och projektverksamheten. Det är svårt att skapa en realistisk helhetsbild av tillståndet inom staden i fråga om hållbar utveckling och resultatet av det egentliga programarbetet utifrån mätarna som fastställts för målen och rapporteringen. Programarbetet spelar en viktig roll som möjliggörare av pilotprojekt och försök. Helheten som gäller hållbar utveckling är dock så omfattande att främjandet av den i högre grad bör skalas in i hela stadens basverksamhet och strategi, och inte enbart ligga på den utvecklingsprogrambaserade verksamhetens ansvar. Revisionsnämnden instämmer i slutsatsen som presenteras i slutrapporten om behovet att närmare avgränsa målen för programverksamheten så att de begränsade resurserna kan riktas mer exakt och effektivt.

Svanar i strandlandskap

Bild: Kerttu Penttilä

1.3.4 ETT LIVSKRAFTIGT ESBO

Programmet Ett livskraftigt Esbo strävade efter en positiv inverkan på stadens livskraft. Det långsiktiga målet var att öka stadens attraktion för internationella företag och experter, förbättra matchningen av arbetskraft och arbetstillfällen och stärka företagsvänligheten i hela staden.

De fyra programmålen var: 1. Esbo är den bästa platsen för kunnig arbetskraft som bor, trivs och stannar med sin familj i Esbo, 2. Esbo är den bästa platsen för företagande – Esbos attraktion för kunskapsintensiva företag ökar, 3. I Esbo matchas jobb och arbetstagare samt 4. Stadens tjänster för företag förbättras.

I utvärderingen granskades utfallet av programmålen, användningen av de resurser som använts i programmet, det förvaltningsövergripande samarbetet och verksamheten som försöksplattform.

Internationella företag i Esbo samt informations- och kunskapsintensiva företag var en särskild målgrupp för programmet

Enligt slutrapporten för programmet Ett livskraftigt Esbo användes mycket tid till att planera programarbetet och bereda programmålen, och styrgruppen deltog aktivt i arbetet. Dessa faktorer ansågs vara de viktigaste förutsättningarna för framgång i genomförandet av programmet. I synnerhet i början av programperioden satsade man på att skapa ett gemensamt informationsunderlag genom att göra utredningar och behovskartläggningar, med vilka man sökte en riktning för utvecklingsarbetet. På grund av programmets begränsade resurser var internationella företag i Esbo samt informations- och kunskapsintensiva företag en särskild målgrupp.

Inom programmet genomfördes pilotförsök med systematiskt beaktande av behov hos personer och familjer med främmande språk som modersmål samt åtgärder för bättre sysselsättning av och marknadsföring av sysselsättningstjänster till utländska studerande och partner som står utanför arbetsmarknaden. Inom ramarna för programmet genomfördes ett internationellt mötes- och evenemangsklubbkoncept i Hagalund samt en beskrivning av ett koncept riktat till arbetsgivare som utnyttjar undervisning i finska som andra språk och anpassning av arbetsbeskrivningen för att främja sysselsättningen av personer med ett främmande språk som modersmål.

Inom programmet strävade man efter att öka viljan hos tillväxtorienterade företag och startup-företag att grunda företag i Esbo eller utvidga sin verksamhet just till Esbo, samt att i synnerhet öka antalet arbetsplatser inom högkompetensbranscher. I projektet som finansierades av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) skapades ett nytt verksamhetssätt och en ny servicemodell som producerar internationella tillväxtföretag i huvudstadsregionen och som hjälper företagen att förankra sig i det lokala innovations- och företagsekosystemet. Tillsammans med Aalto-universitetet stärktes dessutom samarbetet mellan Esbo stads innovationskluster med hjälp av gemenskapsledning.

Avsikten var att hitta verkkningsfulla sätt att öka tillgången till kunnig arbetskraft, minska arbetslösheten och höja sysselsättningsgraden. Inom programmet genomfördes i anslutning till målet ett servicedesignprojekt om kundorienterade sysselsättningstjänster som utvecklas samt skapades sektorsövergripande tjänster som främjar sysselsättningen bland unga på ett och samma ställe.

Inom programmet strävade man efter att öka stadens företags- och företagarevänlighet så att företagen får service av hög kvalitet av staden för sina behov, företagsvänligheten syns i beslutsfattandet i Esbo och förutsättningarna för företagande beaktas i planeringen inom stadens sektorer. Inom programmet genomfördes en förutredning där man sammanställde Esbo stads och Business Espoo-nätverkets behov av ett gemensamt CRM-system, det vill säga ett kunddatasystem för företagsskunder.

Mätarna för programmålen för livskraft är konjunkturberoende och därmed svåra att bedöma

Sammanlagt inleddes 15 projekt eller åtgärder under programmet och efter att programmet avslutats hade alla programmål främjats med hjälp av flera åtgärder eller projekt. Målet med programarbetet var att utvecklingsarbetets omfattning och perspektiv inte ska begränsas enbart till en enskild enhet. Enligt programmets slutrapport lyckades oftast den förvaltningsövergripande verksamheten, även om näringsstjänsterna som enskild enhet var klart aktivast när det gällde att inleda projekt och åtgärder. Inom andra områden än resultatområdet för livskraft framfördes knappt några initiativ för att inleda projekt eller åtgärder, eftersom programmets mål fokuserade på livskraftsaspekten.

För programmålen hade det uppställts mätare och målvärden för år 2025. Mätare för målen var bland annat antalet arbetstillfällen i företag och de arbetslösas andel av arbetskraften. Vid behov uppställdes också egna mätare för projekten, eftersom de mätare som ställts upp för programmålen var mycket konjunktur känsliga och genomförandet av dem var inte möjligt enbart genom programmets egna åtgärder. Utfallet av programmålen enligt mätarna bedömdes inte direkt i programmets slutrapport.

Utvecklingsprogrammets kärnverksamhet finansierades från programmets årsbudget på 200 000 euro och den faktiska användningen av anslag var sammanlagt 577 888 euro under programperioden. Åtgärds- och projektspecifik tilläggsfinansiering erhöles från olika resultatenheters budgetar, när de hade anknytning till resultatenheternas egna resultatmål och genomförandet av Berättelsen om Esbo. Dessutom var företag, läroanstalter och aktörer inom tredje sektorn partner i nätverksliknande projekt. Programmet fick sammanlagt 475 000 euro i extern EU-finansiering för projekten Startup-softlanding och Game Hub.

Revisionsnämndens slutsatser

Planeringen av programarbetet och beredningen av programmålen var aktiv, vilket ansågs vara den viktigaste förutsättningen för ett framgångsrikt programarbete i samband med genomförandet av programmet. Inom programmet skapades permanenta verksamhetsmodeller som fortsätter efter programperioden för att öka Esbos livskraft. Sådana verksamhetsmodeller är till exempel en gemenskapsmanager vid Aalto-universitetet, språkstödd rekrytering samt näringslivs- och sysselsättningspolitiska prioriteringar. Revisionsnämnden anser det vara viktigt att framgångsrika försök inkorporeras i linjeorganisationens grundläggande arbete.

Inom andra områden än resultatområdet för livskraft framfördes knappt några initiativ för att inleda projekt och åtgärder, eftersom programmets mål fokuserade på livskraftsaspekten. Främjandet av förvaltningsövergripande samarbete kunde ha varit starkare, och det är sannolikt att den potentiella genomslagskraften inte realiserades på grund av de knappa programresurserna och bräckliga kopplingarna till resultatenheterna.

Mätarna för programmålen är mycket konjunkturberoende och kan inte förverkligas endast med hjälp av utvecklingsprogrammets egna projekt och åtgärder. Enligt programmets slutrapport bör man dessutom bedöma hur projekten och åtgärderna lyckats i förhållande till projektens och åtgärdernas egna mål. Revisionsnämnden uppmanar till att välja mätare för programmålen med hjälp av vilka det är möjligt att utvärdera hur målen har uppnåtts efter att programarbetet har avslutats.

Revisionsnämnden bedömer att programmålen *Esbo är den bästa platsen för kunnig arbetskraft som bor, trivs och stannar med sin familj i Esbo* samt *Stadens tjänster för företag förbättras* nåddes delvis. Programmålen *Esbo är den bästa platsen för företagande – Esbos attraktion för kunskapsintensiva företag ökar* samt *I Esbo matchas jobb och arbetstagare* nåddes inte.

2 UTVÄRDERING AV STADENS OCH STADSKONCERNENS EKONOMI OCH OMVÄRLD

2.1 STADENS OCH STADSKONCERNENS EKONOMI OCH OMVÄRLD

Prognosen för stadens ekonomi år 2024 försvårades av att lägesbilden varierade under året. Svårigheterna att förutspå läget syns också i de nationella prognoserna och i Finansministeriets analyser. Under år 2024 var inflödet av skatteintäkter förenat med stora osäkerhetsfaktorer. Enligt bokslutet försvårade de strukturella reformerna jämförelsen, eftersom skatteintäkterna och statsandelarna under de senaste åren har inkluderat flera extraordinära poster och ändringar av periodisering.

Folkökningen i Esbo har fortsatt varit kraftig, i synnerhet ökar antalet barn och unga. Enligt preliminära uppgifter i bokslutet ökade folkmängden i Esbo med 7 010 invånare. I slutet av år 2024 var antalet invånare 321 030.

Produktivitets- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad, som godkänts av fullmäktige, följer Berättelsen om Esbo. Programmet genomförs åren 2021–2025. Produktivitetsmålet för år 2024 var 21,7 miljoner euro.

Esbokoncernens investeringsprogram bygger på de riktlinjer och mål i Berättelsen om Esbo som fokuserar investeringarnas tyngdpunkter på utveckling av områden, förbättring av trafikförbindelser samt nybyggnad och ombyggnad av lokaler.

Enligt kommunallagen ska fullmäktige besluta om grunderna för stadens placeringsverksamhet. Fullmäktige har i förvaltningsstadgan utfärdat allmänna anvisningar om placering av stadens medel. Fullmäktige har godkänt stadgorna för fonderna och användningsändamålen för deras medel. Stadsstyrelsen beslutar om de långsiktiga principerna för placeringsverksamheten, stadsdirektören om den årliga placeringsplanen och finansieringsdirektören om verkställighet. Esbo stad beaktar FN:s principer för ansvarsfull placering och förbinder sig att främja och genomföra ansvarsfull placeringsverksamhet.

2.1.1 ESBO STADS OMVÄRLD OCH AKTUELLA UTMANINGAR

Stadens ekonomi befinner sig i en ny situation efter reformen av social- och hälsovården samt räddningsväsendet. Reformen har minskat Esbos skattefinansiering betydligt mer än de uteblivna kostnaderna för social- och hälsovården samt räddningsväsendet. Minskningen av kommunalskatten har delvis kompensats med en förändringsbegränsare i statsandelssystemet för basservice. En reform av kommunernas finansiering och statsandelssystemet som helhet pågår. Reformen kommer att ha en betydande inverkan på förmågan att finansiera investeringar i den växande staden och på finansieringen av ordnandet av tjänster. Enligt bokslutet för år 2024 är stadens egen kalkyl av tjänsternas kostnader, val av alternativa och totalekonomiskt sett mest förmånliga tjänster, prognos av servicebehovet samt analys av skatteinkomstfinansieringen särskilt viktiga år 2025. De ger en för ledningen central lägesbild och information som grund för planeringen för att uppnå ekonomisk balans.

Folkökningen i Esbo fortsatte kraftigt, liksom under de föregående åren. I synnerhet ökar antalet barn och unga. Folkökningen är exceptionellt stor och avviker väsentligt från hela landet i snitt. På nationell nivå håller antalet barn och unga på att minska, förutom i de största städerna.

Esbo deltog från och med hösten 2020 i DigiOne-samarbetsavtalet, som syftar till att skapa en riksomfattande digital plattform som sammanför systemen för lärande och utbildning. Datasystemsvitens genomförande drog ut på tiden och den kostade mera än beräknat. Stadsstyrelsen beslutade 27.5.2024 att lösgöra sig från avtalet, eftersom de korrigerande åtgärder som vidtagits inom projektet av grundad anledning inte kunde anses vara tillräckliga. Nedskrivningarna när staden gick ur projektet uppgick till 4,1 miljoner euro.

2.1.2 BOKSLUTETS OCH KONCERNBOKSLUTETS NYCKELTAL

Stadens resultat överskred budgeten med hjälp av finansiella intäkter

De externa verksamhetsintäkterna uppgick till 354,9 miljoner euro, vilket underskred den ursprungliga budgeten med 2,2 miljoner euro. Det allmänna ekonomiska läget inverkade på markförsäljningsintäkterna, som underskred budgeten med totalt 35 miljoner euro. De externa verksamhetskostnaderna var 1 342,1 miljoner euro, vilket underskred den ursprungliga budgeten med cirka 11,5 miljoner euro.

Resultaträkning, miljoner euro	2021	2022	2023	2024
Verksamhetsintäkter	482	461	404	355
Tillverkning för eget bruk	12	9	11	9
Verksamhetskostnader	- 2 044	- 2 123	- 1 283	- 1 342
Verksamhetsbidrag	- 1 550	- 1 653	- 867	- 978

Källa: Esbo stads bokslut 2021–2024.

De största överskridningarna av verksamhetskostnaderna förekom inom sektorn för fostran och lärande samt vid affärsverket Esbo lokaler. Av verksamhetskostnaderna uppgick personalutgifterna till 566,8 miljoner euro och köp av tjänster till 480,1 miljoner euro. Verksamhetsbidragets underskott var 978,3 miljoner euro, vilket var 6,4 miljoner euro bättre än i den ursprungliga budgeten. Underskottet ökade med 109,7 miljoner euro från året innan.

Skillnaden mellan stadens totala intäkter och kostnader var 41,6 miljoner euro negativ. I beräkningen av totala intäkter och kostnader sammanställs alla stadens kostnader och intäkter för år 2024 ur resultaträkningen och finansieringsanalysen. Kalkylen beskriver i sin helhet intäktskällorna och användningen av dem.

Stadens årsbidrag var 306,9 miljoner euro år 2024. Årsbidraget minskade med 147,4 miljoner euro från året innan. Minskningen påverkades särskilt av skatteeftersläpningarna från vårdreformen, som ännu år 2023 förbättrade skatteintäkterna. Koncernens årsbidrag var 412 miljoner euro, vilket var 143 miljoner euro mindre än året innan. Årsbidraget visar de internt tillförda medlen som kan användas till investeringar, placeringar och låneamorteringar. Årsbidraget måste alltså vara betydligt större än avskrivningarna för att staden ska klara av ersättande investeringar och tillväxtinvesteringar samt amorteringar. På grund av den fortsatt kraftiga befolkningsökningen och servicebehovet samt förändringen av stadsstrukturen är stadens investeringsnivå avsevärt högre än avskrivningsnivån.

Räkenskapsperiodens resultat uppgick till 105 miljoner euro, vilket överskred den ursprungliga budgeten med cirka 50 miljoner euro. Resultatet förbättrades av att de finansiella intäkterna överskred budgeten med nästan 40 miljoner euro. I sin helhet fick staden cirka 60 miljoner euro i finansiella intäkter. Koncernens resultat år 2024 var 35 miljoner euro.

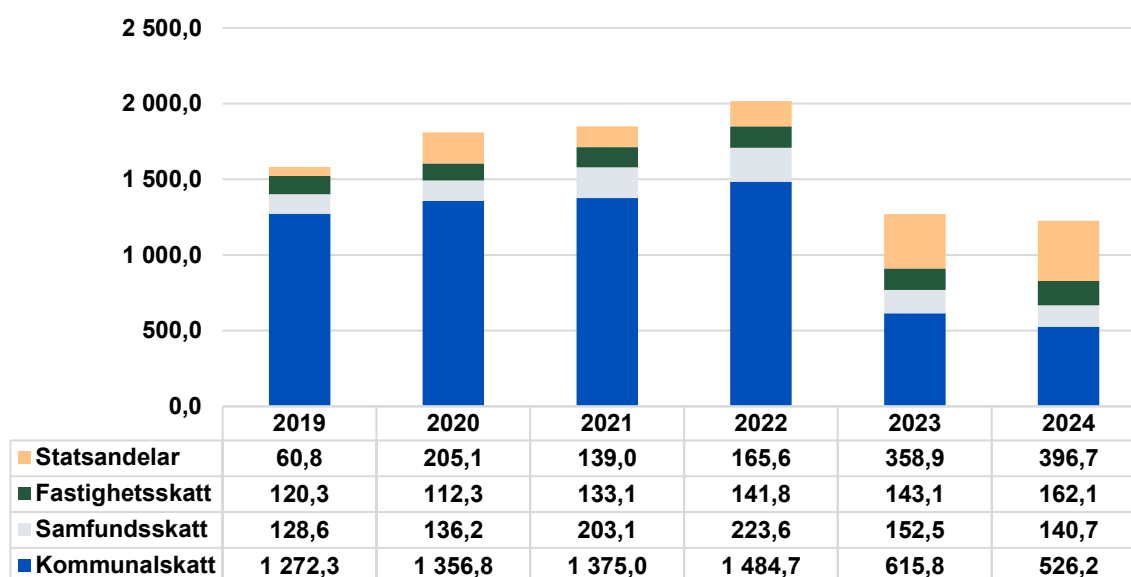
Prognostiseringen av skatteintäkterna var förenad med osäkerhet under året

I slutet av våren 2024 förutspåddes skatteintäkterna underskrida budgeten. Den negativa korrigeringen av stadens skatteinkomster stärkte denna prognos. Under hösten ansågs skatteinkomsterna utvecklas gynnsammare och prognosen höjdes. Intäkterna i slutet av året var emellertid positivare än väntat och de budgeterade skatteintäkterna nåddes.

Skattefinansieringen, det vill säga skatteintäkter och statsandelar, uppgick till sammanlagt 1 225,8 miljoner euro, vilket var 3,5 procent mindre än år 2023. Skatteintäkterna uppgick till 829 miljoner euro och statsandelarna till 397 miljoner euro. Esbo stads utjämning av statsandelar baserad på

skatteintäkter var 25 miljoner euro. Enligt bokslutsuppgifterna uppgick skatteintäkterna per invånare till 2 582 euro år 2024, medan motsvarande siffra året innan var 2 902 euro. Statsandelarna per invånare uppgick till 1 236 euro år 2024 och år 2023 var motsvarande siffra 1 143.

Skatteintäkter och statsandelar 2019–2024, miljoner. euro

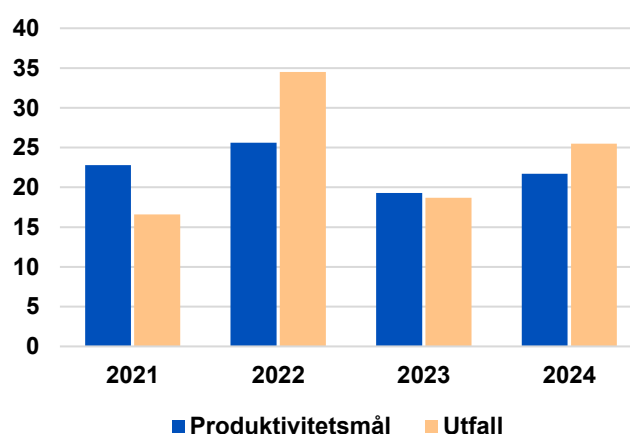
Källa: Esbo stads bokslut 2021–2024.

Produktivitets- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad genomförs åren 2021–2025

Programmets mål är att bromsa upp driftsekonomin ökning med 116 miljoner euro jämfört med basscenariot, sänka stadens investeringsnivå med 10 procent, förbättra tjänsternas och processernas kostnadseffektivitet samt avyttra av lokaler som inte behövs för stadens egen verksamhet för att minska koncernens skuldsättning.

Produktivitetsmålet för år 2024 var 21,7 miljoner euro och utfallet var 25,5 miljoner euro. Hela stadens produktivetsmål överskreds sålunda med 3,8 miljoner euro på årsnivå. Produktivetsmålet har under åren 2021–2024 uppnåtts till ett belopp av sammanlagt 95,3 miljoner euro, medan målet har varit sammanlagt 89,4 miljoner euro.

Programmet En ekonomiskt hållbar stad, mn €

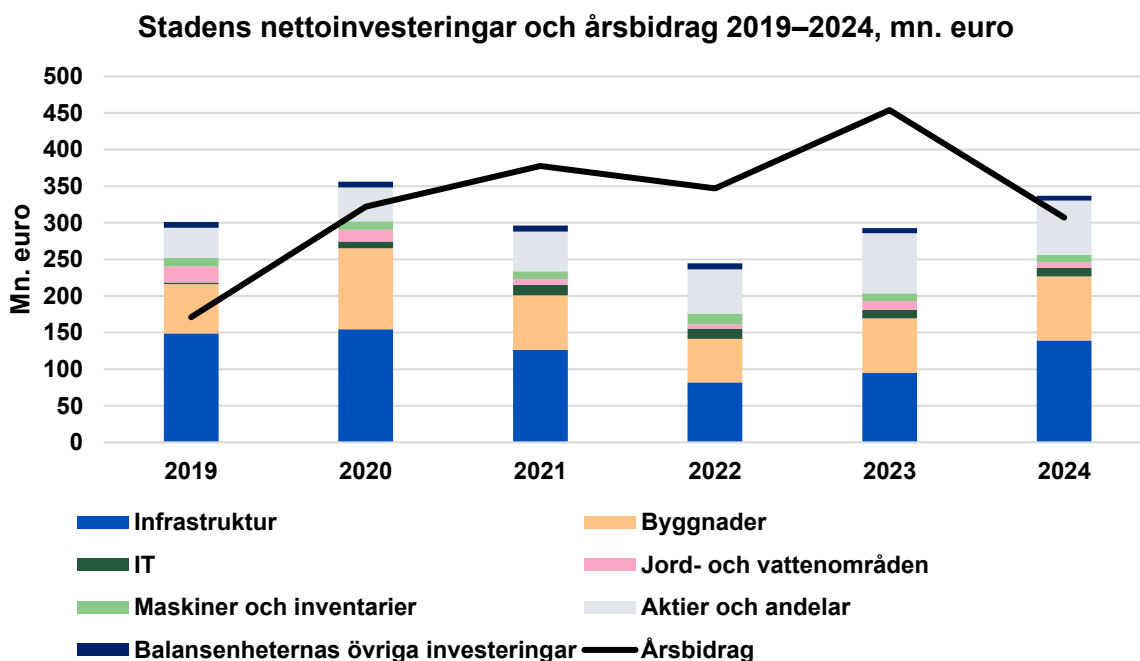

Källa: Esbo stads bokslut 2021–2024.

Enligt bokslutet ska man vid bedömningen av genomförandet av produktivitets- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad beakta att man i programmet följer upp de åtgärder som resultatenheterna har fastställt och bedömer hur åtgärderna har genomförts i förhållande till det årliga mål som uppställts för resultatenheten. Genomförandet av resultatenheternas och hela stadens budgethelhet påverkas dessutom också av resultatenhetens övriga verksamhet och av faktorer i omvärlden.

Stadens nettoinvesteringar ökade från året innan

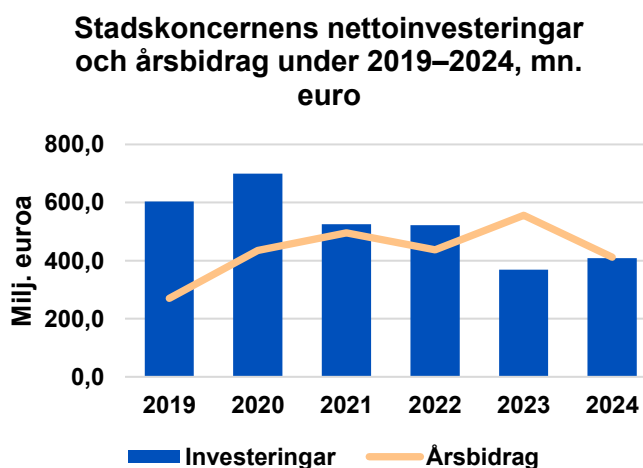
Stadens bruttoinvesteringar, inklusive baskommunen, affärsverken och balansenheter, uppgick till 337 miljoner euro, och med beaktande av finansieringsandelarna uppgick nettoinvesteringarna till 331 miljoner euro år 2024. Investeringarna underskred den ändrade budgeten med 25 miljoner euro. Investeringarna i lokaler underskreds med 20 miljoner euro, i huvudsak på grund av ändringar i tidsplaner och framflyttning av projekt. Investeringarna ökade med 39 miljoner euro från år 2023. Soliditet anger de internt tillförda medlens andel av investeringarna. 93 procent av investeringarna finansierades med internt tillförda medel, vilket är en tydlig minskning från året innan. År 2023 finansierades 156 procent av investeringarna med internt tillförda medel.

Källa: Esbo stads bokslut 2019–2024.

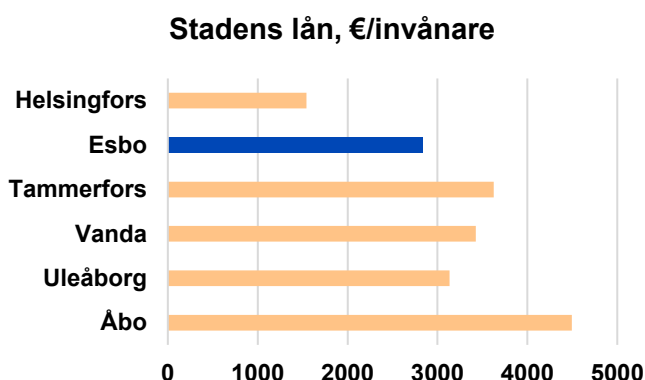
Koncernens investeringsprogram var fortsättningsvis omfattande

Koncernens investeringsprogram var, liksom de föregående åren, omfattande. Koncernens nettoinvesteringar var 409 miljoner euro, vilket var 40 miljoner euro mer än år 2023. Av koncernens investeringar finansierades 101 procent med internt tillförda medel. Bland koncernsammanslutningarna gjordes de största investeringarna av Esbo bostäder Ab 81 miljoner euro och Kiinteistö Oy Espoon Sotekiinteistö 9 miljoner euro. Bland samkommunerna gjordes de största bruttoinvesteringarna av HRM 172 miljoner euro, varav Esbo stads andel var 39 miljoner euro och HRT 24 miljoner euro, varav Esbo stads andel var 5 miljoner euro.

Källa: Esbo stads bokslut 2019–2024.

Esbokoncernens lånestock är betydligt högre än stadens lånestock

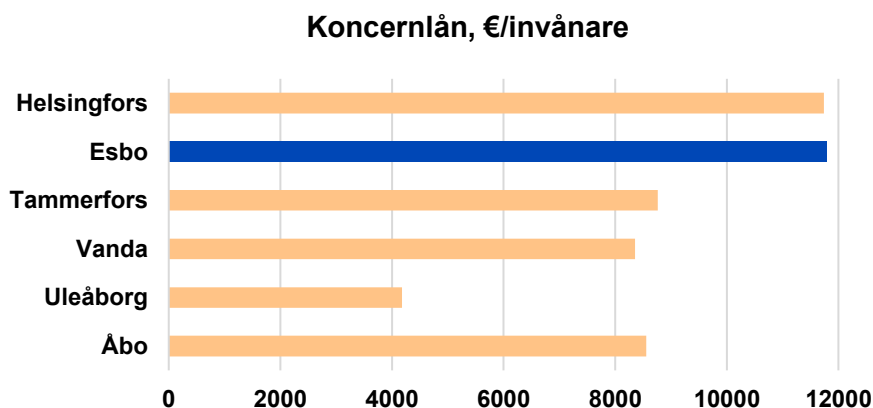

I slutet av år 2024 var stadens lånestock 912 miljoner euro och 2 840 euro per invånare. Lånen amorterades med 47 miljoner euro. Inga budgetlån lyftes år 2024. Stadens lånestock har skyddats mot ränterisk genom långfristiga lån med fast ränta samt genom derivat, och säkerhetsgraden för Esbo stads låneportfölj var 86,08 procent. I en jämförelse mellan de sex största städerna var Esbo stads lånestock per invånare femte störst.

Källa: Jämförelse mellan de stora städernas bokslut 2024, Lahtis stads revisionsbyrå 4/2025.

Esbos totala lånebelopp kan inte granskas utan att inkludera koncernlån, eftersom staden har gjort betydande investeringar i stadens lokaler och i infrastruktur i bolagsform.

I slutet av år 2024 var koncernens lånestock 3 783 miljoner euro och lånestocken per invånare 11 783 euro. Lånestocken minskade med 71 miljoner euro och lånestocken per invånare med 485 euro från och med år 2023. I en jämförelse mellan de sex största städerna var Esbokoncernens lånestock per invånare störst, men Helsingfors lånestock var nästan lika stor.

Källa: Jämförelse mellan de stora städernas bokslut 2024, Lahtis stads revisionsbyrå 4/2025.

Den justerade lånestocken (exklusive lån som tagits av Esbo bostäder Ab och Helsingforsregionens miljötjänster samt Helsingfors stads andel av Länsimetro Oy:s lån) var 2 253 miljoner euro, det vill säga 163 miljoner euro mindre än ett år tidigare. Den justerade lånestocken per invånare var 7 019 euro, och året innan 7 691 euro.

Koncernens totala ansvar är på en hög nivå

Koncernens totala ansvar inklusive koncernlån, borgen och hyresansvar uppgick till sammanlagt 4,74 miljarder euro och 14 767 euro per invånare år 2024. År 2023 uppgick det totala ansvaret till 4,77 miljarder euro och per invånare till 15 202 euro.

2.1.3 PLACERINGSFONDER

Den största av stadens placeringsfonder är investeringsfonden för basservice och markanskaffning, vars syfte är att trygga finansieringen av stadens investeringar i basservice och markanskaffning på lång sikt. Fonden grundades när staden sålde andelar av Esbo Elektriska Ab åren 2002 och 2006. Ur investeringsfonden för basservice och markanskaffning har i enlighet med budgeten budgeterats en överföring av medel på 15 miljoner euro per år. På grund av stadens goda kassasituation överfördes ingenting ur fonden år 2024. De övriga placeringsfonderna är fonden för

utveckling av näringar och sysselsättning, skadefonden och investeringsfonden. Dessutom har staden en likviditetsfond för förvaltning av stadens dagliga penningmedel.

Placeringsfonderna har sina egna uppgifter enligt förvaltningsstadgan. De har allokeringssgränser som viktat olika förmögenhetsslag enligt placeringsprinciperna och placeringsplanerna. Allokeringssgränserna bestämmer i hög grad fondernas risknivå och avkastningsprofil.

Ansvarsfull placering som en del av aktiv kapitalförvaltning innebär en hållbarhetsanalys årligen, kapitalförvaltarens utvärdering av ansvarsfulla placeringar halvårsvis och aktiv utveckling av rapporteringen. Med ansvarsfull placering avses att miljöaspekter, faktorer kring socialt ansvar och förvaltningssed beaktas så att portföljens avkastnings- och riskprofil förbättras.

Fondernas marknadsvärde ökade år 2024, då både räntorna och aktierna gav god avkastning. Fondernas avkastning i marknadsvärde varierade mellan 5,2 procent och 9,5 procent. Fondernas bokföringsmässiga resultat var 40,6 miljoner euro mot 16,7 miljoner euro i den ursprungliga budgeten. Den största avvikelsen från prognosen berodde på överlåtelsevinster på värdepapper från investeringsfonden för basservice och markförvärv, som överskred budgeten med 17,9 miljoner euro.

Esbos fondernas placeringar 31.12.2024 enligt marknadsvärde och avkastningen i årets början			
Fond	Placeringarnas värde, €	Avkastning från årets början, €	Avkastning från årets början, %
Investeringsfonden för basservice och markanskaffning	793 637 862	69 016 245	9,50
Investeringsfonden	101 540 078	6 082 518	6,33
Fonden för utveckling av näringar och sysselsättning	37 858 676	1 833 226	5,19
Skadefonden	11 558 983	698 746	6,43
TOTALT	944 595 599	77 630 735	9,1

Källa: Koncernförvaltningens finansierings- och ekonomienhet 4/2025

Avkastningen av Esbos placeringsfonder var 9,1 procent 2024 exklusive likviditetsfonden. Esbo stads placeringsfonder är stora inom kommunsektorn och kan därför inte direkt jämföras med andra fonder. Utvecklingen av investeringsfonden för basservice och markanskaffning i staden har i huvudsak jämförts med pensionsfondernas utveckling på basis av den liknande riskpositionen. Pensionstillgångarnas genomsnittliga avkastning var enligt Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf. 9,3 procent år 2024. Fondens avkastning var 9,5 procent år 2024.

Bokföringsvärdet på tillgångarna i investeringsfonden för basservice och markanskaffning var 687,5 miljoner euro och marknadsvärdet 793,6 miljoner euro i slutet av år 2024. Tillgångarna var i slutet av året placerade i penningmarknadsplaceringar (3,8 procent), masskuldebrevslån (28,3 procent), aktier (42,1 procent) och alternativa investeringar (25,8 procent). Det egna kapitalet i fonden för utveckling av näringar och sysselsättning var sammanlagt 57,3 miljoner euro i slutet av år 2024 och 37,9 miljoner euro var placerade i finansiella värdepapper. Investeringsfondens marknadsvärde var 101,5 miljoner euro och bokföringsvärdet var 80,8 miljoner euro. Marknadsvärdet på skadefondens finansinvesteringar var 11,6 miljoner euro och balansräkningens slutsumma var 14,2 miljoner euro. År 2024 betalades sammanlagt 194 513 euro i ersättningar ur skadefonden. Ersättningarna hänförs till en vattenskada i Esbo kulturcentrum år 2021, en vattenskada i skolan Kaitaan koulu år 2024 och en vattenskada i Alberga hälsostation år 2024.

Revisionsnämndens slutsatser

Utfallet av stadens driftsekonomi var bättre än väntat år 2024. Stadens resultat överskred den ursprungliga budgeten med 50 miljoner euro. Resultatet förbättrades av finansiella intäkter på 60 miljoner euro, som överskred budgeten med cirka 40 miljoner euro. Skatteintäkterna minskade med över 80 miljoner euro från året innan. Enligt revisionsnämndens uppfattning har stadens kalkyl av kostnader för tjänster, prognostisering av servicebehovet och analys av de internt tillförda medlen som helhet betonats på grund av osäkerheten i den ekonomiska miljön och omvärlden samt de omfattande strukturella reformer som genomförts.

I den växande staden måste årsbidraget alltså vara betydligt större än avskrivningarna för att staden ska klara av ersättande investeringar och tillväxtinvesteringar samt amorteringar.

Koncernens investeringsprogram var omfattande, liksom under de föregående åren. Hela Esbokoncernens nettoinvesteringar var 409 miljoner euro år 2024. Av koncernens investeringar finansierades 101 procent med internt tillförda medel, och investeringarna kunde täckas med dessa medel. De internt tillförda medlen för stadens investeringar minskade till under 100 procent. Den växande befolkningens, särskilt barns och ungas, ökade servicebehov ökar verksamhetskostnaderna och orsakar betydande investeringstryck.

Koncernens totala ansvar inklusive koncernlån, borgen och hyresansvar uppgick till sammanlagt 4,74 miljarder euro och 14 767 euro per invånare år 2024. Esbokoncernens lånestock minskade 71 miljoner euro från året innan. Lånestocken är fortfarande stor och per invånare den högsta i jämförelse mellan de sex största städerna.

Revisionsnämndens rekommendationer

Årsbidraget och resultatet ska stå i rätt proportion till investeringsnivån i Esbo, så att staden i fortsättningen klarar av både ersättande investeringar och tillväxtinvesteringar samt amorteringar, och kan trygga basservice för invånarna.

Staden bör vidareutveckla den växande stadens prognostisering av servicebehovet, kalkylen av kostnader för tjänster och analysen av de internt tillförda medlen för att förbereda sig på den kommande utvecklingen.

Gäddviks vattentorn

Bild: Juho Kuva

2.2 UPPFÖLJNINGSUPPGIFTER OM PERSONALEN

Enligt Berättelsen om Esbo baserar sig ledningen av staden på en positiv människobild och tillit till människan. Staden har en frisk, kompetent och engagerad personal. Växelverkan på arbetsplatsen bygger på respekt. Med sporrande, högklassig och ansvarsfull ledning samt kompetensutveckling bland stadens anställda upprätthålls förutsättningar för invånar- och kundorienterad verksamhet och en fungerande vardag.

Sektorernas och resultatenheternas planer sammanställs i en personalplan som görs i samband med budgeten. I planen bedöms hur betoningar och förändringar i verksamheten påverkar antalet anställda och kompetensutvecklingen. Planen ligger också till grund för praktiska åtgärder, såsom rekrytering och främjande av personalens arbetsförmåga. Under året uppföljs utöver antalet anställda bland annat utvecklingen av antalet sökande till stadens lediga jobb, hälsorelaterad frånvaro, personalens omsättning och arbetshälsa.

Antalet anställda var 11 130 i slutet av år 2024. Av dessa var 7 616 fast anställda och 3 514 visstidsanställda. Ökningen från början av året var 173 anställda. I personalplanen för år 2024 uppskattades stadens personalantal öka med cirka 150 personer. Den kontinuerliga befolkningstillväxten i Esbo och därmed det ökande antalet barn och elever sätter även i fortsättningen press på i synnerhet personalresurserna inom sektorn för fostran och lärande, dit även största delen av stadens ökade personalantal år 2024 riktades.

Med Kommun10-undersökningen, som genomförs vartannat år, utreds arbetsförhållanden och förändringar i arbetet samt arbetslivets verkningar på kommunalanställdas hälsa och välmående. Undersökningen genomförs av Arbetshälsoinstitutet. Resultaten av undersökningen används för att förbättra personalens välbefinnande och arbetslivets kvalitet.

2.2.1 UTFALLET AV NYCKELTAL FÖR PERSONALEN FÖR ÅR 2024

Antalet anställda ökade mest inom sektorn för fostran och lärande

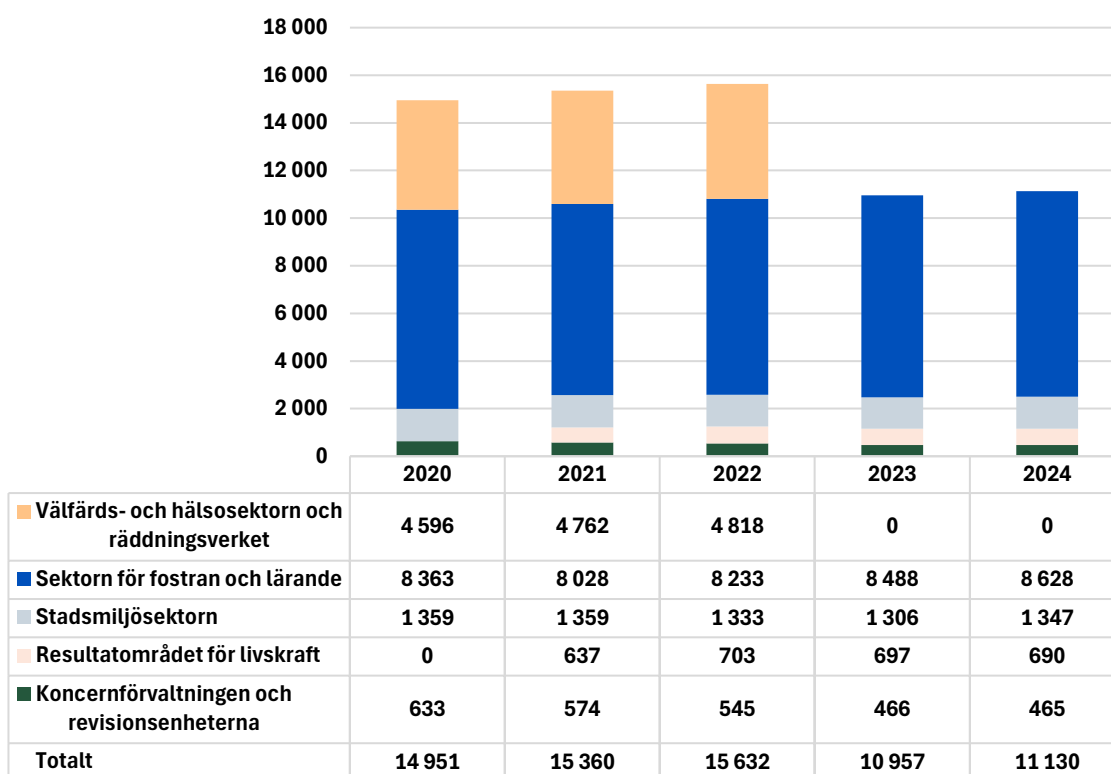
I slutet av år 2024 var stadens personalantal 11 130. Nästan 78 procent av personalen, det vill säga över 8 600 personer, arbetade inom sektorn för fostran och lärande. Antalet anställda inom sektorn för fostran och lärande ökade med 140 personer och inom stadsmiljösektorn med 41 personer. Inom resultatområdet för livskraft och koncernförvaltningen var antalet anställda nästan oförändrat. Andelen fast anställda ökade från 66,5 procent till 68,4 procent under år 2024.

Personalkostnaderna uppgick till 566,8 miljoner euro år 2024. Kostnaderna ökade med 4,4 procent jämfört med året innan. Personalkostnaderna ökade på grund av att nya uppgifter inrättades för att fylla det ökande servicebehovet, samt på grund av att den allmänna tillgången på arbetskraft förbättrades, vilket innebar att de lediga uppgifterna kunde tillsättas. Kostnaderna för inhyrd personal var 20,7 miljoner euro. För anskaffning av inhyrd personal användes cirka 15 procent mindre pengar än år 2023. Nästan all inhyrd personal anskaffades från Seure Henkilöstöpalvelut Oy. Arbetskraftskostnaderna ökade med sammanlagt 3,5 procent jämfört med år 2023.

Staden erbjöd unga 404 sommarjobb och stödde 1 600 ungas sysselsättning hos andra arbetsgivare med en sommarsedel. Under året tog staden emot nästan 1 100 praktikanter, det vill säga cirka 400 fler än året innan. Anonym rekrytering som ökar jämställdheten och likabehandlingen i jobbsökningsskedet användes för att tillsätta 158 arbetsplatser, vilket var dubbelt fler än år 2023.

I diagrammet nedan visas utvecklingen av personalantalet enligt sektor åren 2020–2024. Fram till utgången av år 2022 visas personalantalet inom välfärds- och hälsosektorn samt räddningsväsendet, som överfördes till välfärdsområdet vid ingången av år 2023.

Personalantal efter sektor 2020-2024

Källa: Uppföljningsuppgifter om Esbo stads personal år 2024.

Tillgången på personal blev bättre och omsättningen minskade

Det genomsnittliga antalet arbetsplatsansökningar och antalet sökande som uppfyller behörighetsvillkoren för de lediga arbetsplatser som staden erbjöd ökade klart jämfört med året innan. Det var emellertid svårt för staden att inom sektorn för fostran och lärande rekrytera personal till svensk småbarnspedagogik och undervisning, till finsk specialundervisning samt lärare och speciallärare inom finsk småbarnspedagogik. Enligt uppföljningsuppgifter från september 2024 uppfyllde 67,3 procent av barnskötarna, 51 procent av lärarna och 72,3 procent av speciallärarna inom småbarnspedagogiken behörighetsvillkoren för personalen. Andelarna ökade jämfört med utgångsvärdet för året.

År 2024 togs 15,0 ansökningar emot per lediganslagen uppgift inom staden. År 2023 var motsvarande siffra 8,4. Antalet behöriga sökande per ledigt jobb var i snitt 7,7 år 2024. År 2023 var motsvarande siffra 4,7. Personalomsättningen bland fast anställda sjönk från 11,4 procent till 9,4 procent.

Programarbetet för tillgång till arbetskraft fortsatte under år 2024. Genom åtgärder på stads-, sektors- och resultatnivå i enlighet med programmet strävade man under året efter att förbättra tillgången på arbetskraft för de uppgifter som staden erbjuder.

I utvecklingen av personalens kompetens satsade man särskilt på att förbereda upphandlingen av ett system som stöder praxis för prestation och kompetens samt på riktade utbildningar i verktyget Suuntaamo som stöder ledning av prestation och kompetens. Användningen av Suuntaamo ökade under året med 20 procent jämfört med året innan. Färdigheterna inom prestationsledning stärktes genom utbildningar där temana bland annat var att ge respons, ledning av mångfald och ledarskap i en föränderlig situation. Staden använder också webbskolan Eduhouse för personalen. Användningen ökade tydligt under år 2024.

Personalens hälsorelaterade frånvaro minskade jämfört med året innan. År 2024 var antalet frånvarodagar per person i genomsnitt 14,4, medan motsvarande antal år 2023 var 15,6. Dessutom

hade 39 procent av de anställda inte en enda dag hälsorelaterad frånvaro. Minskningen av hälsorelaterad frånvaro beror bland annat på att antalet sjukfrånvarodagar på grund av sjukdomar i stöd- och rörelseorganen samt problem med den mentala hälsan minskat på årsnivå jämfört med år 2023 och år 2022. Olycksfall i arbetet och under arbetsresan samt frånvaro i anslutning till dessa behandlas i kapitel 2.2.2.

Kommun10-undersökningen genomfördes hösten 2024

Kommun10-undersökningen utreder den kommunalt anställda personalens arbete och förändringar som sker i arbetet samt hur arbetslivet påverkar personalens hälsa och välfärd. Esbo stads resultat utvecklades i positiv riktning inom nästan alla delområden jämfört med den föregående undersökningen år 2022. Enligt personalens erfarenheter har dock vålds- och hotsituationerna med kunder ökat.

År 2024 svarade 66 procent av Esbo stads personal på Kommun10-enkäten. År 2022 var motsvarande siffra 62 procent. Andelen respondenter som skulle rekommendera Esbo stad som arbetsgivare steg från 74 procent till 81 procent.

Enligt resultaten för år 2024 förblir en betydande mängd situationer där anställda har upplevt diskriminering, arbetsplatsmobbing eller sexuella trakasserier oanmälda till arbetsgivaren. Av de respondenter som upplevt diskriminering hade 25,1 procent anmält diskrimineringen till en representant för arbetsgivaren. Enligt enkäten hade 49,8 procent av dem som upplevt mobbing på arbetsplatsen anmält mobbningen till en representant för arbetsgivaren. Enligt enkätresultaten har 49,5 procent av de respondenter som uppgav att de blivit sexuellt trakasserade av en kund anmält trakasserierna till arbetsgivaren. Utifrån resultaten kan man dra slutsatsen att tröskeln att meddela arbetsgivaren om upplevd diskriminering, arbetsplatsmobbing eller sexuella trakasserier är rätt hög.

2.2.2 ARBETARSKYDD OCH ARBETSSÄKERHET

Arbetarskydd är lagstadgad verksamhet, vars syfte är att trygga säkra, hälsosamma arbetsförhållanden genom att förebygga olycksfall i arbetet och skador som orsakas av arbetet. Centrala bestämmelser om arbetssäkerhet och arbetarskydd som övervakas av arbetarskyddsmyndigheterna är bland annat arbetarskyddslagen, lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar samt lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen. Lagen om samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare i kommuner och välfärdsområden reglerar samarbetet på arbetsplatserna. I lagstiftningen förutsätts att arbetsgivaren för att främja säkerheten och hälsan på arbetsplatsen och för att upprätthålla arbetsförmågan har ett program som täcker behoven av att utveckla arbetsförhållandena på arbetsplatsen och effekterna av faktorer i anslutning till arbetsmiljön. Ledningen ska fastställa målen för arbetarskyddet.

Arbetarskyddsorganisationen och Esbo stads handlingsprogram

Esbo stads handlingsprogram för arbetarskyddet på stadsnivå 2022–2025 innehåller bland annat mål och åtgärder för arbetarskyddet, en utbildningsplan och en kommunikationsplan. Målen i handlingsprogrammet är:

1. Arbetarskyddssystemet Hessa 2 används aktivt och personalen använder systemet smidigt i vardagen.
2. Riskbedömningarna är aktuella och högklassiga på alla arbetsplatser.
3. Psykosociala belastningsfaktorer som identifierats på arbetsplatserna leder till konkreta åtgärder.
4. På arbetsplatserna känner man till metoderna för att förebygga våld i arbetet, kan agera exemplariskt i olika situationer och hanterar konsekvenserna på ett bra sätt.
5. Olycksfallen i arbetet minskar, följderna av dem är mindre och utredningar av olycksfallen genomförs.
6. Förståelsen för chefernas arbetarskyddsansvar ökar.

Enligt arbetarskyddets experter har det första målet uppnåtts. De övriga målen har rapporterats som delvis uppnådda.

Inom stadens arbetarskyddsorganisation bär stadens linjeledning det högsta ansvaret för arbetarskyddet. Personalkommittén är en arbetarskyddskommitté som är verksam på hela stadens nivå. Cheferna ansvarar för säkerheten på arbetsplatsen. De har en allmän omsorgsplikt samt ansvarar för introduktionen och det direkta samarbetet på arbetsplatsen, till exempel arbetsplatsmöten. Arbetsplatsens chef ska också göra en årlig riskbedömning tillsammans med personalen samt en olycksfallsanmälan vid olycksfall i arbetet. Stadens arbetarskyddsorganisation stöder cheferna och personalen, utarbetar anvisningar och handböcker samt ordnar regelbundna arbetarskyddsutbildningar för personalen. Ett avtal som gäller hela staden har ingåtts med Omnia om kort- och passkurser med anknytning till arbetssäkerhet. Dessutom ges utbildning i till exempel fysisk begränsning av elever för att trygga säkerheten i en farlig situation, och enheterna kan vid behov köpa utbildningar. Staden har också flera grupper och nätverk som främjar säkerhet och beredskap och som ger arbetsplatser och chefer anvisningar.

Enheterna ansvarar för anskaffningen av säkerhetsutrustning och kan göra upphandlingar i anslutning till arbetarskyddet inom ramen för sina anslag. På basis av riskbedömningen får personalen inom stadsmiljösektorn och resultatenheten för idrott inom resultatområdet för livskraft arbetsutrustning enligt säsong, förhållanden och uppgift av arbetsgivaren. Staden har förberett en centraliserad upphandling av skor med halkskydd för personalen inom småbarnspedagogiken inom sektorn för fostran och lärande. Med halkskydd strävar man efter att förebygga olycksfall i arbetet som orsakas av halkolyckor och sjukfrånvaro till följd av dem samt eventuella ersättningar och behovet av vikarier. Inga anslag har dock reserverats för upphandlingen i budgeten för år 2024 eller år 2025.

Regionförvaltningsverken övervakar arbetarskyddet

Regionförvaltningsverken övervakar säkerheten i arbetet till exempel med hjälp av inspektioner på arbetsplatserna. Temat för de inspektioner som genomförs av Regionförvaltningsverket i Södra Finland under år 2025 är psykosocial belastning. Sex enheter inom den grundläggande utbildningen i Esbo och rektorerna deltar i inspektionerna inom temat.

Dessutom utför regionförvaltningsverket inspektioner vid allvarliga olycksfall i arbetet och ger antingen en uppmaning eller en varning till arbetsgivaren, det vill säga Esbo stad, om missförhållanden upptäcks. År 2024 undersökte regionförvaltningsverket 18 allvarliga olycksfall i arbetet inom Esbo stad (9 daghem, 4 skolor, 3 objekt inom stadsmiljösektorn och 2 objekt inom resultatområdet för livskraft), för vilka staden har fått en uppmaning och 23 verksamhetsföreskrifter. Av olycksfallen gällde 5 våld, 4 halka, 3 trasiga redskap, 2 rörlighet på arbetsplatsens gårdsområde, 2 arbetssätt, 1 inomhusluft och 1 snöplogning.

Antalet olycksfall samt vålds- och hotsituationer är störst inom sektorn för fostran och lärande. År 2024 fick Esbo stad i egenskap av arbetsgivare verksamhetsföreskrifter om fem inspektioner inom sektorn för fostran och lärande samt en uppmaning om en inspektion som gällde personalhälsövårdens arbetsplatsutredning i anslutning till inomhusluft. Föreskrifterna gällde i fyra fall vålds- eller hotsituationer där en anställd hade utsatts för våld av ett barn inom småbarnspedagogiken eller av en elev inom den grundläggande utbildningen. Sektorn samarbetar med välfärdsområdet och polisen till exempel för att förebygga vålds- och hotsituationer.

Mängden olycksfall i arbetet och under arbetsresor är fortsatt hög

Enligt den statistik som stadens skadeförsäkringsbolag lämnat in för år 2024 och enligt stadens arbetarskyddssystem Hessu inträffade lika många olycksfall bland stadens personal som år 2023.

År 2024 inträffade sammanlagt 991 olycksfall i arbetet, av vilka 31 procent berodde på att en person ramlat eller fallit, och i 23 procent av fallen var orsaken våld eller en uppskakande situation. 48 procent av olycksfallen, 78 procent av ersättningsdagarna och 80 procent av ersättningarna orsakades av halka. De direkta olycksfallsersättningarna uppgick till 732 000 euro. Enligt statistiken inträffar flest olycksfall under de två första åren i en ny arbetsuppgift.

Nästan vart fjärde olycksfall i arbetet orsakades av våld. År 2024 anmäldes 229 våldsolyckor och 122 frånvarodagar på grund av dem. I samband med våldsolycksfall som ledde till frånvaro utfördes våldet av specialelever, barn inom småbarnspedagogiken och anhöriga till kunder. Utifrån nyckeltalen för personalen minskade antalet våldsolyckor och frånvarodagar orsakade av dem år 2024 jämfört med året innan. Enligt Kommun10-undersökningen hade 49,3 procent av respondenterna upplevt vålds- och hotsituationer med en kund år 2024. År 2022 var andelen 46,3 procent.

Under år 2024 inträffade 319 olycksfall i samband med resan till eller från arbetet. Frånvaron på grund av olycksfall under arbetsresan var i fjol i genomsnitt 8,8 dagar. Största delen av olycksfallen under arbetsresan var fallolyckor, halkolyckor eller snubbling bland fotgängare.

Cirka 50 procent av olycksfallen inträffade bland personalen inom småbarnspedagogiken. Antalet olycksfall i förhållande till antalet anställda var störst inom resultatenheten för idrott, stadsteknikcentralen samt resultatenheterna för finsk småbarnspedagogik och finsk grundläggande utbildning.

Revisionsnämndens slutsatser

I slutet av år 2024 hade staden 11 130 anställda. Största delen av personalen arbetar inom sektorn för fostran och lärande. Sektorns personalresurser utsätts även i fortsättningen för tryck på grund av att befolkningen och i synnerhet antalet barn och unga ökar. Tillgången till personal förbättrades jämfört med året innan och antalet fast anställda ökade.

Staden har aktuella strukturer och processer för arbetarskyddet och samarbete inom arbetarskydd som förutsätts i lagarna. Uppföljning av lägesbilden har möjliggjorts även för den högsta ledningen och linjeledningen som ansvarar för arbetarskyddet i sista hand. Personalen har samlad tillgång till information och anvisningar om arbetarskyddet. För att arbetarskyddsåtgärderna ska lyckas betonas framförhållning, introduktion och utbildning av personalen samt gemensam kunskap och know-how inom arbetsgemenskapen. Betydelsen av personalens kompetens och introduktion lyfts också fram i regionförvaltningsverkets inspektionsrapporter. Inom staden finns det flera grupper och nätverk som främjar säkerhet och beredskap, och det är viktigt att samordna samarbetet och informationsflödet mellan dem.

Utifrån resultaten av Kommun10-undersökningen är tröskeln att meddela arbetsgivaren om upplevd diskriminering, arbetsplatsmobbing eller sexuella trakasserier hög. Arbetsgivaren bör identifiera olika kulturella bakgrundsfaktorer och arbetsgemenskapernas interna interaktionsförhållanden, som kan påverka tröskeln för anmälan. Tillräckligt stöd från arbetsgemenskapen och chefen främjar anmälan.

Olycksfall i arbetet och under arbetsresan medför årligen betydande direkta och indirekta kostnader för staden som arbetsgivare. Olycksfallens mängd och kostnader kan påverkas genom en ansvarsfull säkerhetskultur som syftar till att förebygga olycksfall och ta lärdom av dem. Antalet olycksfall bland stadens personal har hållits på samma nivå år 2023 och år 2024. År 2024 var antalet ersättningsdagar på grund av olycksfall cirka 30 procent lägre än året innan. Ungefär hälften av olycksfallen skedde inom småbarnspedagogiken. I de flesta av fallen gällde olycksfallet en nyligen anställd eller vikarierande arbetstagare.

Revisionsnämndens rekommendationer

Staden ska fortsätta med åtgärder för att få och hålla kvar arbetskraft, särskilt i sektorn för fostran och lärande.

För att minska antalet olycksfall i arbetet och under arbetsresan samt antalet vålds- och hotsituationer måste åtgärderna inom arbetarskydd och arbetssäkerhet effektiviseras ytterligare.

2.3 STADENS KOMMUNIKATION

Enligt kommunallagen ska kommunen informera invånarna, de som utnyttjar kommunens tjänster och organisationer om kommunens verksamhet. Kommunen ska ge tillräcklig information om de tjänster som kommunen ordnar, kommunens ekonomi, ärenden som bereds i kommunen samt beslut som fattats och beslutens effekter. Kommunen ska informera om hur man kan delta i och påverka beredningen av besluten. I kommunikationen ska det användas ett tydligt och begripligt språk och olika invånargrupperns behov ska beaktas. I kommunikationen ska tillgänglighet och integritetsskydd samt kraven i EU:s tillgänglighetsdirektiv och lagen om tillhandahållande av digitala tjänster beaktas.

I Esbo stads förvaltningsstadga fastställs principerna för stadens kommunikation och dras upp riktlinjer till exempel för behandlingen av invånarinitiativ samt för förvaltningsspråket och tvåspråkighet i verksamheten. Stadens kommunikation leds av stadsstyrelsen. Koncernförvaltningen svarar för utvecklingen av stadens image, kommunikationen och styrningen av den. Ansvarsenheten för kommunikation och stadsevenemang svarar för att stödja stadens ledning med hjälp av kommunikation, svarar för stadens gemensamma kommunikation och utveckling av stadens image samt för kommunikation om fullmäktiges och stadsstyrelsens verksamhet. Dessutom styr och utvecklar enheten stadens kommunikation samt främjar växelverkan mellan staden och invånarna. Enheten svarar även för verksamheten i stadens styrgrupp för kommunikation samt för de gemensamma kommunikationskanalernas kvalitet och policy.

Sektorerna och resultatenheterna har egna kommunikationsuppgifter. Kommunikationsenheten inom resultatområdet för livskraft ansvarar för kommunikation om stadens företags- och sysselsättningstjänster samt idrotts- och kulturtjänster. Sektor för fostran och lärande ansvarar för kommunikation om tjänster för unga, småbarnspedagogik och undervisning. Stadsmiljösektorn ansvarar för kommunikation om stadsplanering, miljövården och byggnadstillsynen samt om lokalernas verksamhet. Cheferna ansvarar för kommunikationen inom sitt ansvarsområde och de anställda ansvarar för sin del för kommunikationen med kunder och på arbetsplatsen. Kommunikationsexperternas roll är att stärka organisationens kommunikationskompetens samt att stödja lyckad kommunikation.

Esbo stads webbplats www.esbo.fi är stadens mest använda och besökta kommunikationskanal. Webbplatsen har material på finska, svenska och engelska. Vid behov publiceras material också på andra språk, till exempel vid krissituationer.

I utvärderingen utreddes om stadens externa kommunikation är resultatrik och ändamålsenlig. Utvärderingen har begränsats till extern kommunikation inom koncernförvaltningens kommunikationsenhet.

De centrala målgrupperna för stadens kommunikation är invånare, kunder, partner, företag, aktörer i Esbo, personal, förtroendevalda och media. Kommunikationens grundläggande utgångspunkt är den lagstadgade rätten att få information om kommunens verksamhet. Det är viktigt att kommunikationen utgår från invånarnas och tjänsternas användares behov. På Esbo stads webbsida om kommunikationsenheten står det att kommunikationen är öppen och växelverkande. I kommunikationen om beslut, effekterna av besluten och planer beaktas växelverkan. Organens föredragningslistor publiceras på förhand, och fullmäktiges sammanträden kan följas i direktsändning och som inspelning på stadens webbplats. Pressmeddelanden om mötesbesluten görs för media och publiceras på stadens webbplats. Utöver webbplatsen esbo.fi, som är stadens mest använda kommunikationskanal, ger staden ut tidningar, informerar medier och publicerar på olika kanaler i sociala medier. Dessutom kommunicerar staden bland annat på invånarmöten, sammanträden och möten med kunder.

Principer för kommunikation och marknadsföring på stadsnivå

Målen för kommunikation på stadsnivå har härletts ur Berättelsen om Esbo och ur målen för fullmäktigeperioden. Stadens kommunikation styrs av principerna för kommunikation och marknadsföring, som baserar sig på Berättelsen om Esbo och som ligger till grund för årsplanerna för kommunikationen. Staden har dessutom till exempel anvisningar om kriskommunikation och invånarkommunikation.

Stadsmarknadsföring genomförs på olika sätt. Stadens ryktbarhet byggs upp till exempel genom samarbete och evenemang som genomförs med partner och intressentgrupper. Även

marknadsföringskampanjer kan genomföras. I stadens kommunikation används Esbo stads gemensamma visuella framtoning.

Uppföljning av kommunikationens effektivitet och verkningsfullhet

Inom staden mäter man hur effektivt kommunikationen genomförs, och kommunikationsaktörerna kan utifrån de insamlade uppgifterna till exempel reagera på frågor som lyfts fram. På kort sikt mäts kommunikationen till exempel genom kanalspecifika analyser av till exempel antal besökare, följare och engagemang. Dessutom görs utvärdering av tillgänglighet och uppföljning av distributionsmängder och synlighet. Utöver mediebevakning följs även genomslaget av pressmeddelanden till media från fall till fall. Även kampanjer följs upp. I enkäter kan man använda många olika kanaler för att samla in svar, till exempel kan man i realtid följa hur många svar som skickats in via QR-koder på reklam i bussar.

På lång sikt följer man upp kommunikationens verkningsfullhet, som utreds till exempel genom undersökningar av image, invånar- och kundundersökningar samt genom att granska de centrala budskapens synlighet. Uppföljningen på lång sikt genomförs årligen.

Särskilt på lång sikt är det svårt att mäta kommunikationens verkningsfullhet, eftersom det är besvärligt att fastställa vilka saker som beror på kommunikationsenhetens åtgärder och vilka som beror på andra faktorer eller deras samverkan. Dessutom kan många faktorer indikera hur bra kommunikationen har lyckats, till exempel att det kommer deltagare till ett evenemang, hur man har hanterat en krissituation och hur många gånger staden har kontaktats. Kommunikationsmiljön förändras ständigt, vilket gör det svårt att få jämförbart material för att mäta resultaten.

Staden har anvisningar för personalen om sociala medier och om kommunikationen där. Inom enheterna utnyttjas kanaler för sociala medier för olika behov. Staden har verktyg för uppföljning av sociala medier och reagerar vid behov på situationer. Till exempel kan man begära rättelse av felaktiga uppgifter och distribuera rätt information i egna meddelanden. Staden kan reagera och svara på frågor och kommentarer som skickas till stadens konton i sociala medier, men inom ramen för de nuvarande resurserna är det enligt kommunikationsenheten inte möjligt att ständigt följa med olika kanaler i sociala medier.

Revisionsnämndens slutsatser

För kommunikationen med invånare har man fastställt och etablerat verksamhetssätt i enlighet med Berättelsen om Esbo för att invånarna, tjänsternas användare och sammanslutningar ska ha möjlighet att delta i och påverka beslutsfattandet. För stadens kommunikation ansvarar i praktiken styrgruppen för stadens kommunikation, koncernförvaltningens enhet för kommunikation, sektorenas och resultatenheternas kommunikatörer och alla anställda, eftersom kommunikation enligt stadens princip hör till allas arbete. Principen är att den aktör som ansvarar för verksamheten också ska ansvara för kommunikationen om verksamheten.

Resultaten av stadens kommunikation och dess räckvidd mäts och utvärderas med ändamålsenliga metoder. Staden följer regelbundet upp hur förutsättningarna för tillgänglighet och åtkomlighet i stadens kommunikation uppfylls samt hur nöjda intressentgrupperna och målgrupperna är med stadens kommunikation.

Kommunikationsmiljön förändras snabbt. Förändringar i omvärlden under den senaste tiden har till exempel varit förändringar i plattformar för sociala medier och omvälvningen av tryckta medier. Trots att kommunikationstempot har för snabbats och omvärlden ständigt förändras har Esbo stads kommunikation länge fungerat med de befintliga resurserna utan att öka dem avsevärt.

Revisionsnämndens rekommendation

I fortsättningen är det viktigt att staden drar upp närmare riktlinjer för strategin för verksamheten i sociala medier och för sociala mediers roll i stadens myndighetskommunikation. Samtidigt ska staden säkerställa att de traditionella kommunikationsmetoderna är användbara och tillgängliga särskilt i undantagssituationer.

2.4 DIGITALA TJÄNSTER OCH DIGITALT STÖD

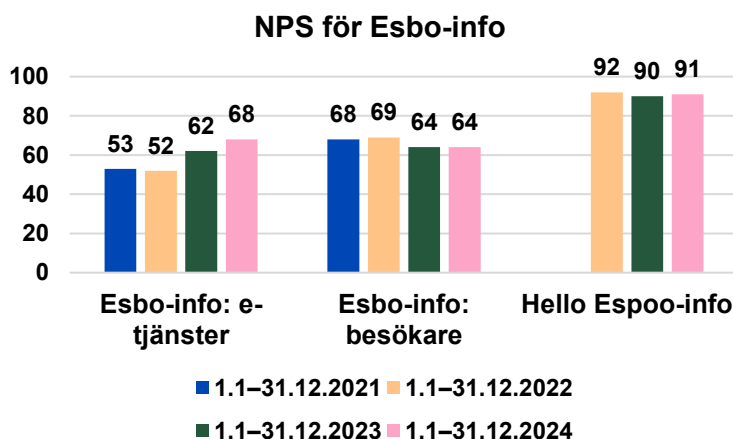
I Berättelsen om Esbo konstateras det att staden ökar öppenheten i sin verksamhet, utvecklar nya plattformslösningar och gör serviceprocesserna snabbare med hjälp av digitalisering. Staden tar också hänsyn till personer som inte kan använda digitala tjänster. Riktlinjerna för digitaliseringen har också inkluderats i produktivitets- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad 2021–2025.

Esbo stads ansvarsenhet för kundtjänster inom koncernförvaltningen har till uppgift att utveckla och samordna kundtjänster på stadsnivå. Ansvarsenheten för kundtjänster svarar för de uppgifter som avses i samservicelagen, allmän rådgivning om Esbo stads centraliserade offentliga tjänster och samarbetspartner i fysiska kanaler och på webben samt för växlingstjänster. Enheten samordnar även servicetorgens verksamhet och utvecklar servicekonceptet samt främjar kundtjänster för invånare. Dessutom ansvarar enheten för serviceinformationshanteringen som helhet.

I utvärderingen granskade man om de digitala kundtjänster och det digitala stöd på stadsnivå som ansvarsenheten för kundtjänster ansvarar för har ordnats på ett resultatrikt sätt och i enlighet med riktlinjerna i Berättelsen om Esbo och programmet En ekonomiskt hållbar stad. I utvärderingen behandlades inte sektorernas och resultatenheterens egna kundtjänster.

Esbo-info erbjuder via flera olika kommunikationskanaler rådgivning om Esbo stads och samarbetspartnerns tjänster samt stöd för att använda dessa tjänster. Via Contact Center kan invånarna få service per telefon, chatt, videosamtal och e-post. Invånarna kan uträtta ärenden på plats vid Esbo-infos servicepunkter i Mattby, Alberga och Kalajärvi. På servicetorget i Iso Omena i Mattby betjänar också Hello Espoo-info för invandrare. Mobila Esbo-info har sin bas i Lippulaivabiblioteket i Esboviken, och besöker dessutom bland annat bibliotek, servicecenter och invånarhus runt om i Esbo.

Invånarna kan också sköta många av sina ärenden genom stadens e-tjänster. E-tjänsterna och Esbo stads tjänst för respons och felmeddelanden har länkats på webbsidan om Esbo stads e-tjänster. Enligt ansvarsenheten för kundtjänster var Wilma-systemet som används i skolorna och eVaka-systemet som används inom småbarnspedagogiken samt webbiblioteket Helmet de mest använda kanalerna år 2025 utöver responstjänsten.

Källa: Ansvarsenheten för kundtjänster, presentationsmaterial 26.2.2025.

Under åren 2021–2024 har kundernas villighet att rekommendera Esbo-infos e-tjänster ökat. NPS är en siffra som visar kundnöjdhet och kan variera mellan -100 och +100. Kundnöjdheten mäts också för stadsmiljösektorns, byggnadstillsynens, sysselsättningstjänsternas och stadsmuseets kundtjänster, men siffrorna är inte helt jämförbara sinsemellan på grund av kundtjänsternas varierande karaktär.

E-tjänsterna har redan medfört ekonomiska fördelar

Genom att minska antalet servicepunkter och etablera det mobila Esbo-infos verksamhet har staden åstadkommit ekonomiska fördelar. Minskningen av de fasta lokalerna har jämfört med år 2021 medfört besparingar på cirka 100 000 euro per år till utgången av år 2024. Med

personalminskningar har staden fram till år 2024 årligen sparat cirka 200 000 euro. Ansvarsenheten för kundtjänster har också år 2024 avstått från att anlita hyrd arbetskraft, vilket ger årliga besparingar på cirka 30 000–50 000 euro. Enligt ansvarsenheten för kundtjänster är det inte möjligt att genomföra en grundligare utvärdering av de kostnadsfördelar som e-tjänsterna möjliggör förrän under år 2026.

Utvecklingsarbetet kräver samordning på stadsnivå

En utmaning för e-tjänsterna har varit splittringen av stadens webbtjänster, de ekonomiska realiteterna samt bristen på samarbete och stadsövergripande tänkande mellan stadens sektorer och enheter. Lösningssättet är att satsa på kundorientering i stadens e-tjänster samt att regelbundet lyfta fram kundperspektivet, helheten av digitala tjänster på stadsnivå samt konkreta operativa och ekonomiska fördelar i stadens ledningsgrupper och i stadens interna diskussioner. De knappa ekonomiska resurserna kräver å sin sida noggrann prioritering och samordning av utvecklingsbehoven på stadsnivå. Styrgruppen för digitalisering stöder och sammanför beredningsprocessen för de gemensamma riktlinjerna.

Möjligheterna att uträtta ärenden på webben utökas inom projektet ASKI

År 2021 planerades e-tjänsten MittEsbo, som omfattar ett brett utbud tjänster. När social- och hälsovården överfördes till Västra Nylands välfärdsområde sköts projektet upp. I slutet av år 2023 inleddes projektet ASKI för att utveckla e-tjänsterna. Målet med projektet är att utvidga möjligheterna till e-tjänster och självbetjäning genom att göra den första fasen av webbportalen MittEsbo och en chattbot tillgängliga för invånarna före utgången av år 2025. I det första skedet har serviceutbudet i e-tjänstportalen begränsats till invånare, men under de kommande åren strävar man efter att utöka tjänsterna som en del av den normala serviceutvecklingen.

Målet är att 80–90 procent av kontakterna med kunder kan skötas av chattboten, i en serviceportal och i stadens gemensamma kundtjänst. På detta sätt minskar arbetsbelastningen för enheternas experter så att de kan koncentrera sig på frågor som kräver specialkompetens. Kundrådgivarna kan dra nytta av en kunskapsbas som också kommer att fungera som lösningsdatabas för chattboten. Tack vare stark autentisering i portalen minskar antalet störande förfrågningar och kunderna kan till exempel självständigt se uppgifter om hur behandlingen av ärenden framskrider.

Esbo-infos servicepunkt i Albergå

Bild: Kerttu Penttilä

I utvecklingen av de nya e-tjänsterna beaktas tillgängligheten redan från början, och det görs externa tillgänglighetsgranskningar av stadens digitala tjänster. Koncernförvaltningens kommunikationsenhet ansvarar för tillgänglighet på stadens webbplats. Enligt ansvarsenheten för kundtjänster saknar kundrådgivaren och kunden allt oftare ett gemensamt språk. I dessa situationer används översättningsapplikationer och artificiell intelligens. I den e-tjänstportal som är under utveckling kan man uträtta ärenden på finska, svenska och engelska, men i den fortsatta utvecklingen beaktas ett större språkutbud.

Stadens digitala stöd uppmuntrar invånarna att använda digitala tjänster och apparater

I Esbo innebär digitalt stöd hjälp med att sköta ärenden på webben eller med att använda smartapparater. Avsikten är att ge handledning och hjälpa kunderna att självständigt och på ett säkert sätt använda sina apparater och sköta ärenden på webben. Man strävar också efter att beakta kundens egna intressen. Staden erbjuder digitalt stöd via Esbo-infos alla kanaler, både med eller utan tidsbokning.

Med digitalt stöd uppmuntras kunderna att använda digitala tjänster på egen hand. Det digitala stödet är människonära, som staden kan sammanfatta med mottot "Ska vi fundera tillsammans?". Syftet med stödet är att uppmuntra kunderna att använda digitala tjänster och apparater på egen hand. Enligt ansvarsenheten för kundtjänster har många kunder de tekniska färdigheter som behövs, men drar sig ändå från att pröva på nya funktioner på egen hand. En kamratstödsaktig metod kräver inte att den som ger digitalt stöd är it-expert. I stället för att ge färdiga svar ger det digitala stödet kunden skicklighet och mod att i fortsättningen hitta information på egen hand.

Alla som vill kan få digitalt stöd i Esbo. Enligt ansvarsenheten för kundtjänster är de största kundgrupperna seniorer och invandrare, men det finns beredskap att betjäna alla grupper. Genom digitalt stöd har ungdomar fått rådgivning till exempel om hur man ansöker om studieplats och söker jobb.

Enligt ansvarsenheten har antalet webbkontakter om digitalt stöd ökat tydligt sedan år 2022. Antalet har bland annat påverkats av minskningen av det fasta nätet av servicepunkter, tillhandahållandet av mobila tjänster och preciseringarna av statistikföringen av kontakter som gäller digitalt stöd. Med hjälp av de mobila tjänsterna har man nått fler kunder än tidigare.

Olika organisationer erbjuder också digitalt stöd. Esbo stads koordinator av digitala tjänster leder det digitala stödnätverket i Esbo, där samarbetet och kompetensen utvecklas kundorienterat över enhets- och organisationsgränserna. I nätverket deltar biblioteken, Enter ry, SeniorSurf, Omnia, församlingar och stiftelsen Vanhusten Turva. Esbo stad deltar också i både det nationella digitala stödnätverket och huvudstadsregionens digitala stödnätverk. Inom nätverken delar man information, genomför gemensamma utvecklingsprojekt samt strävar efter att undvika överlappande arbete.

Den behovsbaserade lösningsmodellen för digitalt stöd fick hedersomnämnannde

Digitalt stöd utvecklas i e-tjänsterna tillsammans med koordinatören av digitala tjänster, chefer, experter och servicerådgivare med hjälp av nätverk och samarbetspartner. Utvecklingsarbetet fokuserar på kundens behov och proaktiv kundsegmentering. En stark diskussionskultur om digitalt stöd och inkludering utgör grunden för utvecklingen. Också vid rekrytering inom ansvarsenheten för kundtjänster betonas digitalt stöd.

Den behovsbaserade lösningsmodellen för digitalt stöd är en modell för kundbetjäning som utvecklats i Esbo. Modellen har konkretiserats i en handbok för digitalt stöd som riktar sig till stadens anställda. Modellen belönades med ett hedersomnämnannde i stadsdirektörens innovationstävling år 2024. I målen för det digitala stödet år 2025 ingår att förankra modellen både internt i Esbo och att publicera den nationellt.

Revisionsnämndens slutsatser

Tyngdpunkten för ansvarsenheten för kundtjänster i Esbo har övergått till självbetjäning på webben och distanskommunikation. Man kan dock fortfarande uträtta ärenden på plats vid Esbo-infos fasta servicepunkter. Dessutom besöker det mobila Esbo-info regelbundet kommuninvånarna till exempel vid bibliotek och servicecenter enligt en på förhand bestämd tidtabell.

Kundnöjdheten med Esbo-infos e-tjänster har ökat under åren 2021–2024. Det konstaterades dock att stadens e-tjänster fortfarande är splittrade ur kundens synvinkel. Utvecklingen av digitala tjänster utmanas dessutom av bristen på samarbete och stadsövergripande tänkande mellan stadens sektorer och enheter. Det konstaterades att det behövs mer diskussion om helheten av digitala tjänster och dess fördelar. De knappa ekonomiska resurserna kräver noggrann prioritering och samordning av utvecklingsbehoven. Revisionsnämnden anser att det är viktigt att hela staden förbinder sig till att utveckla de digitala tjänsterna på stadsnivå med beaktande av sektorernas egen sakkunskap.

Möjligheterna att uträtta ärenden på webben har fortsatt att utökas inom projektet ASKI. Målet är att den första fasen av kundtjänstportalen MittEsbo och chattboten ska vara tillgängliga för invånarna före utgången av år 2025. I kundtjänstportalen samlas de olika funktionerna i en och samma helhet. Med hjälp av portalen, chattbotten och den primära kundtjänsten är det möjligt att sköta största delen av de kundkontakter som inkommit. Detta gör det möjligt för enheternas experter att koncentrera sig på frågor som kräver särskild sakkunskap.

Tillgänglighet beaktas redan från början i utvecklingen av de nya e-tjänsterna och granskas i externa tillgänglighetsgranskningar. Även befolkningen i Esbo med ett främmande språk som modersmål beaktas i den kundtjänstportal som är under utveckling. Utöver finska, svenska och engelska har ett större språkutbud beaktats i den fortsatta utvecklingen av portalen. E-tjänsterna har redan uppnått kostnadsfördelar i fråga om lokalkostnader och personalkostnader genom att antalet servicepunkter har minskats och Esbo-infos mobila verksamhet har etablerats. Kostnadsfördelarna kan utvärderas grundligare under år 2026.

Staden erbjuder stöd för att använda tjänster på webben och smartapparater vid Esbo-info för alla intresserade. Antalet kontakter som gäller digitalt stöd har ökat oavbrutet sedan 2022. Med digitalt stöd uppmuntras kunderna att använda digitala tjänster på egen hand. Målet är att uppmuntra kunderna att använda digitala tjänster och apparater, så att de i fortsättningen självständigt kan hitta den information som de behöver. Målet för år 2025 är att föra ut den behovsbaserade lösningsmodellen för digitalt stöd som utvecklats i Esbo, både internt inom staden och på nationell nivå. Modellen fick ett hedersomnämmande i stadsdirektörens innovationstävling år 2024.

Revisionsnämndens rekommendation

Esbo stad bör se till att stadens kundtjänster är tillgängliga också för de invånare som på grund av sin ålder, sitt hälsotillstånd eller av någon annan orsak inte kan använda digitala tjänster. Dessutom ska dessa kunder informeras om icke-digitala tjänster som erbjuds, till exempel telefontjänster.

2.5 INFORMATIONSSÄKERHET OCH DATASKYDD

Informationssystemens funktion och olika risker som gäller informationssäkerhet och dataskydd är en väsentlig del av stadens riskmiljö. I redogörelsen för den interna kontrollen av bokslutet konstateras att fungerande datasystem som stöder stadens beslutsfattande och verksamhet har en central roll i produktionen av tjänster för kommuninvånarna. Enligt bokslutet för år 2024 har informationssäkerhets- och dataskyddsfrågorna i stadens system preciserats ytterligare under året, men det har varit svårt att verkställa god praxis och anvisningar inom dataadministrationen i praktiken i den omfattande stadsorganisationen.

Med informationssäkerhet avses skydd av uppgifternas konfidentialitet, integritet och tillgänglighet. Dessutom avses alla tekniska, funktionella och administrativa åtgärder genom vilka Esbo stad strävar till att trygga sina uppgifter. Med dataskydd avses åtgärder som skyddar en persons integritet vid behandling av personuppgifter. Hos Esbo stad betyder detta att kundernas, personalens och intressentgruppernas personuppgifter skyddas.

Stadsdirektören inom stadskoncernen och sektordirektörerna inom sina sektorer svarar för ordnandet av stadskoncernens interna kontroll och riskhantering inklusive dataskydd på behörigt sätt. Ansvarsområdet för säkerhet och beredskap inom koncernförvaltningens enhet för finansiering och ekonomi ansvarar för säkerhetsplanering, informations- och cybersäkerhet, dataskydd och beredskap samt säkerhetsstrategigruppens beredning. Enligt koncernförvaltningens verksamhetsföreskrifter ansvarar dataadministrationen inom enheten för förvaltning och juridik för att ordna och utveckla stadens IKT-tjänster samt för sin del för att främja digitaliseringen och utnyttja information, samt för informationshantering.

I uppföljningen av revisionsnämndens tidigare rekommendationer i utvärderingsberättelsen utreddes hur stadens informationssäkerhet och dataskydd har utvecklats och hur ansvaren har fördelats.

Revisionsnämnden rekommenderar att stadens informationssäkerhet och dataskydd stärks

I utvärderingsberättelsen för år 2022 rekommenderade revisionsnämnden att stadens informationssäkerhet och dataskydd bör stärkas genom att utveckla skulden för utveckling av datasäkerhetskompetens. Enligt svaret på rekommendationen utvecklas informationssäkerheten inom den IKT-investeringsram som staden tillåter. En utmaning är att investeringsramen för att förnya utrustning och för eventuella nya objekt minskar. Livscykelintervallet för datakommunikationsutrustning har förlängts från fem år till sju år. IKT-utrustningens informationssäkerhet har kunnat garanteras trots att livscykelintervallet har förlängts. Esbo fastställer kraven på IKT-tjänsternas och de digitala tjänsternas funktionssäkerhet och -kontinuitet i samband med konkurrensutsättningen. Ägarenheterna för IKT-tjänster och digitala tjänster ska också alltid i sina beredskapsplaner förbereda sig på situationer där dessa tjänster inte är tillgängliga.

Hot mot informationssäkerheten och dataskyddet samt hur man svarar på dem

Enligt Esbo stads bokslut är de största hoten mot informationssäkerheten och dataskyddet nätfiske, distribution av skadliga program och dataintrång. Den tekniska informationssäkerheten och IKT-infrastrukturen har utvecklats till exempel genom informationssäkerhetstestning av centrala system, vidareutveckling av en tjänst för informationssäkerhetstillsyn samt genom utvidgning av den centraliserade hanteringen av användarrättigheter. Åtgärder för att utveckla hanteringen av användarrättigheter har också riktats till digitala lärmiljöer. Enligt budgeten för år 2025 uppskattas utgifterna minska medan dataadministrationens inkomster förblir desamma, och dessutom minskar de disponibla medlen för investeringar i utrustning. Anslagen ska räcka till för att förnya föråldrade system och tjänster, uppfylla nya lagstadgade skyldigheter samt anpassa sig till den ständigt föränderliga cybersäkerhetsmiljön.

Generativa AI-applikationer utgör en ny risk för informationssäkerheten och dataskyddet. De anställda har fått information och anvisningar om riskerna med och användningen av dessa. Staden

håller också på att inrätta en separat grupp för artificiell intelligens vid sidan om arbetsgruppen för informationssäkerhet och dataskydd. Dessutom har man skaffat utbildningspaket om artificiell intelligens för digitala inlärningsplattformar. I stadens riskbedömning inkluderades dessutom en FRIA-riskbedömning av konsekvenserna för de grundläggande friheterna och rättigheterna vid sidan av andra metoder som redan används. Med denna metod strävar man efter att bedöma eventuella skadliga konsekvenser som applikationer för artificiell intelligens medför för personers grundläggande friheter och rättigheter.

Utvecklingsåtgärder för informationssäkerhets- och dataskyddsutbildning

Före utgången av år 2024 har cirka 30 procent av stadens anställda utfört informationssäkerhets- och dataskyddsutbildningen. Utbildningen har under den senaste tiden delats upp i flera delar för att den ska bli lättare att genomföra. Utbildningen är dock inte obligatorisk inom Esbo stad och alla anställda känner inte nödvändigtvis till att den finns. En ny version av utbildningen bereds. Enheten för säkerhet och beredskap ansvarar för informationssäkerhetsutbildningen på stadsnivå. De övriga enheterna har utsett kontaktpersoner för dataskydd och informationssäkerhet, för vilka en separat utbildningshelhet har ordnats. I samarbetet mellan aktörerna inom dataadministrationen, informationssäkerhet och dataskydd har man också identifierat saker som behöver utvecklas inom staden.

Revisionsnämndens slutsatser

Utvecklingen av Esbo stads informationssäkerhet och dataskydd fortsätter inom ramen för anslagen och investeringsramarna. De största identifierade hoten mot staden är nätfiske, distribution av skadliga program och dataintrång.

Cirka 30 procent av stadens anställda har utfört informationssäkerhets- och dataskyddsutbildningen. Man har strävat efter att göra utbildningen lättare att genomföra till exempel genom att dela upp den i flera delar, men för närvarande är utbildningen inte obligatorisk inom Esbo stad. Revisionsnämnden anser att det är viktigt att utbildningen utvecklas så att den blir så informativ och praktiskt inriktad som möjligt, och så att utbildningen ingår i hela personalens skyldigheter.

AI-applikationer som utvecklas snabbt formar och utmanar stadens informationssäkerhets- och dataskyddsmiljö. Staden strävar efter att förbereda sig på detta med olika metoder, såsom ändamålsenliga verktyg, anvisningar och utbildningspaket. Det är viktigt att uppmuntra personalen att med låg tröskel anmäla informationssäkerhets- och dataskyddsincidenter så att man kan reagera på dem och utan dröjsmål vidta nödvändiga åtgärder.

Revisionsnämndens rekommendationer

I samarbete mellan olika aktörer ska stadens informationssäkerhet och dataskydd tryggas på ett heltäckande sätt och med beaktande av riskerna.

Utbildningen i informationssäkerhet och dataskydd ska i fortsättningen vara obligatorisk för hela personalen.

3 UTVÄRDERING AV TJÄNSTER INOM RESULTATOMRÅDET FÖR LIVSKRAFT

3.1 SYSSELSÄTTNINGSTJÄNSTER

I kommunförsöket med sysselsättning i Esbo, det vill säga Sysselsättning Esbo, förberedde man sig från och med mars 2021 på en permanent överföring av ansvaret för ordnande av sysselsättnings- och näringstjänster från staten till kommunerna. Sysselsättnings- och näringstjänsterna blev en del av varje kommuns lagstadgade uppgifter från och med den 1 januari 2025. Kommunerna fick en ny statsandelsuppgift, som finansieras ur den allmänna statsandelen. I och med reformen utvidgades kommunernas finansieringsansvar för utkomstskyddet för arbetslösa.

Esbo fungerar som ansvarig kommun och ordnar tjänster för arbetssökande i både Esbo och Grankulla samt betjänar arbetsgivare regionalt. Esbo och Grankulla gemensamma sysselsättningssektion, som är underställd Esbo stadsstyrelse, inledde sin verksamhet och sköter uppgiften som arbetskraftsmyndighet. Inom Esbo stads organisation grundades en resultatenhet för sysselsättning inom resultatområdet för livskraft. Resultatenheten ansvarar för att ordna den lagstadgade arbetskraftsservicen och andra gemensamt överenskomna kompletterande sysselsättningsfrämjande tjänster.

Sysselsättningstjänsternas uppgift är att svara på att arbetssökande sysselsätts snabbt och att företag i Esbo får kompetent arbetskraft samt att genom sin verksamhet skapa förutsättningar för att arbete och arbetstagare möts. Tjänsternas tyngdpunkt flyttas tydligare till början av arbetslösheten, då utmaningar i anslutning till förlängd arbetslöshet ännu inte har hunnit ackumuleras. Särdrag i Esbo sysselsättningsområde är unga, högutbildade och en kraftigt ökande befolkning med främmande språk som modersmål.

Enligt Statistikcentralens definition kan arbetslöshet inte enbart förklaras med konjunkturer, utan det är frågan om ett mångtydigt fenomen. Olika typer av arbetslöshet är strukturell arbetslöshet samt konjunktur-, friktions- och säsongsbaserad arbetslöshet.

I utvärderingen granskades om kommunförsöket med sysselsättning har stärkt Esbo stads roll som anordnare av sysselsättnings- och näringstjänster samt gjort det möjligt att överföra sysselsättnings- och näringstjänsterna enligt planen och tidtabellen. I utvärderingen fästes uppmärksamhet vid sysselsättningstjänsternas ekonomi, finansiering och resurser.

Kommunförsöket med sysselsättning gav erfarenhet av att ordna arbetskraftsservice

I kommunförsöket med sysselsättning ansvarade Esbo stad för att ordna sysselsättningen för arbetslösa arbetssökande under 30 år, invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål som får grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd 2021–2024. I kundkretsen profileras specialsakkunniga samt service- och försäljningsarbetare kvantitativt.

Under kommunförsöket fick Esbo stad erfarenhet av att ordna arbetskraftsservice samt förståelse för kundkretsen och dess servicebehov. Med hjälp av försöket kunde Esbo sysselsättningstjänster förbereda sig på att ta emot befintliga tjänster och upphandlingar samt planera och skaffa nya tjänster. Sysselsättningstjänsterna identifierade också risker i överföringen av uppgifter, till exempel inom kundöverföringar, informationssystemens funktion och hanteringen av användarrättigheter, samt kunde kräva mer välfungerande lösningar av staten. Under försöket byggdes dessutom samarbetsstrukturer upp inom staden och med andra städer.

UF-centret, det vill säga NTM-centralernas utvecklings- och förvaltningscenter, har inlett ett pilotprojekt för tjänsternas effektivitet som även omfattar tjänster för personer med ett främmande språk som modersmål. Esbo stad deltar i pilotprojektet eftersom över hälften av kunderna inom kommunförsöket med sysselsättning i Esbo hade ett främmande språk som modersmål. En effektivitetsundersökning om den lokala uppföljningen av genomslagskraften hos tjänster på främmande språk har genomförts vid Omnias kompetenscentrum i samarbete med Teknologiska forskningscentralen VTT. Kompetenscentrets tjänster är avsedda för arbetslösa invandrare över 18 år som har uppehållstillstånd och som bor i Esbo eller Grankulla. Enligt de preliminära resultaten har löneinkomsterna och övergången till yrkesutbildning för kunderna vid Omnias kompetenscentrum

utvecklats bättre jämfört med en jämförelsegrupp som likställts enligt många olika kriterier. I och med reformen av arbets- och närings tjänsterna är det i fortsättningen viktigt att hänvisa kunder med ett främmande språk som modersmål till tjänster som finns nära arbetslivet och som bevisligen främjar sysselsättning, såsom kompetenscentrum, lönesubventionerat arbete inom den privata sektorn och läroavtal.

Statsrådet gjorde en utvärdering av kommunförsöken med sysselsättning 2024. Enligt utredningen visar den statistiska effektivitetsbedömningen av kommunförsöken med sysselsättning inte att de har åstadkommit några betydande förändringar i serviceprocesserna eller i sysselsättningen av arbetslösa jämfört med de statliga arbets- och närings tjänsterna. Å andra sidan klarade sig kommunförsöken ungefär lika bra eller lika dåligt som arbets- och näringsbyråerna under granskningsperioden när det gäller tjänsterna för den kundgrupp som bedömdes behöva mest tjänster.

Enligt registret över arbetssökande kunde det verkliga antalet jobbsökningar som avslutas med sysselsättning inte följas upp, eftersom arbetssökande anmäler sysselsättning mycket sporadiskt. Relativt sett var andelen jobbsökningar som avslutades i försöket i Esbo i september 2024 37,9 procent, en utveckling som är något sämre än Helsingfors andel på 38,1 procent. Vanda-Kervo sysselsättningsområdes andel var 35,8 procent, vilket är lägst i en jämförelse inom huvudstadsregionen.

Kundnöjdheten inom Sysselsättning Esbos tjänster mättes med en NPS-enkät, där kunden tillfrågades om viljan att rekommendera tjänsterna. I oktober 2024 var NPS-talet 12, medan det i september 2023 var 5,5. Siffrorna är bra för kundservicen inom sysselsättningen. I personalenkäten i september 2024 bedömdes orken i arbetet och ledningen vara på en lägre nivå än tidigare, vilket påverkades av reformen av arbets- och närings tjänsterna som närmade sig vid årsskiftet.

Antalet arbetslösa arbetssökande har ökat i alla kundgrupper

Arbetslösheten ökade betydligt i Esbo under 2024. I Esbo är arbetslöshetsgraden något lägre än i hela landet och Nyland i genomsnitt. Antalet lediga arbetsplatser har minskat kraftigt i hela landet jämfört med året innan. Eftersom antalet lediga arbetsplatser är färre än tidigare är det svårare för arbetssökande att få sysselsättning än tidigare, vilket kan förlänga arbetslöshetsperioderna ytterligare.

Särskilt oroväckande är ökningen av antalet långtidsarbetslösa, det vill säga arbetssökande som varit arbetslösa i över ett år, vilket har ökat med nästan en tredjedel jämfört med året innan. Ungdomsarbetslösheten är en stor utmaning överallt i Finland, även i Esbo. Stadens bindande resultatmål för minskningen av ungdomsarbetslösheten till 2019 års nivå uppnåddes inte 2024 och ett undantag från målet söktes hos fullmäktige. I följande tabell presenteras arbetslöshetssituationen i Esbo i slutet av december 2019, 2023 och 2024.

Arbetslöshetssituationen 31.12 (Arbets- och näringsministeriet)	2019	2023	2024
De arbetslösas andel av arbetskraften	7,7 %	9,8 %	10,9 %
Arbetslösa	11 074	15 141	17 334
Långtidsarbetslösa	3 431	4 921	6 263
Utländska arbetslösa	2 599	4 700	5 210
Arbetslösa i åldern 15–24 år	922	1 255	1 465
Lediga jobb	2 062	1 284	599

Källa: Arbets- och näringsministeriet, arbetsförmedlingsstatistik, december 2019, 2023, 2024.

I februari 2025 fanns det sammanlagt 18 125 arbetslösa i Esbo. Andelen arbetslösa av arbetskraften var 11,0 procent. Antalet lediga jobb var 1 981.

Sysselsättningstjänsterna blev en kommunal basservice 1.1.2025

Reformen av arbets- och närings tjänsterna leddes med Esbo stads modell för programledning i fem projekt som samarbetade intensivt med stadens enheter. Projekten gällde tjänster, ekonomi

och finansiering, förvaltning och stödtjänster, IKT och personalförvaltning. Inhämtandet av information som var viktig för projekten framskred långsamt, eftersom informationen från det statliga utvecklings- och förvaltningscentret var begränsad och man var tvungen att utveckla flera systemlösningar i osäkerhet. Av beredningsprocessen lärde man sig att det vore bra att organisera informationsgången och projektkoordineringen i ett tidigare skede för att beredningen ska bli ännu smidigare. Projektens situation följdes upp varje vecka i ledningsgruppen för beredningen. Dessutom skaffades köpta tilläggsresurser som stöd för beredningen av servicestrategin och kostnads-effektiviteten 2023 och 2024.

Enligt vad som rapporterades till stadsstyrelsens sysselsättningssektion i februari 2025 tog Esbo stad kontrollerat emot uppgiften att ordna offentlig arbetskraftsservice i januari. Vid årsskiftet överfördes cirka 30 000 arbetssökande från Nylands arbets- och näringsbyrå till Esbo stad. I början av ibruktagandet observerades vissa avvikelser, såsom användarrätsproblem och tekniska utmaningar i utbetalningen av startpeng, men dessa korrigerades snabbt utan betydande inverkan på kundservicen. Vid årsskiftet låg fokus på överföringen av personalen och serviceverksamheten samt tryggheten av kundernas tjänster. Våren 2025 ligger tyngdpunkten på att etablera den nya organisationen, verksamhetsmodellerna och praxisen.

I främjandet av sysselsättningen har sysselsättningstjänsterna kontaktytor till företag, arbetsgivare, utbildningstjänster, Västra Nylands välfärdsområde, organisationer och andra samarbetspartner. Sysselsättningstjänsterna utvecklar i samarbete med Västra Nylands välfärdsområde verksamhetsmodeller för de kunder som befinner sig i en utmanande arbetsmarknadssituation så att de kan hitta en väg till sysselsättning eller någon annan lösning för att komma ur arbetslösheten. Kontakten till yrkesutbildningen bygger i huvudsak på samarbete med Omnia.

Centrala tillvägagångssätt för att minska långvarig arbetslöshet är tidig och effektiv arbetsförmedling, nära samarbete med arbetsgivarna samt hänvisning av arbetssökande till tjänster som stöder utbildning och sysselsättning, vilka har konstaterats vara effektiva och främjar sysselsättning. För sysselsättningstjänsternas kunder utarbetas personliga, individuellt skräddarsydda sysselsättningsplaner, görs riktade rekryteringskampanjer samt erbjuds kortvariga precisionsutbildningar som direkt motsvarar arbetsgivarnas behov. En effektiv metod är till exempel läroavtalsutbildning. Utbildnings- och arbetslivsstigarna för unga stöds genom att säkerställa att varje ung arbetssökande har en utbildnings- eller arbetsplats inom tre månader efter att hen har anmält sig som arbetslös.

I kommunernas intressebevakning samarbetar de sex största städerna Esbo, Helsingfors, Vanda, Tammerfors, Uleåborg och Åbo. Städerna strävar efter att föra en konstruktiv dialog med staten. De största utmaningarna med staten gällde överföringen av ansvaret vid årsskiftet och statens förmåga att bland annat överföra informationssystem och personal. I framtiden är det med tanke på främjandet av sysselsättningen viktigt att kommunerna utöver ansvar får verktyg för till exempel kunskapsbaserad ledning samt mätning och identifiering av effektiviteten. I samband med intressebevakningen är det också viktigt att trygga tillräcklig finansiering av tjänsterna.

Resultatenheten för sysselsättning uppnådde delvis målet som gällde beredning och verkställande av reformen av arbets- och näringstjänsterna på ett högklassigt sätt samt stadens framgång i sin intressebevakning gentemot staten under beredningen. Av mätarna för målet uppnåddes målvärdet för framskridandet av programmets delprojekt, kundnöjdheten och intressebevakningen. Mätaren som gällde utveckling av aktiveringsgraden nådde inte upp till målvärdet.

Den nya finansieringsmodellen ska främja sysselsättningen

Ordnandet av arbets- och näringstjänsterna finansieras med en allmän statsandel och som kommunens egen finansiering. Avsikten är att den finansiering som överförs ska täcka till exempel kostnaderna för lönesubvention, startpeng, arbetskraftsutbildning utanför statsandelen, träning, kostnadsersättningar enligt prövning, personal, lokaler och IKT-lösningar.

Resultatenheten för sysselsättning som inledde sin verksamhet 2025 kommer att sysselsätta cirka 350 personer, varav största delen arbetar med kunder. Våren 2025 stärks kundservicen genom rekryteringar. Dessutom ansvarar resultatenheten för olika administrativa uppgifter som hör till

arbetskraftsmyndigheterna, såsom utbetalning av stöd och koordinering av utbildningstjänster. Resultatenhetens stödtjänster produceras av koncernförvaltningen.

I den ändrade budgeten 2024 var verksamhetsbidraget för serviceområdet för sysselsättning som hörde till närings- och sysselsättningsenheten 43,4 miljoner euro och utfallet var 40,4 miljoner euro. Arbets- och näringsministeriet ersatte Esbo stad med 1,4 miljoner euro för beredningen av reformen av arbets- och näringsstjänsterna. År 2024 överskreds kommunandelskostnaderna för arbetsmarknadsstödet med 0,4 miljoner euro jämfört med den ursprungliga budgeten. Kostnaderna var 28,9 miljoner euro. Arbetsmarknadsstödet minskade med en procent jämfört med året innan.

Kommunernas betalningsansvar för finansieringsandelen för utkomstskyddet för arbetslösa utvidgades betydligt från och med 2025. Det nya ansvaret för utkomstskyddet för arbetslösa höjer kostnaderna och uppgår i inledningsskedet till uppskattningsvis 38–40 miljoner euro i Esbo. Betalningsansvaret upphör endast vid sysselsättning eller övergång till en annan förmån, såsom pension. I fortsättningen försvinner betalningsansvaret inte längre vid hänvisning till tjänster, vilket tidigare har minskat kommunernas betalningsandel avsevärt. Dessutom tidigare läggs betalningsansvaret från 300 dagar till 100 dagar. Arbetslösheten måste alltså avbrytas i ett så tidigt skede som möjligt genom effektiv arbetsförmedling och tjänster som leder till sysselsättning på den öppna marknaden.

Mekanismerna för hur kostnaderna för utkomstskydd för arbetslösa uppstår och hur de kan påverkas är mer omfattande än sysselsättningstjänsterna. Kostnadsökningen i Esbo förklaras av flera strukturella faktorer. Folkökningen i Esbo har också lett till ett ökat antal arbetslösa. Arbetslösheten bland utlänningar har mer än femdubblats åren 2000–2022. Som en följd av finanskrisen 2007–2008 ökade arbetslösheten och blev kronisk med cirka 3–5 års fördröjning. Andelen personer som fått arbetsmarknadsstöd på grund av arbetslöshet i över tusen dagar har 2,4-faldigats under uppföljningsperioden 2014–2022. Indexhöjningarna av utkomstskyddet för arbetslösa har ökat utgifterna med sammanlagt 34 procent under hela granskningsperioden.

Revisionsnämndens slutsatser

Arbetslösheten ökade betydligt i Esbo under 2024. Antalet arbetslösa arbetssökande ökade i alla kundgrupper. Antalet lediga arbetsplatser minskade kraftigt jämfört med året innan.

Under kommunförsöket som genomfördes 2021–2024 fick Esbo erfarenhet av att ordna arbetskraftsservice samt förståelse för kundkretsen och dess servicebehov. År 2025 inledde Esbo och Grankulla sysselsättningsområde sin verksamhet, där Esbo fungerar som arbetskraftsmyndighet och ordnar tjänster för personkunder och arbetsgivare tillsammans med nätverket. Särdrag i Esbo sysselsättningsområde är unga, högutbildade och en kraftigt ökande befolkning med främmande språk som modersmål. Centrala tillvägagångssätt för att minska långvarig arbetslöshet är tidig och effektiv arbetsförmedling, nära samarbete med arbetsgivarna samt hänvisning av arbetssökande till utbildningstjänster och tjänster som stöder sysselsättning, vilka har konstaterats vara effektiva och främjar sysselsättning. Enligt revisionsnämndens bedömning kan sysselsättningstjänsterna ha en betydande inverkan på ökningen av sysselsättningen när konjunkturerna stiger.

Kommunernas betalningsansvar för finansieringsandelen för utkomstskyddet för arbetslösa utvidgades betydligt från och med 2025. Det nya ansvaret för utkomstskyddet för arbetslösa höjer kostnaderna och uppgår i inledningsskedet till uppskattningsvis 38–40 miljoner euro i Esbo. Kostnadsökningen i Esbo förklaras av flera strukturella faktorer. Kostnaderna minskas med sysselsättningsfrämjande åtgärder som omfattar mer än sysselsättningstjänsterna. En ökning av stadens livskraft och hela stadens sysselsättningsfrämjande servicekedja som erbjuds i synnerhet unga och nya Esbobor får kostnaderna att minska. Dessutom behövs samarbete mellan olika parter, där utbildningsanordnarna och Västra Nylands välfärdsområde är centrala aktörer.

Esbo stad påverkar lagberedningen för att främja sysselsättningen i Esbo sysselsättningsområde. I framtiden är det viktigt att staden utöver ansvar får verktyg för till exempel kunskapsbaserad ledning samt mätning och identifiering av effektiviteten.

Revisionsnämndens rekommendationer

Sysselsättningstjänsterna ska ha ett nära samarbete med utbildningsanordnarna och arbetsgivarna för att minska långvarig arbetslöshet bland kunderna.

Sysselsättningstjänsterna ska i samarbete med Västra Nylands välfärdsområde utveckla verksamhetsmodeller för de kunder som befinner sig i en utmanande arbetsmarknadssituation så att de kan hitta en väg mot sysselsättning eller någon annan lösning för att komma ur arbetslösheten.

Centrala tillvägagångssätt för att minska Esbos finansieringsandel av utkomstskyddet ska målmedvetet fortsättas.

3.2 BIBLIOTEKSTJÄNSTER

Bibliotekstjänsternas verksamhet styrs av lagen om allmänna bibliotek. Enligt lagen har kommunen till uppgift att sörja för verksamheten vid allmänna bibliotek. En kommun kan ordna ett allmänt biblioteks verksamhet själv eller i samverkan med andra kommuner eller på något annat sätt. Det allmänna biblioteket verkar och utvecklar sin verksamhet i samarbete med andra bibliotek samt vid behov med andra servicesektorer. Dessutom ska kommunen höra sina invånare i ärenden som gäller allmänna bibliotek. Kommunen ansvarar för att verksamheten är lagenlig.

I Esbo hör bibliotekstjänsterna till resultatområdet för livskraft och är ett av serviceområdena inom resultatenheten för kultur. Enligt Berättelsen om Esbo fungerar biblioteken som vardagsrum för kommuninvånarna. Esbo stadsbibliotek bildar i samarbete med biblioteken i grannkommunerna (Helsingfors, Grankulla och Vanda) biblioteks nätverket Helmet.

I utvärderingen utreddes hur bibliotekstjänsterna i Esbo har ordnats och hur de utvecklas. I utvärderingen granskades ämnet utifrån de uppställda målen för ekonomin och verksamheten, genomförandet av bibliotekets kärnuppgift samt utvecklingen av bibliotekstjänsterna.

Esbo stadsbiblioteks kärnuppgift är att mångsidigt främja läskunnigheten

Enligt målen som härletts från Berättelsen om Esbo inspirerar Esbo stadsbibliotek till läsning, erbjuder stöd och handledning för mångsidig läskunnighet samt lokaler för fritidsaktiviteter, lärande och arbete. Biblioteket främjar delaktighet på olika sätt och kunderna har möjligheter att påverka utvecklingen av tjänsterna. Bibliotekets uppgift är också att stödja ett aktivt medborgarskap, demokrati och yttrandefrihet. Avgiftsfriheten är central för jämlikheten. Esbo stadsbiblioteks strategiska mål är att främja läskunnigheten och livslångt lärande. Det är viktigt att främja mångsidig läskunnighet som möjliggör delaktighet och ett aktivt medborgarskap. Läsfärdigheter är nyckeln till delaktighet och digitala färdigheter är en viktig medborgarfärdighet.

Esbo stadsbiblioteks servicenät omfattar 16 verksamhetsställen, varav fem är distriktsbibliotek och 11 är närbibliotek. Dessutom har biblioteket en uppsökande tjänst som omfattar bokbussen Vålky och en hemtjänst. Fyra av distriktsbiblioteken finns i köpcentrum och ett i Esbo kulturcentrum. Närbiblioteken är i huvudsak meröppna bibliotek som kunderna kan använda självständigt. Bokbussen Vålky kör skolrutten, men kan också bokas av stadens andra aktörer och i framtiden även av invånarna för olika tillställningar och evenemang.

Esbo stadsbibliotek har en omfattande och mångsidig samling biblioteksmaterial. För hanteringen av samlingen har man utvecklat ett inventeringssystem som gör den digitala materialförteckningen och den fysiska samlingen enhetliga. Systemet för inventering och samlingshantering LIRP valdes till vinnare i stadsdirektörens innovationstävling 2024. LIRP sparar i betydande grad arbetstid, som kan användas för mer kundorienterade uppgifter.

Esbovikens bibliotek.

Bild: Kerttu Penttilä

Bibliotekstjänsterna utvecklas på olika sätt

Målet med bibliotekstjänsternas verksamhet är att ordna jämlika och tillgängliga tjänster i hela Esbo. Bibliotekstjänsterna samarbetar med daghem, skolor och läroanstalter och utvecklar till exempel innehåll tillsammans med lärarna. Barn, unga och familjer samt samarbetspartner deltar i planeringen och genomförandet av verksamheten. För att främja läskunnigheten används bland annat inkluderande metoder. Tysta läs- och studielokaler i biblioteken är viktiga och fler planeras. Tysta hörnan i Lippulaivabiblioteket håller på att färdigställas utifrån kundernas önskemål.

Bibliotekstjänsterna utvecklas på ett mångsidigt sätt. I biblioteket har man till exempel utvecklat en så kallad mobil kundservicemodell där personalen rör sig bland kunderna i bibliotekslokalerna. Temalådor transporteras till daghem och servicehus via Posten. Denna tjänst har varit mycket populär och i april 2025 har cirka 200 daghemsgrupper deltagit. Antalet handledda besök inom småbarnspedagogiken och i årskurserna 1–6 var sammanlagt 1 819 år 2024. Sammanlagt 47 889 personer deltog i dessa besök. En del av besöken skedde i skolor eller i bokbussen.

I bibliotekets låneverksamhet beaktas målen för hållbar utveckling. Under de senaste åren har biblioteket utökat och diversifierat utbudet av föremål som kan lånas ut så att invånarna inte behöver köpa saker som de sällan behöver. Föremål som kan lånas är till exempel bormaskiner, stormkök och olika slags stränginstrument. I bibliotekets verkstadsverksamhet har invånarna tillgång till bland annat symaskiner.

En av de viktigaste egenskaperna för bibliotekstjänsternas tillgänglighet är öppettiderna. Esbo stadsbibliotek har satsat på långa öppettider. Närbiblioteken har ändrats till mer öppna bibliotek som kunderna kan använda självständigt oberoende av bibliotekspersonalens närvaro. En utmaning med de mer öppna biblioteken har varit skadegörelse och störande beteende. Man har strävat efter att svara på dessa utmaningar med en reform som genomfördes 2023, genom vilken kunden separat måste ansöka om användningsrätt till mer öppna bibliotek.

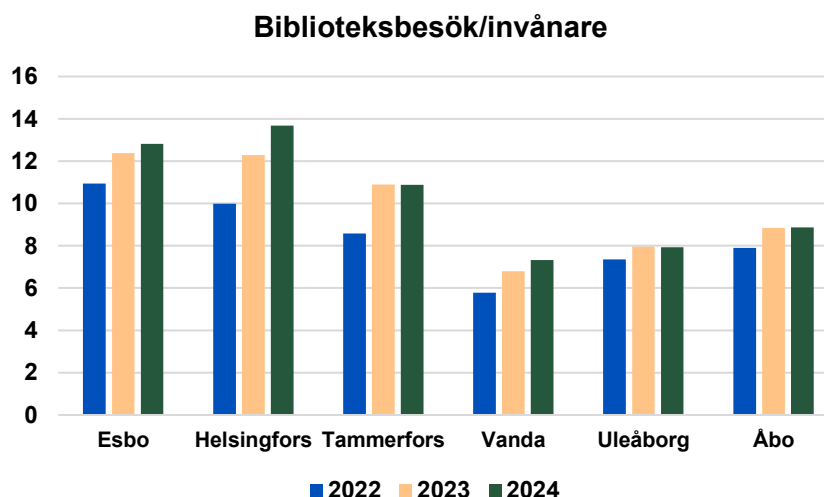
Som aktuella utmaningar har man identifierat den snabba ökningen av befolkningen med olika språk som modersmål i huvudstadsregionen samt anskaffningen av ett nytt bibliotekssystem. Bibliotekssystemet är ett system som styr och administrerar alla grundläggande funktioner i biblioteket. Systemets funktion och funktionssäkerhet är kritiska faktorer för kvaliteten på bibliotekstjänsterna. Biblioteket stöder för sin del integrationen och relationen till det egna modersmålet. Det flerspråkiga biblioteket erbjuder material på över 100 språk och biblioteket har en lång tradition av samarbete med småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen. I Esbo har man inlett en biblioteksstig för familjer, där verksamhet ordnas särskilt för invandrarfamiljer.

I planeringen av stadsbibliotekets framtid har invånarna kunnat påverka genom en enkät. Planen som sträcker sig fram till 2030 lyfter fram läskunnighet och lärande. I framtiden kommer man också att ägna mer uppmärksamhet åt seniorer.

De fyra målen för stadsbibliotekets serviceområde 2024 har delats in i mål för vardagsledning och förändringsledning. Ett av dessa mål är förknippat med avvikelser, det vill säga övergången till ett nytt system för arbetsskiftsplanering som bereds 2024 och enligt nuvarande uppgifter ska tas i

bruk i början av 2025. Anskaffningen av ett system på stadsnivå har fördröjts av orsaker som inte beror på biblioteket. Systemleverantören har valts och ibruktagningsprojektet inleds 2025. För bibliotekets del tas systemet sannolikt i bruk i början av 2026. De övriga tre målen har uppnåtts. Dessutom har biblioteket ställt upp mål för 2024 beträffande antalet utlåningar, besök, öppettider och materialanskaffningar. Av dessa förekommer avvikelser i målet för besök på bibliotek, vars utfall har varit 95 procent av målantalet. De övriga uppställda målen har uppnåtts.

I fråga om fysiska besök på biblioteken per invånare kan man se en stigande trend. Esbo och Helsingfors skiljer sig från de andra stora städerna i fråga om antalet besök. År 2024 var antalet biblioteksbesök per invånare i Esbo 12,82, i Helsingfors 13,68, i Tammerfors 10,88, i Vanda 7,32, i Uleåborg 7,93 och i Åbo 8,86.

Källa: <https://tilastot.kirjastot.fi/>

Bibliotekstjänsternas funktioner har kunnat utvecklas utan tillförande av ekonomiska resurser. Programmet En ekonomiskt hållbar stad bedöms förverkligas fullt ut för bibliotekets del. Inbesparingar enligt programmet har genomförts med hjälp av personalbesparingar. Personalbesparingarna har kunnat genomföras utan att servicens kvalitet eller omfattning har minskat.

Revisionsnämndens slutsatser

I Esbo är bibliotekstjänsterna bra och mångsidigt ordnade. Biblioteket främjar delaktighet på olika sätt och invånarna har möjligheter att påverka utvecklingen av tjänsterna. I verksamheten beaktas gemenskap, pluralism och kulturell mångfald. Biblioteket stöder för sin del integrationen och relationen till det egna modersmålet. Under de senaste åren har biblioteket utökat urvalet av föremål som kan lånas och gjort det mångsidigare.

Enligt Berättelsen om Esbo är Esbo stadsbiblioteks kärnuppgift att mångsidigt främja läskunnigheten. Revisionsnämnden anser att det är viktigt att bevarandet av bibliotekstjänsternas kärnuppgift ombesörjs även i framtiden. En viktig egenskap för bibliotekstjänsternas tillgänglighet är öppettiderna och detta har främjats genom långa öppettider och mer öppna bibliotek. Avgiftsfriheten är en central faktor som skapar jämlikhet. Revisionsnämnden betonar vikten av att sörja för likabehandling.

Barn och unga har beaktats väl i bibliotekets verksamhet och man arbetar på bred front för att främja läskunnigheten. Revisionsnämnden betonar vikten av att öka antalet tysta läs- och studielokaler.

Målen enligt programmet En ekonomiskt hållbar stad håller på att uppnås utan att gallra i tjänsternas kvalitet eller mängd.

Revisionsnämndens rekommendationer

Esbo stadsbiblioteks kärnuppgift är att främja en mångsidig läskunnighet och den ska genomföras även i framtiden.

För jämlikhetens skull ska tjänster erbjudas runt om i Esbo.

4 UTVÄRDERING AV TJÄNSTER I SEKTORN FÖR FOSTRAN OCH LÄRANDE

4.1 BARNS OCH UNGAS VÄLBEFINNANDE – ÅTGÄRDER MOT MOBBNING, VÅLD, TRAKASSERIER OCH DISKRIMINERING I LÄROANSTALTER

Enligt lagen om grundläggande utbildning har elever rätt till en trygg studiemiljö. En trygg studiemiljö består av psykiska, sociala och fysiska faktorer. Säkerställandet av säkerheten förutsätter att utbildningsanordnaren systematiskt utvecklar verksamhetskulturen, gemensam beredning och att gemensamma verksamhetssätt skapas tillsammans med läroanstalterna. Internet är en studiemiljö som utvecklas kraftigt och som innebär nya utmaningar även när det gäller omsorg om säkerheten. Internet påverkar mycket mer än bara studierna, och fritidsevenemang blir därmed en del av läroanstalternas vardag.

Staden har som resultatmål för 2024 att barn och unga ska må bra. Ett annat resultatmål är dessutom att läroanstalterna ska ha nolltolerans mot mobbning och våld i skolan.

Syftet med utvärderingen var att bedöma om den gemensamma elev- och studerandevården har ordnats så att den stöder ingripande i mobbning, våld, trakasserier och diskriminering vid läroanstalterna. Dessutom utvärderades vilka verksamhetsmodeller för samarbete den gemensamma elev- och studerandevården har med aktörer inom den individuella elev- och studerandevården samt med tjänster och samarbetspartner utanför läroanstalterna. Utvärderingen begränsades till den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen på andra stadiet. Utvärderingen av Esboregionens utbildningssamkommun presenteras i kapitel 6.3.

Det har observerats problem vid uppnåendet av målet i budgeten, "Nolltolerans mot mobbning och våld i skolan." Målet har haft två mätare: "de vuxna i vår skola ingriper i mobbning" och "jag blir inte mobbad", där målet har varit att andelen som svarat "nästan alltid" ska öka jämfört med läsåret 2022–2023. Båda mätarnas värde har dock sjunkit jämfört med utgångsvärdet. De vuxnas ingripande i mobbning har alltså minskat och den mobbning som eleverna upplever har ökat.

Enligt resultaten från elevenkäten inom den grundläggande utbildningen 2024–2025 upplever man att de vuxnas ingripande i mobbning har minskat. När 47,1 procent i elevenkäten 2022–2023 svarade att vuxna nästan alltid ingriper i mobbning hade siffran sjunkit till 44,6 procent i den senaste enkäten. Samtidigt har också den mobbning som eleverna upplever ökat. För två år sedan valde 81,4 procent av respondenterna nästan alltid alternativet "Jag blir inte mobbad" på frågan, men den siffran har sjunkit till 78,4 procent. Resultaten från enkäten Hälsa i skolan 2023 stöder detta resultat. Enligt den upplevde en stor del av flickorna ångest, skoltrötthet och sexuella trakasserier. Dessutom hade upplevelserna av diskriminering ökat. Sammanlagt 27,4 procent av pojkarna och 39,7 procent av flickorna i klass 7–9 hade upplevt diskriminering. Upplevelser av diskriminering och mobbning var vanligare bland unga med invandrabakgrund.

Åtgärder och metoder inom den gemensamma elev- och studerandevården

Styrgruppen för elev- och studerandevården ansvarar på stadsnivå för den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av elev- och studerandevården. Elev- och studerandevården stöder barns och ungas lärande och välbefinnande i vardagen och läroanstalten samt främjar samarbetet mellan hem och läroanstalt. Den gemensamma elev- och studerandevården är förebyggande och multiprofessionell samt stöder hela gemenskapen. Den individuella elev- och studerandevården inkluderar kurator, psykolog och hälsovård som tillhandahålls av Västra Nylands välfärdsområde.

I elev- och studerandevårdsplanen beskrivs genomförandet av den gemensamma elev- och studerandevården i skolan eller läroanstalten, ordnandet av individuellt stöd samt samarbetet med barn, elever, studerande, vårdnadshavare och samarbetspartner. Planen innehåller separat för varje utbildningsanordnare elev- och studerandevårdens mål och centrala principer samt åtgärder för att genomföra och följa upp den. Inom den finska och svenska grundläggande utbildningen

används dessutom verksamhetsmodellen Trappan för förebyggande och ingripande, med vilken man modellerar åtgärder mot mobbning från förebyggande arbete till mobbning som redan sker. Som bilaga till elev- och studerandevårdsplanen finns också en plan för förebyggande av och ingripande i användning av rusmedel inom den grundläggande utbildningen och i gymnasierna i Esbo. I planen beskrivs de åtgärder som läroanstaltens förebyggande rusmedelsarbete består av. Vid läroanstalten är det möjligt att utföra långsiktigt förebyggande rusmedelsarbete som en del av hälsofrämjandet. Det förebyggande rusmedelsarbetet utförs i samarbete med vårdnadshavarna. Undersökningar visar att det rusmedelsarbete som utförs vid läroanstalten har genomslagskraft.

Planen Tillsammans som en stark gemenskap är en plan för förebyggande av mobbning från småbarnspedagogiken till utbildningen på andra stadiet i Esbo. Målet är att främja elevernas och studerandenas välbefinnande samt stärka gemenskapen i skolor och läroanstalter. Planen motsvarar riktlinjerna i grunderna för läroplanen om vad som ska inkluderas i planen. I planen ges exempel på förebyggande åtgärder och förutsätts att läroanstalterna har beskrivit tillvägagångssättet för att ingripa i mobbning, våld, trakasserier och diskriminering. Skolorna och gymnasierna inom den finska och svenska grundläggande utbildningen har närmare enhetsspecifika åtgärder för att förebygga och ingripa i mobbning, våld, diskriminering och trakasserier. En del av de enhetsspecifika planerna har uppdaterats under tidigare terminer. Vid enheterna ansvarar rektorerna för att personalen har tillräcklig kompetens och för att planerna genomförs systematiskt.

I utbildningsanordnarens elev- och studerandevårdsplan ingår en krisplan som beskriver förebyggandet av, beredskapen för och tillvägagångssätten i krissituationer samt övning av aktionsberedskap. I planen beskrivs dessutom principerna för ledningen av denna helhet samt kommunikationen och informationen i anslutning till helheten. Planen bereds i samarbete med välfärdsområdet och andra relevanta myndigheter. Planen uppdaterades år 2024. Krisplanen ska gås igenom årligen med personalen. Den årliga systematiska genomgången av det praktiska genomförandet av planen stöder hur man reagerar på den föränderliga verksamhetsmiljön, men det är också nödvändigt att göra en omvärdering i realtid när verksamhetsmiljön förändras.

Den gemensamma elev- och studerandevården har fått stöd och stärkts genom SKY-projektet för engagerande skolsamarbete och YHOP-projektet för stärkande av den gemensamma elev- och studerandevården. Med projektfinansiering från projekten har man anställt gemenskapshandledare vid läroanstalterna. Genom gemenskapshandledarens arbete främjas de studerandes lärande, välbefinnande, hälsa, sociala ansvar, växelverkan och delaktighet i hela läroanstalten. Arbetet syftar också till att minska elevernas frånvaro. Arbetet är ett mötande arbete där tyngdpunkten ligger på närvaro vid läroanstalterna tillsammans med eleverna. Försättningen på gemenskapshandledarnas uppgifter är osäker eftersom staten håller på att skära ner sin finansiering som har använts för att anställa gemenskapshandledare.

Enligt de skolspecifika elev- och studerandevårdsplanerna strävar man efter att engagera eleverna i skolgemenskapen genom att förbättra gemenskapen i skolorna och elevernas delaktighet. Detta eftersträvas till exempel genom den gemensamma elev- och studerandevården. Läroanstalterna har dessutom tillgång till trappan för ingripande i frånvaro. I trapporna ges anvisningar om allt från förebyggande verksamhet till ingripande i kontinuerlig frånvaro. Dessutom tog Esbo grundskolor i augusti 2023 i bruk en modell för ingripande i frånvaro och stöd för närvaro, som genomförs som en del av projektet för engagerande skolsamarbete. Projektet genomförs i samarbete med Västra Nylands välfärdsområdes projekt Tillsammans till skolan, vars mål är att utveckla tjänster för barn, unga och familjer som kämpar med skolfrånvaro.

Stadens samarbete med den individuella elev- och studerandevården samt tredje part

I skolorna och gymnasierna inom den grundläggande utbildningen i Esbo finns gemensamma elev- och studerandevårdsgrupper som samarbetar med de studerandes vårdnadshavare, olika myndigheter samt experter som ansvarar för vården och rehabiliteringen. Gruppen förebygger mobbning, trakasserier och våld och kommer överens om tillvägagångssätt för ingripande. Till gruppen hör rektor, psykolog, kurator, hälsovårdare, en eller flera lärare, en studiehandledare, speciallärare eller en speciallärare med bred kompetens samt i regel representanter för studentkåren och vårdnadshavarna. Till gruppen kan också höra representanter för ungdomstjänsterna och andra aktörer.

Skolorna har dessutom ett processschema för förebyggande av mobbning, där man definierar samarbetspartner och verksamhetsmodeller som genomförs med samarbetsparterna. Det finns också skolspecifika planer för att skydda de studerande mot mobbning, våld, diskriminering och trakasserier. I dessa planer fastställs bland annat arbetsfördelningen, samarbetet och ansvaren.

Tillgången på psykologer, kuratorer, läkare och hälsovårdare varierar mellan olika finska och svenska grundskolor. En enskild elev kan få vänta längre på service. Enligt sektorn för fostran och lärande har det förekommit utmaningar särskilt i fråga om psykologtjänsternas tillräcklighet och rekryteringen av nya psykologer. De anställda på Västra Nylands välfärdsområde är dagligen en del av gymnasiernas verksamhet på grund av ordnandet av individuell elev- och studerandevård.

Esbo stad samarbetar med tredje sektorn via Stationens Barn rf:s program K-0+. Utöver läroanstaltens personal kan till exempel socialarbetet, polisen eller barnskyddet delta i K0-verksamheten. Programmet är avsett för behandling av allvariga och långvariga mobbningsfall. Dessutom utnyttjas tjänsten Someturva, där eleven vid behov kan logga in med en läroanstaltsspecifik kod. I en del gymnasier är det också möjligt att anmäla trakasserier till kontaktpersoner via en QR-kod. Under 2025 utbildas två kontaktpersoner för trakasserier till varje gymnasium. Polisen ökar också under år 2025 närvaron i skolor och gymnasier, särskilt vid problemlösningssituationer och i samband med laglighetsfostran.

Den allmänna elev- och studerandevården i Esbo involverar läroanstaltens personal, hälso- och sjukvårdspersonal, elever och studerande samt deras föräldrar i processerna inom elev- och studerandevården. Den allmänna elev- och studerandevården är en del av läroanstaltens dagliga verksamhet och deltar också i åtgärder som förebygger och ingriper i mobbning, våld, trakasserier och diskriminering. Utifrån de uppgifter som erhållits under utredningen genomförs åtgärderna i planen Tillsammans som en stark gemenskap och i krisplanen efter behov. Personalen utbildas och planerna går igenom och uppdateras regelbundet.

Revisionsnämndens slutsatser

Esbo stads mål på stadsnivå strävar efter nolltolerans mot mobbning och våld i skolan. Målet uppnåddes inte, eftersom elevenkäten och enkäten Hälsa i skolan visar att de vuxnas ingripande i mobbning har minskat och att den mobbning som eleverna upplever har ökat.

Enligt revisionsnämnden har många bra åtgärder modellerats för att förebygga mobbning. Det är svårt att bedöma åtgärdernas genomslagskraft, eftersom det för närvarande inte finns någon direkt jämförelsegrupp.

Mobbning syns på många olika sätt, till exempel i form av diskriminering, trakasserier och våld. Mobbningen begränsas inte enbart till skolmiljön, utan kan också synas på fritiden. I sociala medier sker mobbning till exempel i form av förföljelse, rykten eller sexuella trakasserier.

Gemenskapshandledarnas fortsatta verksamhet är osäker, eftersom staten håller på att skära ner på finansieringen. Gemenskapshandledarna fungerar separat från andra tjänster som tillhandahåller elev- och studerandevård och gemenskapshandledarnas verksamhet har haft positiva effekter till exempel på minskningen av skolfrånvaron.

Västra Nylands välfärdsområde ansvarar för kuratorernas, psykologernas, skolhälsovårdarnas och skolläkarnas tjänster vid läroanstalterna. Till deras arbete hör både individuell och gemensam elev- och studerandevård. Den gemensamma elev- och studerandevården vid läroanstalten leds av rektorn och genomförs av läroanstaltens och välfärdsområdets personal tillsammans. Dimensioneringen av den ovan nämnda personalen i Västra Nylands välfärdsområde är inte till alla delar på lagstadgad nivå och tjänsten kan inte alltid ordnas på det sätt som lagen kräver vid läroanstalten eller i dess omedelbara närhet.

Planen Tillsammans som en stark gemenskap och krisplanen motsvarar kraven i lagen om elev- och studerandevård samt Utbildningsstyrelsens anvisningar om arbetet mot mobbning i skolor och läroanstalter. Regelbunden utbildning och introduktion ordnas för personalen, man strävar efter att förebygga mobbning och de lagstadgade planerna och reglerna är uppdaterade. Läroanstalterna har tillgång till utomstående stöd för att utreda svåra mobbningsfall. Den årliga systematiska genomgången av det praktiska genomförandet av planerna stöder hur man reagerar på den föränderliga verksamhetsmiljön, men det är också nödvändigt att göra en omvärdering i realtid när verksamhetsmiljön förändras.

Det är viktigt att läroanstalterna inom hälsofrämjandet i samarbete med vårdnadshavarna utför ett omfattande långsiktigt förebyggande rusmedelsarbete. Undersökningar visar att läroanstaltens rusmedelsarbete är verkningsfullt.

Revisionsnämndens rekommendationer

Läroanstalterna måste omedelbart och mera bestämt ingripa i mobbning, trakasserier, diskriminering och våld.

Läroanstalterna ska med odelat ansvar och multiprofessionellt ingripa i mobbning, trakasserier, diskriminering och våld enligt den gemensamma elev- och studerandevårdens principer.

Skolan Viherlaakson lukio

Bild: Taru Turpeinen

4.2 UTBILDNING PÅ ANDRA STADIET – FINSK OCH SVENSK GYMNASIEUTBILDNING

Till utbildningen på andra stadiet hör gymnasieutbildning och yrkesutbildning. Avläggandet av examen på andra stadiet är avgiftsfritt för personer under 20 år på basis av den utvidgade läroplikten som inleddes år 2021. Läroplikten fortsätter tills den unga fyller 18 år eller avlägger examen på andra stadiet. Cirka 3 200 läropliktiga Esbobor avslutade den grundläggande utbildningen år 2024. I Esbo söker sig nästan 75 procent av den åldersklass som avslutar den grundläggande utbildningen i första hand till gymnasiet.

Nämnden för fostran och lärande samt nämnden Svenska rum ansvarar för utbildningen på andra stadiet i sin egen språkgrupp i fråga om gymnasieutbildningen. Resultatenheten för finsk utbildning på andra stadiet och ungdomstjänster ansvarar för de finska tjänsterna på andra stadiet. Enheten ansvarar också för koordineringen av utbildning på andra stadiet på stadsnivå. För den svenska utbildningen på andra stadiet ansvarar resultatenheten Svenska bildningstjänster. Till enheternas uppgifter hör att ordna och leda gymnasieutbildningen.

Enligt läropliktslagen ansvarar boendekommunen för de läropliktiga unga som efter den grundläggande utbildningen inte kommer in på eller söker sig till utbildning på andra stadiet. År 2024 överfördes 276 läropliktiga utan studieplats till Esbo stads ansvar. De unga hänvisas till utbildning eller andra ändamålsenliga tjänster och vid behov fattas ett beslut om att anvisa en studieplats för dem. År 2024 anvisades 19 studieplatser. Sektorn för fostran och lärande samarbetar bland annat med Navigatorhuset, Esboregionens utbildningssamkommun Omnia och Yrkesinstitutet Live samt Practicum.

I utvärderingen utreddes om tjänsterna inom den finska och svenska gymnasieutbildningen har ordnats på ett produktivt, högklassigt och ändamålsenligt sätt. Utfallet av resultatmålen för gymnasieutbildningen har utvärderats i kapitel 1.3 och ett utvärderingssammandrag presenteras i bilaga 1. Elev- och studerandevårdstjänsterna på andra stadiet har utvärderats i kapitel 4.1. I Esbo erbjuds finsk yrkesutbildning samt utbildning som handleder för examensutbildning (Hux) av utbildningssamkommunen Omnia, som behandlas i kapitel 6.3. För den svenska yrkesutbildningen och Hux-utbildningen ansvarar yrkesläroanstalten Practicum, som inte har inkluderats i utvärderingen.

Anordnandet av gymnasieutbildning i Esbo – antalet sökande och nybörjarplatser ökar

Lagstiftningen och normerna för gymnasieutbildningen har reviderats avsevärt på 2020-talet. De nya grunderna för gymnasiets läroplan infördes 2021–2024 en inledande årskurs åt gången. Enligt gymnasielagen har en studerande rätt till specialundervisning eller annat stöd för lärande enligt sina individuella behov. Reformerna förbättrade också studerandenas rätt till mångsidig individuell studiehandledning.

I Esbo finns 10 finska gymnasier och ett svenskt gymnasium. IB-linjer (International Baccalaureate Diploma Programme) som siktar på internationell studentexamen finns i Etelä-Tapiolan lukio och Matilidens gymnasium. Utöver dessa erbjuds gymnasieutbildning i Steinerskolan i Olars. En del gymnasier har en tyngdpunkt, en gymnasielinje eller en riksomfattande utvecklingsuppgift och en särskild utbildningsuppgift inom gymnasieutbildningen som beviljats av Undervisnings- och kulturministeriet. Gymnasiet Otaniemen lukio (matematik och naturvetenskaper) och gymnasiet Tapiolan lukio (musik) har en riksomfattande utvecklingsuppgift i anslutning till utbildningsuppgiften.

Hösten 2024 studerade 6 740 studerande vid de finska gymnasierna och 788 vid det svenska Matilidens gymnasium, varav 199 på den engelska IB-linjen. Inom den finska gymnasieutbildningen hade 13,1 procent av studerandena ett annat modersmål än finska, svenska eller samiska. Inom den svenska gymnasieutbildningen var denna andel en procent och på IB-linjen 52 procent. I Esbo finns det under hela 2020-talet ett tillväxtryck beträffande antalet studerande på andra stadiet och i synnerhet inom gymnasieutbildningen, och ett ökat resursbehov är aktuellt inom både den finska och den svenska gymnasieutbildningen. Man har strävat efter att placera enheterna inom den finska gymnasieutbildningen så att tjänsterna tillhandahålls på olika håll i staden.

I gemensam ansökan våren 2024 sökte 2 615 unga i första hand till den finska gymnasieutbildning i Esbo och 2 123 unga antogs till studier. Det relativa antalet förstahandssökande var 1,23 jämfört med antalet nybörjarplatser, vilket är betydligt högre än under tidigare år. Av de sökande hade 76 procent valt gymnasiet som sitt förstahandsval. Antalet sökande med ett finskt gymnasium som förstahandsval har ökat årligen och behovet av studieplatser har uppskattats öka med 300 från år 2024 till år 2026, om platser även i fortsättningen reserveras för 66,3 procent av den åldersklass som avslutar den grundläggande utbildningen. Genom beslut av nämnden för fostran och lärande i Esbo ska medeltalet för läsåmnena i grundskolan vara minst 7,0 för att komma in på gymnasiet. Den viktigaste faktorn som bestämmer gymnasiernas lägsta medeltal för antagning är antalet reserverade nybörjarplatser i förhållande till antalet sökande. I gemensam ansökan år 2024 var det lägsta medeltalet för antagning 7,67.

Av de studerande som antogs till gymnasiet år 2024 kom 79,1 procent från Esbo, 7,4 procent från Kyrkslätt, 5,9 procent från Helsingfors, 2,5 procent från Grankulla, 0,6 procent från Vanda och 4,5 procent från övriga Finland. I Esbo fortsatte 45 procent av eleverna som avslutade grundskolan till gymnasierna i Esbo.

I och med den utvidgade läroplikten omfattades alla årskurser på andra stadiet för första gången hösten 2024 av det avgiftsfria andra stadiet. Studier på andra stadiet inklusive material är avgiftsfria för studerande fram till slutet av det år då den studerande fyller 20 år. De fem första studentexamensproven är gratis. I Esbo betalar varje examinand 38 euro för varje extra prov. Detta gäller även höjning av vitsordet i ett godkänt studentexamensprov.

Inlärningsresultaten mätta enligt studentexamensresultaten högre än det nationella genomsnittet

Både den finska och svenska gymnasieutbildningens inlärningsresultat mätta enligt studentexamensresultaten har varit högre än det nationella genomsnittet. Av studenterna som utexaminerades från de finska gymnasierna i Esbo hade 66 procent på våren och 58,8 procent på hösten 2024 ett högre medeltal än det nationella genomsnittet för alla prov. Medeltalet för vitsorden i alla studentskrivningar var i de finska gymnasierna i Esbo 4,8 på våren och 4,4 på hösten, vilket i enlighet med målet är högre än det nationella genomsnittet.

Under de senaste åren har man observerat en nedgång i gymnasiestuderandenas studiefärdigheter och studieberedskap, vilket har ökat behovet av stöd och handledning för studerande samt uppföljning av studiernas framskridande. Inom gymnasieutbildningen i Esbo har man svarat på detta till exempel genom en kurs som är gemensam för alla gymnasieelever och fokuserar på grundläggande studiefärdigheter i början av gymnasiestudierna. Dessutom har man strävat efter att stärka färdigheterna i undervisningsspråket och satsa på läskunnighet i alla ämnen. Man har också vidtagit utvecklingsåtgärder för att skapa god arbetsro.

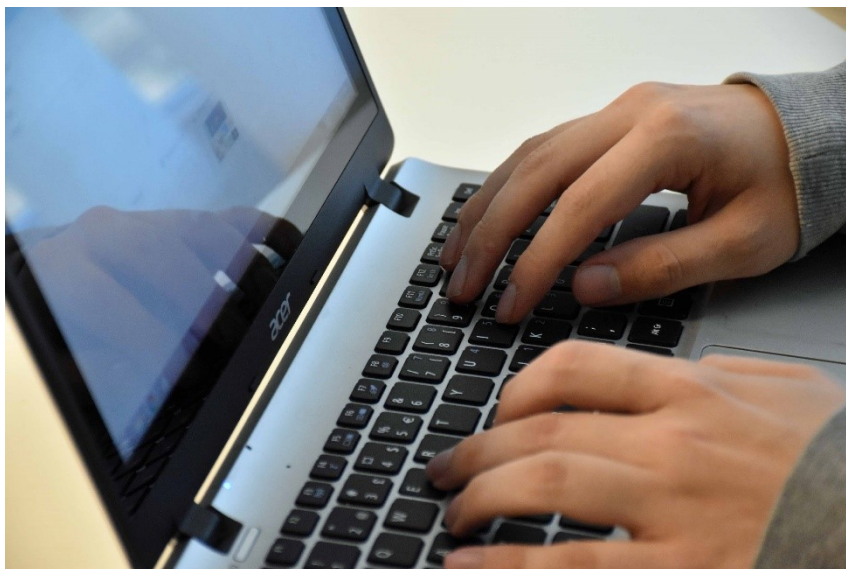
Läroanstalternas viktigaste uppgift är att främja lärande, vilket innebär att gymnasieutbildningen i allt högre grad behöver utgå från ett tankesätt som kan stöda och beakta de studerandes individuella behov. De viktigaste anvisningarna och planerna för gymnasieutbildningen i Esbo är läroplanerna samt gymnasieutbildningens uppdrag och vision 2020–2025. Dessutom har man i Esbo utarbetat en finskspråkig kvalitetshandbok för gymnasieutbildningen i Esbo 2024. I gymnasieutbildningens uppdrag och vision betonas bland annat högklassig undervisning och högklassiga inlärningsmiljöer samt studerandenas välbefinnande och jämlikhet. I kvalitetshandboken för gymnasieutbildningen har man samlat praktiska exempel för gymnasielärarna på hur man i gymnasierna ska genomföra högklassigt lärande bland annat genom att förebygga psykisk belastning bland gymnasieeleverna, förhindra att gymnasiestudierna drar ut på tiden och avbryts samt stöda studierna för elever med invandrarbakgrund.

Gymnasieverkstaden (lukiopaja) är ett projekt för unga som studerar vid de finska daggymnasierna i Esbo och har problem med studiernas framskridande. Gymnasieverkstaden är en del av gymnasieutbildningens kvalitetsprojekt. Gymnasieverkstaden är den starkaste stödformen i gymnasierna i Esbo och den har använts sedan 2023. I gymnasieverkstaden erbjuds den unga mer stöd för

studierna och målet är att den unga med hjälp av stödet ska kunna återvända till sitt eget gymnasium. Gymnasieverkstaden fungerar med projektfinansiering som upphör sommaren 2025. I budgeten för 2025 har man säkerställt att verksamheten fortsätter till slutet av 2025 och därefter strävar man efter att fortsätta verksamheten fram till 31.7.2026.

Huvudsakligen digitalt material i gymnasieutbildningen

Användningen av datorer och digitalt material är omfattande inom gymnasieutbildningen i Esbo. Som en fördel betraktas i synnerhet att användningen av datorer och digitalt material förbereder för de färdigheter som arbetslivet kräver. Dåliga sidor anses vara att studerandenas skärmtid blir lång när studieuppgifterna görs på dator och eventuellt också en stor del av fritiden tillbringas framför skärmar.

Skolan Viherlaakson lukio

Bild: Taru Turpeinen

Enligt sektorn för fostran och lärande kommer man även i fortsättningen att huvudsakligen använda elektroniskt material, men vid sidan av det fundera på sätt att i liten utsträckning utnyttja fysiskt läromaterial. Det lönar sig dock inte att skaffa två parallella material. Till exempel för en viss filosofikurs i gymnasiet hade man beställt fysiska böcker som lämpar sig väl för kursinnehållet. Tillgången till böcker och annat fysiskt material kan i fortsättningen försämrast när utbudet av studiematerial allt mer inriktas på elektroniskt material.

Esbo ungdomsfullmäktige lämnade hösten 2024 in en motion till fullmäktige där det föreslås att lärarna också ska ha möjlighet att beställa textböcker i pappersform som undervisningsmaterial. Enligt initiativet föredrar majoriteten av gymnasiestuderandena pappersböcker, lärarna anser att de är tillförlitliga och kostnaderna för dem är inte större än för digitala böcker.

Studerande söker till gymnasier över kommungränserna

Det som talar för att en ung person från Esbo ska välja ett gymnasium i Esbo är att skolan är nära och att även kamratkretsen finns i samma område. Niondeklassare i Esbo söker i betydande utsträckning också till Helsingfors, där till exempel idrotts- och bildkonstgymnasierna lockar. Dessutom är 80 procent av studerandena vid gymnasiet Kauniaisten lukio unga från Esbo. Esbounga studerar också i andra gymnasier i kommunerna i närområdet. Å andra sidan är andelen studerande från andra orter till exempel vid Kuninkaantien lukio i Esbo 25 procent. Det är också möjligt att man mitt under gymnasiestudierna kommer tillbaka till Esbo för att fortsätta studierna. I allmänhet är det vanligare att elever från Esbo studerar i gymnasier i andra kommuner än att elever från andra kommuner kommer till gymnasierna i Esbo för att studera.

Kostnaderna för gymnasieutbildningen

De årliga personalkostnaderna för den finska gymnasieutbildningen uppgår till cirka 32,3 miljoner euro. Lokalhyran uppgår till cirka 16 miljoner euro per år. Största delen av lokalkostnaderna hänförs till sektorn för fostran och lärande i form av interna hyror fakturerade av affärsverket Esbo lokaler. Undantag är Kuninkaantien lukio, som har ett Public Private Partnership, det vill säga PPP-avtal. Övriga kostnader är till exempel läromedels-, måltids- och förvaltningskostnader.

I budgeten för år 2024 hade de studerandespecifika kostnaderna för de finska gymnasierna i Esbo exklusive lokalkostnader uppskattats till 6 168 euro och inklusive lokalkostnader till 9 237 euro. I bokslutet för 2024 var de finska gymnasiernas realiserade kostnader exklusive lokalkostnader 6 030 euro per studerande. Priserna per enhet för den svenska gymnasieutbildningen och IB-gymnasiet är högre än priserna per enhet för finska gymnasier. De realiserade priserna per enhet sjönk i förhållande till budgeten inom både den finska och den svenska gymnasieutbildningen.

Esbo har haft den dyraste gymnasieutbildningen av de sex största städerna mätt i kostnaderna för en gymnasiestuderandes utbildning under ett år. Orsaken till detta är bland annat ett omfattande studieutbud samt en strukturellt tung lösning för många mindre gymnasier i det finska gymnasi-nätet, vilken å andra sidan möjliggör ett mer omfattande servicenätverk. Av förhandsuppgifterna om jämförelsetalen för de sex största städerna 2023 framgick att kostnaderna närmar sig nivån för de övriga stora städerna.

Revisionsnämndens slutsatser

Gymnasieutbildningens inlärningsresultat följs upp och utvärderas på stadsnivå genom att följa upp och ställa studentexamensresultaten i relation till det nationella genomsnittet. Inlärningsresultaten för både den finska och den svenska gymnasieutbildningen har varit högre än det nationella genomsnittet. Under de senaste åren har man observerat att studerandenas studieförutsättningar och studiefärdigheter har försämrats. I gymnasierna har man strävat efter att svara på detta bland annat genom att stöda övning i studiefärdigheter genast i början av gymnasiestudierna samt genom att stärka färdigheterna i studiespråket.

Inom gymnasieutbildningen i Esbo genomförs ett systematiskt arbete inom kvalitetskontroll och utveckling. Utöver studiefärdigheterna har man identifierat ombesörjandet av de studerandes och hela gymnasiegemenskapens välbefinnande som ett centralt utvecklingsobjekt. Gymnasieutbildningens tillräcklighet och tillgänglighet är central också med tanke på genomförandet av målen som gäller integration i Berättelsen om Esbo.

Gymnasieutbildningens popularitet är nationellt sett på en hög nivå i Esbo. Det lägsta medeltalet för antagning i Esbo är högt och efterfrågan på gymnasieutbildning är större än det nuvarande utbudet. Det bör fästas uppmärksamhet vid att gymnasieutbildningen i Esbo är tillräcklig och tillgänglig på bred front även i den nuvarande situationen, där undervisnings- och lokalresurserna utsätts för besparingstryck. Befolkningstillväxten i Esbo kommer att kraftigt öka behovet av studieplatser under de närmaste åren. Elever söker till gymnasieutbildning över kommungränserna och unga som avslutar grundskolan söker förutom till gymnasierna i Esbo även till exempel till gymnasierna i Helsingfors och Grankulla. Många elever söker också till gymnasierna i Esbo från de omgivande kommunerna.

I huvudsak används digitalt material inom gymnasieutbildningen. Ungdomsfullmäktiges initiativ om att använda böcker i gymnasieundervisningen är värt att uppmärksamma, eftersom det skulle främja mångsidiga läsfärdigheter hos de unga och göra skärmtiden rimligare

Revisionsnämndens rekommendationer

Staden bör öka antalet gymnasieplatser i enlighet med behovet så att medeltalsgränserna för att komma in i gymnasiet sänks.

Användningen av böcker och annat fysiskt studiematerial vid sidan av digitala material i gymnasieutbildningen bör ökas för att främja mångsidiga läsfärdigheter hos de unga och göra skärmtiden rimligare.

4.3 TILLGÄNGLIGHET I SKOLBYGGNADER

Tillgänglighet handlar om att ta hänsyn till människors mångfald i planeringen och genomförandet av den byggda miljön. Det är inte bara fråga om tillgänglighet som anknyter till att röra sig i lokalerna, utan också aspekter som gäller till exempel syn, hörsel, förståelse och kommunikation ska beaktas. I anslutning till fullmäktigeperiodens mål "Esbo är en ledande stad inom lärande och bildning" i Berättelsen om Esbo har det fastställts att elevernas och skolornas olika behov ska identifieras och allas lärande främjas genom differentiering av undervisningen och tillräckligt särskilt stöd.

Revisionsnämnden har i sin utvärderingsberättelse för 2023 bedömt tillgängligheten i stadens byggda stadsmiljö och stadens byggnader på en allmän nivå. I utvärderingen 2024 granskades åtgärder som säkerställer tillgängligheten utifrån riktlinjerna i Berättelsen om Esbo ur ett perspektiv som gäller stadens skolbyggnader.

En tillgänglig miljö är absolut nödvändig för en del

Vid planering av lokaler som passar alla planeras lokalerna och miljön så att alla människor kan använda dem i så stor utsträckning som möjligt utan anpassningar eller specialplanering. Tillsammans med tillgängliga tjänster, hjälpmedel och begriplig information möjliggör tillgängliga miljöer en jämlik delaktighet.

Främjandet av tillgängligheten i Esbo indelas i basnivå och särskild nivå. Indelningen är baserad på projektet för *planering, byggande och underhåll: anvisningar för planering, byggande och underhåll av tillgängliga allmänna gatu-, grön- och gårdsområden (SuRaKu)*, där också fyra andra städer deltar utöver Helsingfors och Esbo. Av stadens lokaler är till exempel skolor och daghem lokaler på basnivå. Förenklat innebär tillgänglighet på basnivå att man bygger enligt lag och förordning. Särskilda tillgänglighetsobjekt är offentliga byggnader som planerats för alla användare och serviceutrymmen för personer med funktionsnedsättning och äldre, där slutanvändarnas specialbehov beaktas. Särskild tillgänglighet innebär att en byggnad har fasta hjälpmedel och funktioner som förutsätts också i någon annan förordning utöver byggförordningen. Särskilda tillgänglighetsobjekt är bland annat specialboendeprojekt, sjukhus och hälsostationer, specialläroanstalter, trafikterminaler samt många lokaler för kultur- och motionstjänster, såsom bibliotek och simhallar.

Skolbyggnadernas tillgänglighet är en del av en inkluderande undervisning

Den fysiska tillgängligheten syns i skolorna så att passagerna är breda och det inte finns höjdskillnader vid ingångarna, hissar eller ramper gör det möjligt att röra sig mellan våningarna och toalettterna är tillräckligt rymliga och utrustade på behörigt sätt. Verksamhetslokalerna ska vara tillräckligt rymliga och specialklasserna ska ha tillgängliga arbetsställen. Dessutom omfattar fysisk tillgänglighet tydliga skyltar, en behaglig ljudvärld och god belysning. Tillgängligheten i inlärningsmiljön omfattar tillgängliga läromedel, hjälpmedel som stöder lärandet och teknologiska lösningar, såsom induktionsslingor och röststyrda system. Social tillgänglighet innebär att skolgemenskapens värderingar och attityder stöder ett jämlikt bemötande av alla människor och att växelverkan mellan skolmedlemmarna främjar allas delaktighet och välbefinnande.

Utöver säkerställandet av tillgängligheten inom rörlighet skapar olika grader av utvecklingsstörning samt neuropsykiatriska störningar och svårigheter behov av en tillgänglig miljö i skolorna. Med tanke på skolbyggnaderna kan elever behöva separata utrymmen till exempel för att lugna ner sig och äta skollunch. För att säkerställa en trygg och tillgänglig skolmiljö behöver eleverna i specialgrupper till exempel en inhägnad gårdsplan och att risken för fall elimineras.

Tillgängligheten i skolorna är en del av den inkluderande undervisningen som säkerställer att alla elever, oberoende av deras bakgrund, förmågor och eventuella specialbehov, kan delta i den gemensamma undervisningen och skolgemenskapen. Enligt sektorn för fostran och lärande är en utmaning med att genomföra inkluderingen att beakta elevernas olika behov i samma klassrum.

Dessutom kan det krävas förändringar i skolans infrastruktur för att fysiska lokaler och lärmiljöer ska vara hinderfria och tillgängliga för alla elever. För att inkluderingen ska lyckas krävs också tillräckliga resurser, utbildning och stöd för att genomföra inkluderande undervisning samt engagemang från hela skolgemenskapen. Sektorn för fostran och lärande förbereder sig som bäst för den ändring av lagen om grundläggande utbildning som i huvudsak träder i kraft 1.8.2025. Ändringen gäller genomförandet av stödet för lärande. Lagändringen stärker förverkligandet av närskoleprincipen, påverkar tillgodoseendet av rättigheterna för barn med funktionsnedsättning och ställer ytterligare krav även på skolbyggnader.

Enligt sektorn för fostran och lärande får till exempel funktionsnedsättning inte hindra elevens rätt till närskola. Om elevens närskola till exempel med tanke på en fysisk skada inte tillgodoser barnets bästa, kan eleven anvisas en annan skola i området. I dessa fall samarbetar man med elevens familj och staden bekostar elevens skolresor. Enligt den information som erhållits i utvärderingen har möjligheten att bekanta sig med skolan på förhand upplevts som betydelsefull i familjerna när man överväger en alternativ skola.

Processen för tillgänglighet i byggnader bör vara multiprofessionell

Enligt affärsverket Esbo lokaler eftersträvas en multiprofessionell granskning vid processen för tillgänglighet i nya skolbyggnader och byggnader som byggs om till skolor. Utgångspunkten är ett kontinuerligt samarbete mellan stadens aktörer, såsom den användande sektorn, en tillgänglighetsexpert och byggnadstillsynen.

Skolan Kuitinmäen koulu

Bild: Affärsverket Esbo lokaler

Inom affärsverket Esbo lokaler regleras tillgänglig planering av byggnader och tillgängligt byggande av förordningen om byggnaders tillgänglighet och förordningen om säkerhet vid användning av byggnader. Affärsverket Esbo lokaler tillämpar dessutom sina egna anvisningar om tillgänglighet i byggnader. Affärsverket Esbo lokaler håller på att uppdatera sina övriga kompletterande anvisningar. Bland annat behandlas beaktande av inkludering i anvisningarna för funktionella skollokalerna som är under beredning. Anvisningarna väntar på behandling i nämnden. Enligt Esbo lokaler har olika elevers behov beaktats i stadens lokalprogram till exempel genom varierande lokaler för differentiering av undervisningen. Dessutom deltar en akustikplanerare i ny- och ombyggnadsprojekt.

I planeringsskedet är det viktigt att definiera användarsektorns behov för att underlätta genomförandet av tillgängliga lösningar. Projektets huvudplanerare ansvarar för att tillgänglighetskraven

enligt förordningarna uppfylls. Kontrollpunkterna för tillgängligheten är tillgänglighetsutredningen som bifogas ansökan om bygglov och planerings- och inspektionsdokumentet för tillgängligheten samt förhandsförhandlingarna med planeraren och byggnadstillsynscentralen. I fråga om objekt som omfattas av särskilda tillgänglighetskrav presenteras projektet också för arbetsgruppen Vi bygger för alla vid rådet för personer med funktionsnedsättning. Den sista kontrollpunkten innan byggnaden tas i bruk är ett arbetsplatsbesök där även en representant för arbetsgruppen Vi bygger för alla deltar vid objekt som omfattas av särskilda tillgänglighetskrav.

Skolbyggnaderna och i synnerhet deras gymnastiklokaler är också föremål för betydande kvälls-användning. Enligt Esbo lokaler beaktas kraven på tillgängligt byggande i alla gångområden, till exempel inom kvällsanvändning av skolbyggnader inom resultatenheten för idrott. Enligt resultatenheten för livskraft, som ansvarar för lokalbokningarna inom idrotts- och andra hobbylokaler i skolbyggnader, reserveras också lokaler för kvällsbruk av specialgrupper och seniorgrupper. Information om skollokalernas tillgänglighet finns inte direkt i lokalbokningssystemet, men skolornas tillgänglighetsuppgifter kan granskas på stadens webbplats i webbtjänsten Servicekartan. Uppgifterna är delvis bristfälliga. Mer information om lokalernas tillgänglighet kan dock fås från kundtjänsten för bokningar av skollokaler och idrottsplatser eller direkt från skolan. Respons om brister i lokalernas tillgänglighet skickas för kännedom till fastighetsunderhållet. Dessutom har man till exempel i den flyttbara gymnastiksalen i skolan Niipperin koulu byggt hisssystem för målen så att synskadade ska kunna spela målboll. Hissystemen har genomförts med stöd av resultatenheten för idrott.

Tillgängligheten i äldre skolbyggnader kan inte alltid förbättras nämnvärt

Enligt affärsverket Esbo lokaler följer stadens nybyggen tillgänglighetsbestämmelserna i Esbo. Esbo lokaler och sektorn för fostran och lärande rapporterar att de största utmaningarna i anknäring till skolbyggnadernas tillgänglighet är särskilt de kostnadstryck som stadens ekonomiska situation skapar samt förändringsbehoven som orsakas av stadens tillväxt och de gamla skolbyggnaderna. Enligt sektorn för fostran och lärande är tidsspannet för att lyfta fram lokalbehoven ofta kort i förhållande till behovet att ta dem i bruk. Många arbeten som påverkar användningen väntar ännu på planering och genomförande, eftersom man i slutet av år 2024 har varit tvungen att tidsmässigt begränsa beställningen av ändringsarbeten på grund av den ökade arbetsbelastningen. Skillnaderna i ägarförhållandena i skolbyggnaderna syns inte för slutanvändaren, men verksamhetsmodellerna varierar mellan olika ägarförhållanden och kan påverka till exempel tidsspannet för genomförandet av ändringsarbeten.

Enligt Esbo lokaler strävar man efter att förbättra tillgängligheten i renoveringsobjekt inom de befintliga ramarna, men betydande lösningar för att förbättra tillgängligheten kräver tillräcklig finansiering i äldre objekt och det är inte alltid möjligt att göra det gamla objektet tillgängligt till exempel av skydds- eller konstruktionsskäl. Kvaliteten på lösningar som är avsedda att vara tillgängliga har dessutom varierat mellan projekten och beror på planerarnas kompetens. En annan utmaning som rapporterades var att man inte på förhand kan förbereda sig på ändringsbehov för att höja tillgänglighetsnivån som uppstår i efterhand. Enligt affärsverket behöver förenhetligandet, förtydligandet och förankringen av tillgänglighetsfrågor utvecklas. Även beaktandet av en sinnessvänlig miljö rapporterades kräva fortsatt utveckling.

Tillgänglighetsprogrammet uppdateras

Innehållet i uppdateringen av tillgänglighetsprogrammet har behandlats i stadsmiljösektorns ledningsgrupp, som i detta skede har fungerat som projektets styrgrupp. Arbetet med att uppdatera tillgänglighetsprogrammet har inletts och dess närmare innehåll, såsom åtgärderna för att utveckla det grundläggande tillgänglighetsarbetet, preciseras i april 2025.

Revisionsnämndens slutsatser

Inkluderande undervisning förutsätter att skolbyggnaderna är tillgängliga. Trycket på att förbättra tillgängligheten i skolbyggnaderna skapas av den snabba befolkningstillväxten i Esbo

samt ändringen av lagen om grundläggande utbildning som gäller genomförandet av stöd för lärande (RP 114/2024), vilken stärker förverkligandet av närskoleprincipen och tillgodoseendet av rättigheterna för barn med funktionsnedsättning. I fall där man är tvungen att anvisa någon annan än elevens närskola till en elev med särskilda behov, anser revisionsnämnden att det tillgängagångssätt som används för att inkludera familjer i valet av alternativ skola är bra.

Tillgänglighet i skolbyggnader styrs av statliga förordningar och affärsverket Esbo lokaler tillämpar dessutom egna anvisningar. Bland annat beaktas inkludering i anvisningar för funktionella skollokaler som är under beredning och kommer att behandlas av nämnderna. I skolbyggnadsprojekten strävar man efter multiprofessionalitet och kontinuerligt samarbete mellan stadens aktörer. Definitionen av särskilda behov redan i planeringsskedet underlättar genomförandet av tillgängliga lösningar och minskar behovet av ändringsarbeten som görs i efterhand. Om särskilda tillgänglighetskrav ställs på skolbyggnadsprojektet, presenteras projektet för utlåtande även för arbetsgruppen Vi bygger för alla vid rådet för personer med funktionsnedsättning och gruppens representant deltar i besöket på byggarbetsplatsen. Enligt revisionsnämnden är det viktigt att äldrerådet och rådet för personer med funktionsnedsättning görs delaktiga i planeringen av projekten. I samband med de inspektioner som utförs av råden får man värdefull information om hur tillgängligheten förverkligas i praktiken.

Enligt det som rapporterats under utvärderingen följer nybyggandet i Esbo tillgänglighetsbestämmelserna. Kostnadstrycket och det äldre skolbyggnadsbeståndet som byggts enligt sin tids byggnadsbestämmelser har blivit en utmaning. Vid renoveringsobjekt strävar man efter att förbättra tillgängligheten inom de befintliga ramarna. Mer omfattande lösningar för att förbättra tillgängligheten kräver tillräcklig finansiering vid äldre objekt och ett gammalt objekt kan inte alltid göras tillgängligt till exempel av skydds- eller konstruktionsskäl. Tidsspannet från att lokalbehovet uppstår till att lokalerna behöver tas i bruk är ofta mycket kort. Dessutom behöver förhållanden, förtydligandet och förankringen av tillgänglighetsfrågor ännu utvecklas.

Även olika grad av utvecklingsstörningar samt neuropsykiatriska störningar och svårigheter hos dem som använder lokalerna skapar behov av en tillgänglig och trygg verksamhetsmiljö. Olika elevers behov beaktas bland annat genom varierande lokaler för differentiering av undervisningen och akustisk planering. Det konstaterades dock att till exempel beaktandet av en sinnesvänlig miljö fortfarande kräver utveckling. Revisionsnämnden anser det vara viktigt att man i stadens skolbyggande fäster allt större uppmärksamhet vid att främja tillgängligheten även i större utsträckning än endast med tanke på tillgängligheten beträffande rörlighet.

Skolbyggnaderna och i synnerhet deras gymnastiklokaler är också föremål för betydande kvällsanvändning. Kraven på tillgängligt byggande beaktas också till exempel i verksamhetsområdena för resultatenheter för idrott och gemensam kvällsanvändning av skolbyggnader. De som bokar lokaler för kvällsbruk kan granska skolornas tillgänglighetsuppgifter i webbtjänsten Servicekartan. Uppgifterna är dock delvis bristfälliga. Mer information om tillgängligheten ges alltid av kundtjänsten för bokning av skollokaler och idrottsanläggningar. Staden håller på att uppdatera sitt tillgänglighetsprogram.

Revisionsnämndens rekommendationer

För säkerställande av tillgängliga skolbyggnader ska de kompletterande anvisningar för byggande och planering som är under beredning omsättas i praktiken utan dröjsmål.

Tillgängligheten i skolbyggnader bör främjas på bred front, också utöver tillgänglighet som påverkar rörlighet, till exempel med hänsyn till sensorisk tillgänglighet.

5 UTVÄRDERING AV STADSMILJÖSEKTORNS TJÄNSTER

5.1 ÖKAD HÅLLBARHET I TRAFIK OCH MOBILITET

Målet för fullmäktigeperioden enligt Berättelsen om Esbo är att Esbo är klimatneutralt år 2030. Klimatneutralitet avser att utsläppen av växthusgaser inte är större än vad som går att binda i kolsänkor. Trafik och mobilitet är en av prioriteringarna i färdplanen för ett klimatneutralt Esbo 2030, som fullmäktige godkände i maj 2024. Målet för trafikutsläppen i färdplanen är att utsläppen minskar med 57 procent från 1990 års nivå till år 2030.

I utvärderingen utreddes om hållbara trafikslag har främjats i enlighet med Berättelsen om Esbo genom att granska trafikutsläppen, resultaten av mobilitetsundersökningar samt stadsteknikcentralens och stadsplaneringscentralens åtgärder för att främja hållbar mobilitet. Revisionsnämnden har tidigare i utvärderingsberättelsen för 2023 behandlat helheter med anknytning till betydande utveckling av kollektivtrafiken på koncernnivå med tanke på målet att främja hållbar mobilitet vid bedömningen av utfallet av de ägarstyrningsmål som Esbo stad ställt upp för samkommunen Helsingforsregionens trafik (HRT) och Länsimetro Oy.

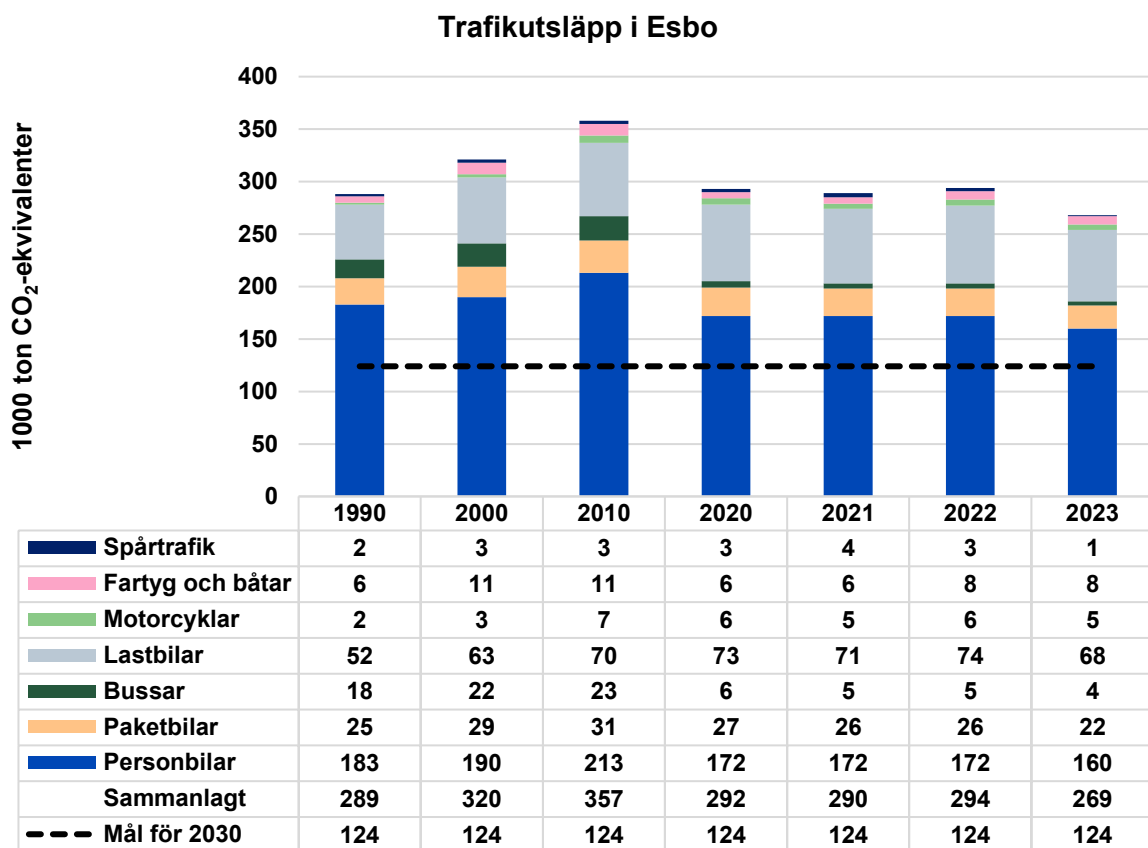
Stadsstrukturen i Esbo stöder främjandet av hållbar trafik

Enligt stadsteknikcentralen är Esbos struktur med fem stadscentrum en möjlighet med tanke på hållbar trafik, eftersom strukturen stöder ett mål om kortare resor och möjliggör att resorna företas med andra medel än fordon. Stadsstrukturens unga ålder gör det också lättare att beakta trafiken på gång- och cykelbanorna. Samarbetet med vetenskapssamfundet möjliggör innovativa lösningar för att främja hållbar trafik. Det finns också en utsläppsminskningspotential i elektrifieringen av bilbeståndet, eftersom personbilar utgör en betydande del av de utsläpp som trafiken orsakar. Antalet elbilar har utvecklats i en positiv riktning i Esbo. Enligt trafiköversikten för Esbo 2025 har antalet laddningsbara hybrider fyrdubblats och antalet elbilar ökat nittonfald under de senaste fem åren. Främjandet av hållbar mobilitet kan också anses öka invånarnas välbefinnande. Minskad trafik förbättrar dessutom trivseln i bostadsområdena.

Målet för stadsplaneringscentralens serviceområde för trafikplanering är en smidig och säker trafik och minskning av de olägenheter som trafiken orsakar. Vid planeringen av gatunätet och stadsrummet samt tomterna i den tätande staden beaktas den ökande gång-, cykel- och mikrotrafiken. När det gäller kollektivtrafikens knutpunkter och tjänster är målet god tillgänglighet med alla trafikslag samt frihet att välja mellan olika trafikslag. De bästa gång- och cykelförhållandena skapas i centrumområdena. Smidiga och snabba kollektivtrafikförbindelser mellan centrumen främjas och förutsättningar för ett direkt och högklassigt stamnät för cykeltrafiken skapas.

Utsläppen minskar och de hållbara trafikslagens andel ökar

Enligt färdplanen för ett klimatneutralt Esbo 2030 påverkas trafikutsläppen av trafikprestationerna och bilbeståndets utsläpp. Trafikutsläppen beräknas som produkten av fordonskategoriernas prestationer och enhetsutsläpp. I färdplanen är målet att minska trafikutsläppen med 57 procent från 1990 års nivå till år 2030. Utgångsnivån år 1990 var 289 och målnivån år 2030 är 124 kt koldioxidkvivalenter. Utfallet år 2023 var 269 kt koldioxidkvivalenter. Trafikutsläppen har alltså minskat med sju procent från år 1990. Trafikutsläppen per invånare har minskat med 49 procent från 1990 års nivå. I slutet av 1990 hade Esbo 172 629 invånare och i slutet av 2023 var antalet invånare 314 024.

Källa: HRM, Trafikutsläpp i huvudstadsregionen (uppdaterad 6.8.2024).

Forskningsdata om trafiken främjar hållbar mobilitet genom att erbjuda aktuell information om trafiken och trafikbeteendet samt följa upp effekterna av åtgärderna. I stadens trafikundersökning följs utvecklingen av olika trafikslag upp med hjälp av index. Indexet är ett relationstal som används för att beskriva förändringens storlek. I trafiköversikten 2025 ingår index för cykel-, kollektiv- och biltrafiken samt folkmängden 2018–2024. Sedan 2018 har kollektivtrafikens index minskat med två procent. Biltrafiken har däremot på lång sikt ökat måttligare än folkmängden. Cykeltrafikens index har minskat med sex procent sedan 2018, men ökat med 15 procent sedan 2023.

Samkommunen Helsingforsregionens trafik (HRT) genomför och publicerar en regelbunden mobilitetsundersökning. Ett centralt mål är att ge data om trafikslagets fördelning i Helsingforsregionen. Enligt undersökningen 2023 har andelen hållbara trafikslag ökat i Esbo. Personbilstrafikens andel har minskat med sex procent jämfört med undersökningen 2018. Även antalet resor har minskat.

Hållbar trafik främjas i synnerhet med ökad spårtrafik

Under senaste tid har de viktigaste åtgärderna för att främja hållbar trafik varit satsningar på spårtrafiken. Västmetrons förlängning och snabbspårvägen nr 15 färdigställdes 2022–2023. Som bäst pågår projektet Esbo stadsbana. Det nya spårparet gör det möjligt att förkorta närtågens turintervall. Enligt Trafikledsverket har projektet dock fördröjts på avsnittet mellan Esbo centrum och Köklax som torde bli färdig ett år senare än planerat, år 2029. Avsnittet mellan Alberga och Esbo centrum blir, i enlighet med den ursprungliga tidsplanen, färdig till slutet av 2028. Stadsplaneringscentralens trafikplanering planerar också en ny spårväg mellan Mattby, Storå Kern och Alberga. I Esbo generalplan 2060 planläggs mera bebyggelse längs de kommande spåren och längs de viktigaste kollektivtrafikutstrarna samt tvärförbindelser för spårtrafiken.

För att göra kollektivtrafiken smidigare deltar stadsteknikcentralen i utveckling av infartsparkering och kollektivtrafikens servicenivå. Länsimetro Oy har för sin del utvecklat infartsparkeringen i den takt som detaljplanen möjliggör. Kollektivtrafikens servicenivå utvecklas i sin tur i samarbete med HRT. Man strävar efter att inkludera samkommunens förslag för att förbättra servicenivån i stadens egna program.

Fotgängarförhållandena främjas genom ett arbete för att främja gång som inletts gemensamt med stadstekniken och trafikplaneringen. I trafikplaneringen har man dessutom gjort tipslistor för planerna och definierat områden där man vill förbättra gångtrivseln. Dessutom lyfts i anslutning till stadscentrumen målen för främjande av gång fram i Esbo generalplan 2060.

Cykling har främjats i trafikplaneringen bland annat genom fortsatt detaljplanering av kvalitetscykelvägen längs Kustbanan, som är under byggnad, och detaljplanebestämmelser för cykelparkering i bostadskvarter. Planeringen av nätet av kvalitetscykelvägar i Esbos generalplan 2060 stöds med prognoser och information om efterfrågan på cykelleder. En ny upphandling av stadscyklarna har det inletts och en utvidgning av nätverket i Esbo planeras. I början av 2025 färdigställs dessutom ett uppdaterat program för främjande av cykeltrafik. Det preliminära huvudmålet för programmet är att cykling är lockande och tryggt för alla i Esbo och att ökad vardagsmotion med cykel främjar Esbobornas välbefinnande.

För att minska utsläppen från biltrafiken har den avgiftsbelagda parkeringen effektiviserats. Dessutom har utbyggnaden av laddningsinfrastrukturen för elfordon fortsatt i samarbete inom staden och med externa partner. Enligt trafiköversikten 2025 fanns det cirka 120 offentliga laddningsstationer för elbilar och cirka 1 060 laddningsstationer i Esbo. Antalet motsvarar cirka åtta offentliga laddningsplatser per 100 elbilar. Staden har velat fungera som möjliggörare när det gäller att utvidga laddningsinfrastrukturen.

Trafikåtgärderna enligt färdplanen för ett klimatneutralt Esbo 2030 har samlats i Esbo klimatvakt. Ansvaret för åtgärderna har fördelats mellan stadens olika enheter. Största delen av åtgärderna är så kallade kontinuerliga åtgärder. Enligt situationen i slutet av januari 2025 hade två av 33 åtgärder slutförts, en var i utkastskedet, 13 var i planeringsskedet och 17 åtgärder har rapporterats vara under genomförande. Uppgifterna om de pågående åtgärderna har uppdaterats i klimatvakten i varierande grad.

Utsläppsmålet är utmanande att uppnå

Även om utsläppen från trafiken har utvecklats i rätt riktning skulle det ambitiösa utsläppsmålet i färdplanen för ett klimatneutralt Esbo 2030 kräva en utsläppsminskning på ytterligare cirka 54 procent från 2023 års nivå under de kommande åren. En utmaning är att utsläppsminskningen påverkas av ett stort antal åtgärder som olika parter utför, medan effekterna av enskilda åtgärder är små. Andra utmaningar för främjandet av hållbar trafik är dessutom i synnerhet den kraftiga tillväxten i Esbo, att hålla ökningen av personbilstrafiken måttlig, att ersätta korta bilresor med gång och cykling samt att bevara och utveckla närservicen. Det begränsade gaturummet orsakar motstridigheter mellan olika intressen och trafikslag, när investeringar ska riktas inte bara till hållbar mobilitet, utan även till bland annat stöd för stadens tillväxt och åtgärdande av reparationsskulden. Lösningar som främjar klimatneutralitet är också dyrare och kräver tilläggsanslag av resultatenheterna.

Revisionsnämndens slutsatser

Stadsstrukturen i Esbo möjliggör korta förflyttningar med tanke på hållbar trafik, vilka kan göras även med andra fordon än motorfordon. I stadsteknikcentralens och Stadsplaneringscentralens trafikplaneringsområdes åtgärder har man särskilt betonat en ökning av spårtrafiken. Under fullmäktigeperioden har förlängningen av Västmetron och snabbspårvägen tagits i bruk.

Dessutom pågår byggandet av Esbo stadsbana. Färdigställandet av projektet fördröjs med ett år till 2029.

För att göra kollektivtrafiken smidigare samarbetar man med HRT och Länsimetro Oy. Förhållandena för gång främjas i samarbete av stadsteknikcentralen och stadsplaneringscentralen. Stadscykelnätet håller på att utvidgas. Dessutom håller ett nytt program för främjande av cykling på att färdigställas under 2025. I stadens generalplanearbete främjas dessutom lösningar för hållbar trafik till exempel genom planering av bannätet för cykling. Man har strävat efter att minska utsläppen från biltrafiken genom att effektivisera den avgiftsbelagda parkeringen. Det finns också en utsläppsminskningspotential i att bilbeståndet elektrifieras. Staden har velat möjliggöra en utvidgning av laddningsinfrastrukturen för elbilar. De trafikåtgärder som stadens olika enheter ansvarar för kan följas upp i Esbo stads klimatvakt. Revisionsnämnden anser att det är viktigt att åtgärdernas framskridande rapporteras systematiskt i klimatvakten för att upprätthålla en aktuell lägesbild.

Trafikundersökningarna har visat en positiv utveckling. Till exempel enligt HRT:s mobilitetsundersökning har de hållbara trafikslagnas andel av alla trafikslag ökat i Esbo jämfört med undersökningen 2018. Enligt de index som utarbetats i Esbos egen trafikundersökning ökar cykeltrafiken från och med 2023 och ökningen av biltrafiken har på lång sikt varit måttligare än ökningen av invånarantalet.

Det ambitiösa målet i färdplanen för ett klimatneutralt Esbo 2030 som godkänts av fullmäktige är att utsläppen från trafiken ska minska med 57 procent från 1990 års nivå fram till 2030. Enligt utfallet för 2023 har utsläppen från trafiken minskat med endast sju procent från 1990. Även om utsläppen från trafiken har utvecklats i rätt riktning, framkom det i utvärderingen att det verkar osannolikt att målet uppnås. För att uppnå målet skulle det under de kommande åren krävas en utsläppsminskning på ytterligare cirka 54 procent från år 2023.

Revisionsnämndens rekommendation

Stadsstyrelsen och stadens förvaltningar bör inom sina ansvarsområden effektivisera minskningen av trafikens utsläpp så att det klimatmål som fullmäktige ställt upp nås.

5.2 FÖREBYGGANDE AV BOENDESEGREGATION GENOM MARKANVÄNDNINGSPLANERING

Boendesegregation avser differentiering av invånare med olika bakgrund så att de är ojämnt fördelade i staden. Boendesegregation är ett oroväckande resultat av en differentieringsprocess. Esbo stad använder båda begreppen i sina handlingar.

Stadsplaneringscentralens uppgift är att planera användningen av områden och att genom planläggning skapa förutsättningar för en trivsam, fungerande och trygg boende- och livsmiljö. Målet är att trygga stadens utveckling genom att producera generalplaner och detaljplaner och därtill hörande utvecklingsplaner och trafikplaner som är av hög kvalitet, fördelaktiga, svarar på de krav som har ställts och är färdiga att genomföras. Stadsplaneringscentralen svarar också för att de strategiska målen för planläggning och markanvändning genomförs enligt den regionala avsiktsförklaringen om markanvändning, boende och trafik.

Enligt stadsplaneringscentralen kännetecknas stora städer av boendedifferentiering. Den medför inte alltid risk för ökad ojämlikhet. Om skillnaderna emellertid blir för stora har utvecklingen många negativa konsekvenser och det kan vara svårt att ändra riktning senare. Enligt Berättelsen om Esbo förebygger staden segregation mellan och inom bostadsområden.

Det finns många sätt att förebygga boendesegregation och det krävs förvaltningsövergripande arbete. I utvärderingen utreddes om stadsplaneringscentralens åtgärder och stadens markanvändningsplanering har främjat målet att förebygga segregation i Berättelsen om Esbo.

Förutom i Berättelsen om Esbo ingår målet att förebygga boendesegregation i många strategier, program och planer som påverkar planläggningen. Målen stöds också av de principer för boende och markanvändning som godkänts av fullmäktige samt av Esbos generalplan 2060 som anger principerna och prioriteringarna för markanvändningen. Berättelsen om Esbo är också utgångspunkten i stadsplaneringens årliga arbetsprogram. Dessutom har Esbo stad undertecknat statens och Helsingforsregionens kommuners avtal om markanvändning, boende och trafik för 2024–2035. I avtalet ingår bekämpning av boendesegregation och bostadslöshet samt främjande av mångfald bland invånarna och bostadsbeståndet.

Läget följs upp regelbundet

Staden publicerar mångsidiga statistiska uppgifter om Esbo och områdenas särdrag för beslutsfattandet och invånarna. Till exempel i publikationen Espoo alueittain (Esbo områdesvis) har man samlat olika indikatorer som beskriver befolkningen, utbildning, inkomster, hälsa, arbetskraft, arbetsplatser, bostäder och byggnader.

Enligt stadsplaneringscentralen är ett sätt att närma sig boendesegregation ett statusindex som komprimerar folkökningen, inkomst- och utbildningsskillnaderna samt variabler som beskriver invandringen till ett index. Indexet berättar om socioekonomiska skillnader i småområdena i Esbo och möjliggör en samtidig granskning av differentieringens olika dimensioner. I granskningen 31.12.2022 är områdena med högst status huvudsakligen småhusdominerade områden i södra Esbo. Områdena längs Kustbanan och omgivningarna kring stadscentrumen har lägre status än genomsnittet, med undantag av Hagalund. Ingen av statusklasserna inkluderar emellertid området som är koncentrerade till specifika områden i Esbo. Stadsplaneringscentralen upprätthåller en lägesbild av variablerna för boendesegregation på småområdesnivå och mer noggrann nivå, och går regelbundet igenom läget tillsammans med stadens bostads- och tomtenheter.

I planeringen av markanvändningen betonas stärkande av mångsidighet

Man kan påverka segregationsutvecklingen genom att planlägga tillräcklig och rimligt prissatt bostadsproduktion i centrala lägen, ett mångsidigt bostadsutbud i nya områden, kompletteringsbyggande som diversifierar gamla bostadsområden samt mångsidiga besittningsformer och lägenhetstyper som en del av ett mångsidigt bostadsutbud. Genom planläggning kan man dessutom stöda en förbättring av servicenivån i områdena, förbättra kvaliteten på närmiljön, förbättra områdenas nåbarhet och tillgänglighet, framhäva starka sidor och attraktionsfaktorer och genomföra ankarprojekt. Dessutom kan investeringar fördelas jämnt över hela staden. Dessa åtgärder konkretiseras i planbeteckningarna och -bestämmelserna, markanvändningsavtalen och tomtöverlåtelsevillkoren, beredningen av trafikprojekt, investeringsprogrammen samt i detaljplanereserven.

Innan detaljplaneringen inleds går man igenom bostadsbeståndet i det omgivande området och kommunicerar med projektet om målen för fördelningen av bostädernas besittningsform och lägenhetstyp. Samtidigt bedöms projektets inverkan på bostadsbeståndet i det omgivande området. Principerna konkretiseras i enlighet med principerna för boende och markanvändning som inskrivningar i markanvändningsavtal och tomtöverlåtelser. Särskild uppmärksamhet ägnas de stadsområden som undergår förnyelse enligt planen för markanvändning, boende och trafik. I Esbo är sådana områden Mattby, Esbo centrum och Esboviken. Mattby och Esbo centrum var också målområden i Esbo i det förvaltningsövergripande Förortsprogrammet 2020–2022, då staden fick investerings- och utvecklingsunderstöd för 11 olika projekt av Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA).

Förändringar i segregationsutvecklingen syns långsamt

Enligt stadsplaneringscentralen har den styrning av fördelningen av besittningsformer och lägenhetstyper som principerna för boende och markanvändning möjliggör samt samarbetet med bostadsenheten skapat goda möjligheter att styra bostadsstrukturen så att den blir mångsidigare enligt planerna. Markanvändningsavtal och tomtöverlåtelse är skeden där man kan justera bostädernas storlek. I planskedet har man försökt pilottesta ett krav på bostädernas medelstorlek, men det framskred inte i beslutsfattandet.

Faktorerna som påverkar segregationsutvecklingen och förhållandena mellan orsak och verkan är komplicerade och kan inte lösas enbart genom planläggning. Eftersom planläggningen är utgångspunkten för allt byggande är den dock en bra plats att påverka segregationsutvecklingen. För att hitta rätt lösningar och verksamhetsmodeller krävs mer förvaltningsövergripande samarbete, utvecklingsarbete och forskning. Det kan dock dröja länge innan förändringarna syns. I stadsplaneringscentralens uppföljning kan inga stora och tydliga förändringar ännu observeras.

Bekämpning av boendesegregation är ett av målen med generalplanen

Esbos generalplan 2060 anses möjliggöra olika boendelealternativ och förnyelse av områden som framhävs som svagare än sin omgivning i Esbo stads statusindexgranskning, styra en förbättring av boendemiljöns kvalitet, möjliggöra satsningar på trivsel samt möjliggöra stärkande av bostadsbeståndets mångsidighet särskilt i tätt bebyggda höghusområden och de tätaste centrumen. Den fortsatta planeringen styrs till olika utvecklingsåtgärder som främjar en högklassig och balanserad stadsstruktur genom planbestämmelser för åtskilliga områdesreserveringar och utvecklingsbeteckningar. Kompletterande byggande gör det möjligt att liva upp redan genomförda höghusdominerade områden och förbättra olika närtjänster.

Enligt planbeskrivningen i generalplaneutkastet kan uppkomsten av en alltför ensidig stadsmiljö identifieras som en risk i de tätaste områdena och i de nya centrumområdena bland annat i Hista och Myntbacken, om man inte ägnar tillräcklig uppmärksamhet åt en balanserad, mångsidig och högklassig stadsmiljö i den fortsatta planeringen och i byggandets etapper.

Utkastet till Esbos generalplan 2060 som är under beredning bearbetas vidare utifrån officiella åsikter och utlåtanden. Vid beredningen av generalplanen utarbetas dessutom utredningar och bedömningar om planlösningens verkningar på till exempel människornas levnadsförhållanden,

klimatet, naturen, samhällsstrukturen, trafiken och stadsbilden. Enligt stadsplaneringscentralen pågår en bedömning av generalplanens verkningar på boendesegregationen.

Revisionsnämndens slutsatser

Förebyggande av boendesegregation är ett mål i flera av stadens dokument om markanvändning. Man kan påverka segregationsutvecklingen genom att bland annat planlägga en mångsidig fördelning av besittningsformer och lägenhetstyper, en förbättring av servicenivån, en förhöjning av närmiljöns kvalitet, bättre näbarhet och framhäva starka sidor samt genom att fördela investeringar jämnt över hela staden. Åtgärderna konkretiseras i planbeteckningarna och -bestämmelserna, markanvändningsavtalen och tomtöverlåtelsevillkoren, beredningen av trafikprojekt, investeringsprogrammen samt planreserven.

Enligt utvärderingen har den styrning av fördelningen av besittningsformer och lägenhetstyper som principerna för boende och markanvändning möjliggör samt samarbetet mellan stadsplaneringscentralen och bostadsenheten skapat goda möjligheter att styra bostadsstrukturen så att den blir mångsidigare. En utmaning har varit att bestämmelserna om lägenhetsfördelning och genomsnittlig area inte har framskridit i beslutsfattandet i alla planprojekt. Det har dock varit möjligt att påverka dessa faktorer i markanvändningsavtalsskedet och vid överlåtelse av stadens tomter.

Stadsplaneringscentralen upprätthåller en lägesbild av variabelna för boendesegregation och situationen går igenom regelbundet inom staden. Det tar dock lång tid att se förändringarna och inga stora och tydliga förändringar kan ännu observeras i stadsplaneringscentralens uppföljning.

Esbos generalplan 2060, som är under beredning, möjliggör olika boendebalternativ och förnyelse av områden som framhävs som svagare än sin omgivning i Esbo stads statusindexgranskning, styra en förbättring av boendemiljöns kvalitet, möjliggöra satsningar på trivsel samt möjliggöra stärkande av bostadsbeståndets mångsidighet särskilt i tätt bebyggda höghusområden och de tätaste centrumen. En bedömning av generalplanens verkningar på segregationen är under beredning.

I utvärderingen konstaterades att frågorna i anslutning till segregationsutvecklingen är omfattande och komplicerade och att de inte kan lösas enbart med hjälp av planläggning, utan att utvecklingen förutsätter förvaltningsövergripande samarbete.

Revisionsnämndens rekommendationer

För att säkerställa markanvändningsplaneringens slagkraft måste markplanernas verkningar på boendesegregationen utredas med hjälp av det befintliga informationsunderlaget.

Stadsplaneringscentralen och förvaltningarna bör förbinda sig att samarbeta för att förebygga differentiering mellan bostadsområdena.

5.3 HUVUDSTADSREGIONENS GEMENSAMMA UTVÄRDERING: ANPASSNING TILL OCH BEREDSKAP INFÖR EXTREMA VÄDERFENOMEN

Målet för kommunernas klimatarbete är klimatneutralitet, vilket förutsätter utsläppsminskningar och större kolsänkor. Klimatarbetet består av stävande av och anpassning till klimatförändringen. Enligt Kommunförbundet används ofta begreppen beredskap inför och anpassning till klimatarbetet som synonymer. Med beredskap avses ibland särskilt förberedelse inför störningar som förorsakas av extrema väderförhållanden. Med anpassning avses i detta sammanhang en mera strategisk och långsiktig process inför de utmaningar som de föränderliga klimatförhållandena medför.

Till följd av den globala uppvärmningen ökar och förstärks lokala extrema väderfenomen som förändrar förhållandena direkt och indirekt på längre sikt. Extrema väderfenomen är bland annat översvämningar, kraftiga regn och stormar samt värmeböljor, torka och terrängbränder. Dagvatten är regn- och smältvatten som rinner på marken, taken och andra ytor i den byggda miljön. I städerna bildas värmeöar som är varmare än omgivningen.

I markanvändnings- och bygglagen ges allmänna mål för dagvattenhanteringen, särskilt inom detaljplaneområden, och ansvaren definieras. Dessutom definieras åtgärderna vid dagvattenhantering. Stadens natur och gröna områden har en nyckelroll vid anpassningen till klimatförändringens följder. Grönområden planeras på flera nivåer, men vid planeringen av markanvändningen och gröna områden nås de bästa effekterna i de inledande skedena av planeringen. Städerna styr till en betydande del planläggningen av gröna områdena med anvisningar och riktlinjer för planläggningsprocessen.

I huvudstadsregionens gemensamma utvärdering utreddes läget för anpassning till och beredskap inför extrema väderfenomen i Esbo, Helsingfors, Vanda och Grankulla. Utvärderingen gällde särskilt anpassning och beredskap i stadsmiljösektorn. Stadsmiljösektorns uppgifter inkluderar planläggning, planering, byggande, underhåll och tillsyn. Dessutom togs kostnaderna för och samarbetet vid anpassning upp i utvärderingen. Den första delen fokuserar på städernas gemensamma slutsatser och den andra delen på Esbo.

5.3.1 SLUTSATSER AV HUVUDSTADSREGIONENS GEMENSAMMA UTVÄRDERING

Utvärderingen visar att beredskapen inför extrema väderfenomen inte är fullständig. Städerna har i sin verksamhet förberett sig på extrema väderfenomen på operativ nivå, men uppdateringen av riktlinjerna och planerna för anpassning och beredskap varierar i städerna. I stadsmiljösektorerna har anpassningen till och beredskapen inför extrema väderfenomen, till exempel dagvattenhanteringen, integrerats i städernas grundläggande arbete. I Esbo och Grankulla verkställs nya åtgärder enligt åtgärdsplaner för anpassning. Helsingfors räddningsväsendes operativa beredskap för de risker som extrema väderfenomen medför är på god nivå, men staden saknar systematisk uppföljning av åtgärderna. Vanda genomför beredskapsåtgärder enligt planerna.

Hur aktuella riktlinjerna och planerna för anpassning och beredskap är varierar i städerna

Städernas klimatarbete styrs av deras strategier, där mål för klimatneutralitet eller utsläppsminskning har ställts upp. Städerna har utarbetat planer, färdplaner eller program som styr klimatarbetet. Uppföljningen i anslutning till klimatförändringen har i huvudsak fokuserat mer på utsläppsminskning, mindre på anpassning eller beredskap. Helsingfors är en föregångare inom expertis om extrema väderfenomen, men saknar systematisk uppföljning av åtgärderna. Esbo har en åtgärdsplan för anpassning till klimatförändringen. I den har ansvariga aktörerna och måltidtabellen för

åtgärderna fastställts. Planen följs upp årligen. Anpassningsåtgärderna i Vanda har samlats i en färdplan för resurssmarthet. Ansvar har fördelats på olika aktörer och åtgärderna följs upp.

Hur aktuella riktlinjerna och planerna för anpassning och beredskap är varierar i städerna. Vid utvärderingstidpunkten höll Helsingfors planer för beredskap inför översvämningar och hantering av dagvatten på att uppdateras, medan Esbo och Vanda hade färskare program. Behovet av beredskap inför hetta och värmeböljor har ännu inte helt identifierats. Av metoderna för anpassning och beredskap står bevarande av grönområden i strid med effektivitetsmål för byggande. Man har börjat diskutera kylning av byggnader. Helsingfors har beslutat att i lokalprojekt i fortsättningen använda färskare väderdata, vilket i regel leder till kylning av tilluften.

Esbo och Helsingfors har särskilda enheter för främjande och styrande av klimatarbetet. Vanda har ingen sådan enhet, men klimatarbetet koordineras på stadsnivå. Städerna har arbetsgrupper som fokuserar på anpassning och beredskap, såsom en dagvattenarbetsgrupp som övervakar och styr genomförandet av dagvattenprogrammet eller en översvämningarbetsgrupp. Esbo har dessutom en arbetsgrupp för anpassning till klimatförändringen och Helsingfors en arbetsgrupp för ambitiöst klimatansvar. HRM samordnar samarbete mellan städerna, bland annat i fråga om dagvatten. Annat samarbete är närmast expertsamarbete vid behov, antingen i klimatfrågor eller i angränsande frågor i markanvändningsplaneringen.

För beredskap inför extremväder behövs bättre fokus på de gröna områdena och kartläggning av kostnaderna

För beredskap inför översvämningar och värmeböljor är det viktigt att bevara trädbestånd och växtlighet, men i växande städer råder brist på plats särskilt i äldre detaljplanerade områden, där kompletteringsbyggandet är intensivt. För att skydda byggnadsbeståndet mot översvämningar måste uppmärksamhet ägnas åt dagvattnets infrastruktur i både stadens fastigheter och privata fastigheter. Dessutom måste denna växande infrastruktur för dagvatten underhållas. Översvämningar och hetta skulle kunna stävjas av mera grönska i staden, men vid byggandet tas inte tillräcklig hänsyn till detta. Kylning av byggnader har först nyligen börjat utredas. Varierande väderleksförhållanden, såsom halka, påverkar konkret invånarnas vardag. Riskerna vid extrema väderfenomen är betydande i synnerhet i Helsingfors stadskärna.

Det är svårt att uppskatta kostnaderna för beredskap inför extrema väderfenomen. I Esbo går en stor del av kostnaderna till dagvattenhantering, men mer kunskap behövs till exempel om resurser och kostnader för beredskap inför värmeböljor. Helsingfors utreder för närvarande kostnadsnivån för beredskap inför översvämning- och dagvattenrisker som beslutsunderlag för riskhanteringen. Helsingfors har deltagit i ett projekt som utreder kostnaderna för kylning av fastigheter. Enligt Vandas dagvattenprogram ökar eftersläpningen av underhåll av gator, parker och avlopp år för år med nuvarande investeringsnivå, även om beredskapsåtgärder ständigt vidtas.

Beredskap inför extrema väderfenomen tryggar både invånarna och miljön. När lokala extrema väderfenomen ökar och förstärks behövs det prioritering av åtgärder samt kartläggning av effekter, resurser och kostnader. Huvudstadsregionens städer växer och byggandet är livligt. Investeringarna riktas i huvudsak till nya områden, men beredskap inför extrema väderfenomen kräver också investeringar i reparation av den befintliga stadsstrukturen så att den tål översvämningar och dagvatten samt hetta.

5.3.2 UTVÄRDERING AV ESBO STADS ANPASSNING TILL OCH BEREDSKAP INFÖR EXTREMA VÄDERFENOMEN

Esbo vill integrera anpassning och beredskap i stadens basarbete

I Esbo har stadsmiljösektorns enheter beredskap inför kraftiga regn, stormar, havsöversvämning och dagvattenhantering samt värmeböljor, torka och terrängbränder. Man följer en åtgärdsplan för anpassning till klimatförändringen och ett dagvattenprogram samt informerar invånarna och fastighetsägarna. I Esbo har det ansetts viktigt att anpassningen och beredskapen integreras i stadens grundläggande arbete.

Serviceområdet för miljövard samordnar en arbetsgrupp för anpassning, följer upp genomförandet av åtgärdsplanen och ger utlåtanden om anpassning. Engagemanget för beredskap och anpassning har förstärkts med en åtgärdsplan. I planen anges de ansvariga för åtgärderna och en målplan för när arbetet ska inledas. Genomförandet följs upp två gånger om året av arbetsgruppen för anpassning till klimatförändringen. Enligt en rapport till miljö- och byggnadsnämnden 2023 har under två års tid tio åtgärder fullbordats och största delen av de övriga åtgärderna har antingen tagits in i stadens kontinuerliga verksamhet eller börjat genomföras.

Anpassningsåtgärder har också samlats i stadens klimatvakt, som beskriver klimatåtgärderna. Grupperingen av åtgärderna skiljer sig mellan åtgärdsplanen och klimatvakten bland annat av kommunikationsskäl. Uppgifter uppdateras i klimatvakten när de förändras väsentligt. Staden strävar efter att ge exempel på genomförandet av fortsatta åtgärder. Dessutom kommer tidsramarna för genomförandet av åtgärderna att uppdateras.

Staden genomför åtgärder i dagvattenprogrammet

Översvämningsriskområdena i Esbo har identifierats. Esbo stads dagvattenprogram godkändes år 2020. I programmet presenteras åtgärderna och de ansvariga instanserna. En dagvattenarbetsgrupp som sammanträder fyra gånger om året följer upp och uppdaterar genomförandet av programmet. Enligt arbetsgruppens bedömning har genomförandet av dagvattenåtgärderna framskridit väl.

De största dagvattenprojekten under senaste tid har gällt översvämningar av huvudgator, vidsträckta områden eller allmänna kvartersområden. Översvämningsrutterna identifieras väl i synnerhet vid planeringen av nya områden. En utmaning i den växande staden är platsbristen särskilt i äldre detaljplanerade områden, där kompletteringsbyggandet är intensivt. Utmaningar vid underhållet är dessutom bland annat igenväxandet samt den växande dagvatteninfrastrukturen.

Grönstrukturen hotas av den allt tätare byggda staden

Trädbeståndet och växtligheten har en viktig roll vid många åtgärder för anpassning till och beredskap inför klimatförändringen i Esbo. Hänsyn till grönstrukturen styrs med general- och detaljplanernas områdesreserveringar och bestämmelser. Vid detaljplaneringen används dessutom en grönytefaktor som styr mängden växtlighet. I parkområden planteras skuggande träd. Svårigheten är bristen på plats för trädbeståndet i den allt tätare bebyggda staden. Staden publicerade år 2024 en broschyr för invånare och fastighetsägare om trädbeståndets och växtlighetens betydelse för dagvattenhanteringen, minskningen av vindpåverkan och skuggningen i samband med värmeböljor.

I markanvändningsplanerna beaktas värmeöarnas intensitet. Miljö- och hälsoskyddet tar i utlåtanden om detaljplanerna bland annat ställning till solskydd på friluftsområden och skydd mot värme i tillsynsobjektens lokaler. Vid rådgivning om boendehälsa ges invånarna råd om beredskap i bostaden inför värmeböljor. Dessutom ämnar man öka utbytet av information med välfärdsområdet om beredskap inför extrem hetta. Temperaturen i stadens egna lokaler har inte heltäckande kartlagts, men byggnadstillsynen har dock gett anvisningar om hantering av inomhustemperaturen.

Revisionsnämndens slutsatser

Esbo stadsmiljösektorns enheter skapar beredskap inför extremväder och man följer en åtgärdsplan för anpassning till klimatförändringen och ett dagvattenprogram samt informerar invånarna och fastighetsägarna. Engagemanget för beredskap och anpassning har förstärkts med en åtgärdsplan. Anpassningsåtgärder har också samlats i stadens klimatvakt, som beskriver klimatåtgärderna. I Esbo har det ansetts viktigt att anpassningen och beredskapen integreras i stadens grundläggande arbete.

Enligt dagvattenarbetsgruppens bedömning har genomförandet av dagvattenåtgärderna framskridit väl. De största dagvattenprojekten under senaste tid har gällt översvämningar av huvudgator, vidsträckta områden eller allmänna kvartersområden. En utmaning i den växande staden är platsbristen särskilt i äldre detaljplanerade områden, där kompletteringsbyggandet är intensivt.

Hänsyn till grönstrukturen styrs med general- och detaljplanernas områdesreserveringar och bestämmelser. Vid detaljplaneringen används dessutom en grönytefaktor som styr mängden växtlighet. Staden publicerade år 2024 en broschyr för invånare och fastighetsägare om trädbeståndets och växtlighetens betydelse för dagvattenhanteringen, minskningen av vindpåverkan och skuggningen i samband med värmeböljor. Temperaturen i stadens egna lokaler har inte heltäckande kartlagts, men byggnadstillsynen har dock gett anvisningar om hantering av inomhustemperaturen.

Revisionsnämndens rekommendationer

De ansvariga enheterna för åtgärderna i klimatvakten ska säkerställa att åtgärderna för anpassning till klimatförändringen och hur de framskrider kan följas upp i realtid också i klimatvakten.

Stadsmiljösektorn bör utreda värmeböljornas inverkan i stadens egna lokaler till exempel genom att kartlägga temperaturerna i lokalerna.

Skärgårdsdag 2024

Bild: Ronja Määttä

6 KONCERNEN

Till Esbokoncernen hör staden som modersammanslutning och dess dottersammanslutningar i vilka staden ensam eller tillsammans med andra sammanslutningar som hör till koncernen har sådant bestämmande inflytande som avses i bokföringslagen. Med dottersammanslutningar jämställs också stiftelser där staden har inflytande. I dottersammanslutningarna iakttas ägarpolitiken och koncerndirektiv som fullmäktige godkänt samt anvisningen om god förvaltnings- och ledningspraxis. I enlighet med Esbo stads ägarpolitik är målet att upprätthålla och utveckla en stadskoncern som förverkligar Berättelsen om Esbo samt producerar mervärde för Esbo och Esboborna. En förutsättning är att ägandet ska producera mervärde jämfört med att ordna samma verksamhet på andra sätt. Koncerndirektivet fastställer hur stadens innehav ska skötas i enlighet med ägarpolitiken och målen, så att Esbokoncernens helhetsintresse tryggas. Anvisningen om god förvaltnings- och ledningspraxis är en del av koncerndirektivet och dess syfte är att förenhetliga dottersammanslutningarnas lednings- och förvaltningspraxis.

Stadens koncernledning ansvarar enligt förvaltningsstadgan för koncernens styrning och övervakning. Enligt dokumentet om ägarpolitik är det primära målet för koncernsammanslutningarna inte att eftersträva vinst, men verksamhetens kontinuitet ska grunda sig på affärsmässiga principer och koncernsammanslutningarna förutsätts ha ekonomisk hållbarhet. Staden ställer upp bolagsspecifika årliga mål för de viktigaste sammanslutningarna och utfallet av målen rapporteras till koncernsektionen och fullmäktige. Dessutom följer koncernstyrningsgruppen upp målen regelbundet. Till revisionsnämndens uppgifter hör att utvärdera hur målen i fråga har uppnåtts.

Utfallet av de resultatmål som ställts upp för koncernsammanslutningarna behandlas i kapitel 1.3 och bilaga 1.

6.1 ESBO BOSTÄDER AB

Esbo bostäder Ab:s grundläggande uppgift är att främja välbefinnandet i Esbo genom att erbjuda hyresbostäder till rimligt pris till nuvarande och framtida Esbobor. Bolaget verkar enligt självkostnadsprincipen och ägs till hundra procent av staden. Stadsstyrelsens koncernsektion ansvarar för ägarstyrningen av Esbo bostäder Ab. Bolagets styrelse består av fem förtroendevalda och två bland invånarna utsedda medlemmar. Bolagets personalstyrka är 122. Esbo bostäder har 16 994 bostäder att hyra och i dessa bor över 30 000 Esbobor.

Ett mål i Berättelsen om Esbo är att "Esbo är en trivsam, säker och naturnära hemstad". I anslutning till målet berättas att Esbo förebygger segregation mellan och inom områden genom att sörja för en mångsidig bostadsproduktion. Esbo stads principer för boende och markanvändning innehåller riktlinjer och mål för ett balanserat byggande av bostadsområden, bostadsproduktion och tomtutbud som svarar på olika boendebehov och näringslivets behov, anskaffning och överlåtelse av mark samt markanvändningsavtal.

I utvärderingen granskades om Esbo bostäder Ab har förverkligat de mål som Esbo stads koncernstyrning ställt upp i enlighet med planerna. Målen för 2024 gällde kundnöjdhet, bostadsproduktion, energieffektivitet och minskning av bostadslösheten.

Situationen beträffande antalet hyresbostäder till rimligt pris är mycket utmanande i huvudstadsregionen.

Största delen av Esbo bostäder Ab:s hyresbostäder är ARA-hyresbostäder till vilka de boende väljs enligt de sökandes bostadsbehov och sökkriterier, inte enligt köprincipen. Bostadsbehovet är indelat i tre kategorier: mycket brådskande bostadsbehov, brådskande bostadsbehov samt bostadsbehov. Bostadslösa och andra sökande i den mest brådskande klassen, mindre bemedlade sökande och sökande med de lägsta inkomsterna ges företräde till bostäderna. I den mest brådskande klassen finns också till exempel sökande som flyttar till en ort där de har en arbetsplats men ingen bostad samt sökande som har ett ovillkorligt och permanent behov av en tillgänglig

bostad och vars nuvarande bostad inte är tillgänglig. Esbo bostäder Ab hyr ut fritt finansierade bostäder samt bostäder som befriats från användnings- och överlåtelsebegränsningar till personer som rekryteras för anställning vid Esbo stad.

Bostadens läge, storlek och hyra är de viktigaste kriterierna vid bostadsansökan. Efterfrågan på bostäder koncentreras till enrummare och små tvårummare på grund av att den genomsnittliga familjestorleken minskar. Situationen beträffande antalet hyresbostäder till rimligt pris är mycket utmanande i huvudstadsregionen. I förhållande till den stora efterfrågan på bostäder färdigställs och frigörs årligen få bostäder och därför kan Esbo bostäder inte erbjuda bostäder till alla sökande. Den stora efterfrågan på bostäder syns i antalet ansökningar. Esbo bostäders nyttjandegrad är 98,7 procent, vilket är klart högre än huvudstadsregionens allmänna nyttjandegrad.

Esbo bostäder upprätthåller trivselen i fastigheterna genom städ-, fastighets-, underhålls- och trädgårdstjänster. Bolaget låter årligen göra flera kundnöjdhetsundersökningar om tjänsternas kvalitet. Nivån på bolagets kundupplevelse mäts med en NPS-mätare, vars målvärde är medeltalet under de senaste 12 månaderna för viljan att rekommendera Esbo bostäder för andra (+40). NPS består av olika enkäter som gäller invånarens inflyttning, boende och utflyttning samt telefon- och chat-tjänsten. Resultatet av NPS-enkäten 2024 var +36, vilket inte når upp till målvärdet för kundupplevelsen.

Enligt Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet ARA fanns det 404 ensamstående bostadslösa i Esbo i november 2024, av vilka 110 var långtidsbostadslösa. Bolagets mål är att aktivt bidra till att minska bostadslösheten. Målet att minska bostadslösheten mäts på basis av ökningen av antalet bostäder som erbjuds bostadslösa i Esbo i förhållande till 2023, då 267 bostäder erbjöds. År 2024 erbjöds bostadslösa 448 bostäder, vilket innebär att målet uppnåddes. Esbo bostäder söker nya metoder för att eliminera bostadslösheten i samarbete med Esbo stad, Västra Nylands välfärdsområde och olika organisationer.

Bolaget verkar enligt självkostnadsprincipen

Esbo bostäder Ab fungerar enligt självkostnadsprincipen, det vill säga hyran täcker i huvudsak kapitalkostnaderna för byggandet av huset samt underhållskostnaderna för fastigheten. Som ett stort bolag får det finansiering förmånligt och kan konkurrensutsätta upphandlingarna i stor utsträckning. Eftersom bolaget inte eftersträvar vinst kan Esbo bostäder hyra ut bostäder till rimligt pris till sina invånare förmånligare än vad marknadshyrorna i området är. Bolaget har utifrån begränsningarna som gäller hyresbestämning segmenterat sin hyresverksamhet i två segment, ARA-gruppen och gruppen Övriga. Bostäderna i ARA-gruppen omfattas av arava- och räntestödslagstiftningen, som reglerar användningen och överlåtelsen av bostäder, hyresbestämningen och valet av hyresgäster. Affärslokaler och daghem presenteras i gruppen Övriga, eftersom de inte omfattas av arava- och räntestödslagstiftningen.

Bolagets omsättning består i huvudsak av hyresinkomster och 2024 var omsättningen 167,2 miljoner euro. Omsättningen ökade med 5,6 procent jämfört med 2023. Utöver hyreshöjningarna påverkades ökningen av omsättningen av de objekt som färdigställdes i slutet av 2023 och de tre nya objekt som färdigställdes 2024. Skötselkostnaderna för bolagets fastigheter uppgick till 42,8 miljoner euro, reparationskostnaderna till 37,8 miljoner euro och hyreskostnaderna till 5,1 miljoner euro 2024. Enligt bolagets bokslut för 2024 hade bolaget sammanlagt 926,1 miljoner euro i räntebärande främmande kapital och lånens genomsnittliga ränta var 2,1 procent. I slutet av året var andelen lån med fast ränta 61,5 procent. Bolagets soliditetsgrad är 24,5 procent.

Enligt ARA-anvisningen kan en ägare gottskriva en skälig avkastning på de medel som ägaren har placerat i sammanslutningen. Den skäliga avkastningen utgör högst fyra procent av sammanslutningens beräkningsgrund. Utgångspunkten för beräkningen av periodiseringen av avkastningen är ägarens faktiska placering i sammanslutningens eget kapital. Esbo bostäder Ab ändrade vid sin bolagsstämma i mars 2024 2 § i bolagsordningen till följande: Bolaget har inte för avsikt att eftersträva vinst eller dela ut dividend eller medel till sina ägare ur fonden för fritt eget kapital på annat sätt än vad som tillåts i bestämmelserna om statligt stödd bostadsproduktion. Beloppet som gottskrivs är cirka 600 000 euro per år.

Byggnadernas reparationsbehov ökar kraftigt under de kommande åren

Esbo bostäder har 317 fastigheter, varav 232 är flervåningshus, 58 radhus, 17 loftgångshus och 10 småhus. Fastigheternas finansieringsform indelas i 177 ARA-bostäder, 103 fria ARA-bostäder och 37 fritt finansierade bostäder. Esbo bostäder har 250 egna tomter och 67 arrendetomter.

Reparationerna är de viktigaste kostnadsposterna i det stora bostadsbeståndet och hanteringen av dem kräver noggrann planering och prognostisering. Esbo bostäder strävar efter att förbättra reparationsbyggandets produktivitet med hjälp av en taktproduktionsmetod där arbetet utförs som en kontinuerlig ström och de olika arbetsskedena överlappar varandra. En stor del av bolagets byggnadsbestånd byggdes på 1980- och 1990-talen. Reparationsbehovet för dessa byggnader ökar kraftigt under de kommande åren på grund av att den tekniska livslängden upphör. Reparationsbehovet ökar med cirka 30 procent fram till 2030 och 2030 blir reparationer av husteknik mer angelägna än renoveringsbehovet inomhus. I bolagets bostadsbestånd finns hus med hiss som lämpar sig för rörelsehindrade. I samband med grundläggande renoveringar av fastigheterna utreds om hissar kan byggas i hus utan hiss, men det är inte alltid lönsamt.

Esbo bostäder följer upp bostadsproduktionen i enlighet med de årliga investeringsbesluten, de påbörjade och de slutförda byggprojekten. Stadens mål för bolaget är att den genomsnittliga inledda bostadsproduktionen ska vara 300 bostäder per år i enlighet med principerna för boende och markanvändning. Uppnåendet av målet mäts med ett glidande medelvärde för bostäder som börjat byggas under de fyra föregående åren. Under 2024 inleddes byggandet av 323 bostäder och det glidande medelvärdet var 302 bostäder per år, vilket uppfyller målvärdet.

Esbo bostäder Ab har som mål att på samma sätt som Esbo stad vara klimatneutralt år 2030. Bolaget beviljades Ekokompassen-certifiering 2024 och kommer att uppdatera sin klimatfärdplan under 2025. Klimatfärdplanen innehåller åtgärder inom klimatarbetet för att uppnå målen. Bolagets mål är att hålla energieffektiviteten och fastighetsbeståndets prestationsförmåga på den nuvarande nivån. Uppnåendet av målet mäts med fastigheternas genomsnittliga värmeindex, vars målvärde är 40,5 kWh per m³ byggnadsvolym per år. Det genomsnittliga värmeindexet år 2024 var 36,8 kWh per m³ byggnadsvolym, vilket innebär att målet uppnåddes. Ur ägarstyrningens synvinkel är Esbo bostäder en föregångare inom energifrågor och är därmed ett exempel för stadens övriga koncernbolag.

Esbo bostäder bekämpar segregation genom att upprätthålla en balanserad invånarstruktur med hjälp av uthyrningsverksamhet, genom lösningar för byggande på regional nivå och objektnivå samt genom att i samarbete med staden bygga olika bostadstyper vid alla nya objekt.

Revisionsnämndens slutsatser

Esbo bostäders ekonomi har skötts väl och bolaget har lyckats i valet av låneräntor. Bostädernas nyttjandegrad är mycket hög och hyreshöjningarna har varit under fem procent.

Esbo bostäder erbjuder ARA-hyresbostäder för sökande i den mest brådskande behovsklassen som ska flytta till Esbo men inte har någon bostad, samt för sökande som har ett ovillkorligt och permanent behov av en tillgänglig bostad och vars nuvarande bostad inte är tillgänglig. Dessutom hyr bolaget ut fritt finansierade bostäder samt bostäder som befriats från användnings- och överlåtelsebegränsningar till personer som rekryteras för anställning vid Esbo stad.

Av målen för Esbo bostäder 2024 uppnåddes målen för bostadsproduktionen, energieffektiviteten och minskandet av bostadslösheten. Utfallet av resultatmålet i anslutning till kundnöjdheten var i närheten av NPS-talet 40, vilket var målvärdet.

Revisionsnämndens rekommendation

Ett tillräckligt utbud av tillgängliga bostäder och en tillgänglig boendemiljö ska beaktas för att alla boende ska garanteras jämlika levnadsförhållanden.

6.2 ESBO STADS FASTIGHETSAKTIEBOLAG

Fastighetsaktiebolagen inom Esbokoncernen är dottersammanslutningar som äger fastigheter för bland annat parkeringsanläggningar, skolor och daghem. I dottersammanslutningarna har staden över 50 procent av rösträtten. I koncernrapporten vid delårsrapporterna och bokslutet rapporteras om stadens viktigaste koncernsammanslutningar, till vilka Kiinteistö Oy Espoon Koulu- ja päiväkotitilat och Kiinteistö Oy Espoon Sotekiinteistöt hör.

I bedömningen granskades grunderna för ägande av fastighetsaktiebolag, ekonomistyrning samt planmässig förvaltning av fastighetsegendom ur ett ägarstyrningsperspektiv.

Grundande eller anskaffning av fastighetsaktiebolag grundar sig alltid på ett lokalbehov

Grundande eller anskaffning av fastighetsaktiebolag grundar sig alltid på ett lokalbehov. Bolaget låter bygga fastigheten och ansvarar i fortsättningen för dess underhåll. Enligt stadsmiljösektorn syns det inte i vardagen för lokalernas användare vilken ägarform objektet har, utan servicenivån är lika i alla objekt. Till Esbokoncernen hör 20 fastighetsaktiebolag i form av dottersammanslutningar, som räknas upp i följande tabell.

Esbokoncernens fastighetsaktiebolag	
Kiinteistö Oy Espoon Keskukseen Pysäköintitalo	Kiinteistö Oy Espoon keskuskeittiö
Kiinteistö Oy Espoon Koulu- ja päiväkotitilat	Kiinteistö Oy Espoon Kaupinkallio
Kiinteistö Oy Espoon Sotekiinteistöt	Kiinteistö Oy Espoon Suviniityn Pysäköinti II
Kiinteistö Oy Finnoon Pysäköinti I	Kiinteistö Oy Finnoon Pysäköinti II
Kiinteistö Oy Jousenpuiston Pysäköinti	Kiinteistö Oy Matinkylän lukio
Kiinteistö Oy Matinkylän uimahalli	Kiinteistö Oy Opinmäen Kampus
Kiinteistö Oy Otaniemen tiedeasunnot	Kiinteistö Oy Sokinsuonkuja 4
Kiinteistö Oy Tapiolan Kulttuurialue	Kiinteistö Oy Tapiolan Louhi
Kiinteistö Oy Tapiolan Stadion	Kiinteistö Oy Tapiolan Urheilupuiston pysäköinti
WeeGee Oy	Elä ja asu Oy

De nyaste fastighetsaktiebolagen är Kiinteistö Oy Matinkylän lukio och Kiinteistö Oy Matinkylän uimahalli. Det allra nyaste fastighetsaktiebolaget är Tapiolan Louhi Oy som staden köpte i december 2023. I dess lokaler verkar Hagalunds hälsostation. Hälsostationens tjänster ordnas av Västra Nylands välfärdsområde. Staden köpte hälsostationen eftersom den ligger i ett betydande fastighetsutvecklingsområde. Fastighetens användningsändamål kan senare eventuellt ändras till bostäder. Det viktigaste projektet för bolaget Espoon Sotekiinteistöt under räkenskapsperioden 2024 var ombyggnaden av Esbovikens hälsostation.

Under de senaste åren har det grundats parkeringsbolag där staden är delägare tillsammans med andra eventuella markägare. Staden har för avsikt att i framtiden sälja aktier i parkeringsbolag till kommande tomtmottagare i samband med överlåtelse av bostadstomter i området.

Esbo stad har strävat efter att bli av med sådana fastighetsaktiebolag som inte är nödvändiga för stadens funktioner. Försäljningsprocesserna är långa och köp- och investeringsverksamheten har avtagit. I mars 2022 sålde staden ett betydande fastighetsaktiebolag, Kiinteistö Oy Espoon sairaala.

Av stadens fastigheter är cirka åtta procent uthyrda till Västra Nylands välfärdsområde, som betalar hyra enligt anvisningarna för övergångsperioden. Stadens årliga hyresintäkter av fastigheterna för social- och hälsovård är cirka 20 miljoner euro, vilket täcker kostnaderna. Västra Nylands välfärdsområde meddelade i december 2024 till affärsverket Esbo lokaler att det använder optionen för 34 hyresobjekt. Beslutet innebär att välfärdsområdet i fråga om vissa hyresavtal som är tecknade för 3+1 år använder sig av optionsåret i enlighet med bestämmelserna. Affärsverket Esbo lokaler

bereder försäljning och bolagisering av objekt som välfärdsområdet använder i enlighet med bolagiseringsskyldigheten. Enligt kommunallagen ska fastighetsverksamheten bolagiseras om kommunen i framtiden fortsätter att förvalta lokalerna, tar rollen som fastighetsutvecklare och hyr ut fastigheter som den äger till välfärdsområdena. Kommunerna och välfärdsområdena kommer också på nytt överens om avtalsvillkoren, såsom hyresnivån. Enligt Kommunförbundet säkerställer bolagiseringsskyldigheten att hyresnivån för byggnader som hyrts ut till välfärdsområdet i fortsättningen täcker alla kostnader för byggnaden.

Fastighetsaktiebolagens ekonomiska situation är i allmänhet god

Enligt stadsmiljösektorn är fastighetsaktiebolagens ekonomiska situation allmänt taget god. Bolagen gör årligen upp en budget och verkställandet av den följs upp i bolagets styrelse flera gånger om året. Bolagen sörjer för sin likviditet med lämpliga kassamedel, som varierar enligt bolaget och som motsvarar utgifterna för cirka 3–6 månader. De största bolagen har också tillgång till en kontolimit på 1 miljon euro. Kostnaderna för fastighetsskötsel inom bolaget Espoon Koulu- ja päiväkotitalat underskred budgeten med 4,2 procent. Kostnaderna för fastighetsskötsel inom bolaget Espoon Sotekiinteistörealiserades nästan enligt budgeten och den ekonomiska situationen är god.

Affärsverket Esbo lokaler hyr ut lokalerna till användarna för en intern hyra. Fastighetsaktiebolagen tar ut skötsel- och kapitalvederlag av affärsverket Esbo lokaler. Affärsverket Esbo lokalers resultatmål var 22 miljoner euro före reserveringar år 2024. Utfallet var 20,1 miljoner euro, vilket var 1,9 miljoner euro mindre än budgeterat. Resultatmålet baserar sig på att Esbo lokaler betalar lån som fonderas av fastighetsaktiebolagen. År 2025 fonderar bolagen lån på 21,5 miljoner euro. Förändringen i finansieringskostnader utgör en utmaning.

Fastighetsaktiebolagens underhållskostnader har ökat

Under åren 2021–2024 har fastighetsaktiebolagens underhållskostnader ökat med 16 procent. Bolagen kontrollerar ökningen av kostnaderna för fastighetsunderhållet genom att delta i stadens konkurrensutsättningar av fastighetstjänster och genom att regelbundet konkurrensutsetta fastighetstjänsterna. Bolagen jämför också tjänsteleverantörernas kostnader. Dessutom konkurrensutsetter disponenterna tjänsterna på bolagens vägnar enligt behov. Tillgången till högklassiga disponenttjänster är en utmaning.

Bolagen låter antingen göra mer omfattande eller mer begränsade bedömningar av fastigheternas skick med cirka fem års mellanrum och alltid när det har gått cirka nio år sedan färdigställandet, för att eventuella dolda fel som entreprenören har gjort ska omfattas av 10-årsansvaret. I en del av objekten, såsom skol- och daghemsfastigheter i Esbo, har man i samband med ombyggnaden också konkurrensutsett livscykelansvaret för 20 eller 25 år, vilket förpliktar entreprenören att underhålla objektet under avtalstiden. Regelbundna bedömningar av byggnadernas skick, det vill säga planer på lång sikt och förutseende reparationer av anordningar som genomförs i enlighet med planerna, bidrar till att hantera energiförbrukningen.

Bolagen betalar för uppvärmningen av fastigheten och för fastighetselen enligt förbrukningen. Fastighetsanvändarna betalar för energiförbrukningen i anslutning till sin egen verksamhet. Bolagens styrelser och disponenter följer regelbundet upp fastigheternas energiförbrukning. Om disponenten upptäcker förändringar i förbrukningen inleds utredningar om vad förändringarna beror på. Elförbrukningen i alla bolag exklusive elöverföringskostnader var 2,4 miljoner euro år 2023. Affärsverket Esbo lokaler har gjort betydande besparingar i energiförbrukningen i sina direktägda fastigheter sedan år 2019. År 2023 var fastigheternas energiförbrukning 9,0 procent lägre än under jämförelseåret 2019. Detta motsvarar en besparing på cirka 17 000 MWh, vilket kan jämföras med årsförbrukningen i 1 000 eluppvärmda egnahemshus.

Revisionsnämndens slutsatser

Grundande eller anskaffning av fastighetsaktiebolag grundar sig alltid på ett lokalbehov. Bolaget låter bygga fastigheten och ansvarar i fortsättningen för dess underhåll. Under de senaste åren har parkeringsbolag och bolag för andra servicebehov grundats inom stadskoncernen. Staden

har för avsikt att i framtiden sälja aktier i parkeringsbolag till kommande tomtmottagare i samband med överlåtelse av bostadstomter i området.

Fastighetsaktiebolagens ekonomiska situation är i allmänhet god. Under åren 2021–2024 har kostnaderna för fastighetsunderhåll ökat med 16 procent. Affärsverket Esbo lokaler har dock gjort betydande besparingar i energiförbrukningen i sina direktägda fastigheter sedan år 2019. Ökningen av underhållskostnaderna hanteras bland annat genom att regelbundet konkurrensutsätta fastighetstjänsterna.

Cirka åtta procent av stadens fastigheter är social- och hälsovårdsfastigheter som hyrs ut till Västra Nylands välfärdsområde, som betalar hyra enligt lagstiftningen och anvisningarna för övergångsperioden. Enligt kommunallagen ska fastighetsverksamheten bolagiseras om kommunen i framtiden fortsätter att förvalta lokalerna, tar rollen som fastighetsutvecklare och hyr ut fastigheter som den äger till välfärdsområdena.

Revisionsnämndens rekommendation

Staden bör ägna uppmärksamhet åt riskerna med att äga social- och hälsovårdsfastigheter. Västra Nylands välfärdsområde kan efter övergångsperioden besluta att inte hyra fastigheter som ägs av staden.

6.3 SAMKOMMUNEN ESPOON SEUDUN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ OMNIA

Esbo stads ägarandel av grundkapitalet för samkommunen Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia är 86,89 procent. De övriga medlemskommunerna är Kyrklätt och Grankulla. Enligt grundavtalet är Omnias uppgift att främja medborgarnas delaktighet, kompetens och välfärd samt livskraften hos kommunerna, samfunden och företagen i området. I slutet av 2024 hade Omnia 998 anställda (anställningar med månadslön) och sammanlagt över 43 000 studerande och kunder. Antalet anställda i bisyssla var över 600 under året.

Omnia erbjuder yrkesinriktad examensutbildning och yrkesinriktad gymnasieutbildning på andra stadiet, utbildning som handleder för examensutbildning (Hux), arbetskrafts-, kompletterings- och tilläggsutbildning, grundläggande utbildning för vuxna och vuxengymnasieutbildning, utbud inom det fria bildningsarbetet samt verkstadsverksamhet för unga. Omnias kompetenscentrum för invandrare (OSKE) erbjuder personer med invandrarbakgrund och ett främmande språk som modersmål samt unga och vuxna som saknar utbildningsplats, examen eller arbetsplats kompetensutvecklingstjänster som främjar delaktighet, kompetens och sysselsättning samt rekryteringsstöd för arbetsgivare, samfund och företag. För sina medlemskommuner tillhandahåller Omnia kompetens- och utvecklingstjänster som anknuten enhet.

Grunden för Omnias strategi är tanken att alla har förmåga och vilja att lära sig. Utbildningen löser samhälleliga utmaningar, främjar hållbar utveckling, förbättrar människors liv och säkerställer områdets livskraft. Utöver ägarstäderna är regionens företag, andra utbildningsanordnare och Västra Nylands välfärdsområde centrala samarbetspartner för Omnia.

Esbo stad ställer årligen upp ägarstyrningsmål för Omnia. År 2024 var antalet mål sex, av vilka fyra uppnåddes: 1. De som avlagt examen på andra stadiet placerade sig i arbetslivet eller fortsatta studier i enlighet med målet och 2. antalet personer som avbrutit examensutbildningen på andra stadiet minskade, 3. ansökan och antagning till Hux-utbildning i rätt tid förverkligades och 4. servicekedjorna för integration beskrevs i enlighet med målen. De två mål som inte uppnåddes gällde 1. ekonomisk balans och ökning av produktiviteten samt 2. ökad uppskattning av yrkesutbildningen.

I utvärderingen utreddes vilka tjänster samkommunen Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia erbjuder och hur tjänsterna har ordnats och genomförts samt hur resultatmålen har uppnåtts. Utfallet av Esbo stads resultatmål för Omnia har utvärderats i kapitel 1.3 och ett utvärderingssammandrag presenteras i bilaga 1. Utbildningen på andra stadiet som ordnas av Esbo stad behandlas i kapitel 4.2. Staden samarbetar med Omnia inom den gymnasieutbildning som staden ansvarar för och inom Hux-utbildningen.

Omnia, Esbo centrum

Bild: Alena Bureika

Statens nedskärningar i finansieringen av yrkesutbildningen har varit en utmaning för Omnia

I och med nedskärningarna av statsandelsfinansieringen för yrkesutbildning 2024 minskade Omnias inkomster med över 7 miljoner euro. Den faktiska statsandelsfinansieringen var 71,48 miljoner euro och utgjorde 80 procent av Omnias totala finansiering. Nedskärningarna av finansieringen satte i gång ett arbete med att bereda budgeten på nytt och den godkända budgeten innehöll en anpassning på 6,1 miljoner euro under ekonomiplansperioden 2024–2026. Åtgärder som vidtagits har varit samarbetsförhandlingar, nedskärningar av stödfunktionerna, effektivisering av lokalernas fyllnads- och användningsgrad genom att avstå från flera hyreslokaler samt satsningar på den digitala inlärningsmiljön.

Enligt Finlands regeringsprogram ska finansieringsmodellen för yrkesutbildningen förnyas så att utbildningsanordnarnas incitament stärks så att de studerande utexamineras och sysselsätts eller fortsätter till fortsatta studier. Finansiering säkerställs i första hand för läropliktiga och personer utan examen. Tilläggsnedskärningarna inom yrkesutbildningen gäller i synnerhet vuxenstuderande som redan har en examen på andra stadiet. I finansieringsmodellen skapas incitament att vägleda studerande att avlägga kompetenshelheter som är mindre än examina och som svarar på stärkandet av förutsättningarna för kontinuerligt lärande och det regionala behovet av arbetskraft. Den nya finansieringsmodellen träder i kraft från och med början av 2026.

Omnias bokslut för 2024 var betydligt positivare än budgeten, även om alla avskrivningar inte kunde täckas med verksamhetsbidraget. Utfallet för verksamhetsintäkterna var 93,6 miljoner euro och utfallet för verksamhetskostnaderna 92,2 miljoner euro. Räkenskapsperiodens resultat var 2,2 miljoner euro.

Anpassningsåtgärderna som inleddes 2024 fortsätter under ekonomiplansperioden. För studieåren och basfinansieringen inom yrkesutbildningen fastställs inga tillväxtförväntningar, då tyngdpunkten flyttas från tillväxt till resultat och effektivitet genom att stärka tjänsterna för säkerställande av sysselsättningen. Med programmet för balansering av ekonomin säkerställs genomförandet av lagstadgade och avtalsenliga uppgifter, uppnåendet av de strategiska målen samt effektivitet med ett mindre antal anställda och en lättare kostnadsstruktur.

Esbo stads finansiering till Omnia

Den mest betydande finansieringen av Omnias verkstadsverksamhet för unga och kompetenscentrumverksamheten för invandrare består av finansiering från Esbo stad. Sektor för fostran och lärande i Esbo har ett avtal med Omnia om att ordna verkstadsverksamhet för unga 2024–2025 så att ersättningar på uppskattningsvis 1,3 miljoner euro betalas på basis av genomförda verkstäder. Finansieringen från Esbo stad till kompetenscentret för invandrare uppgick till 0,88 miljoner euro 2024 och 1,1 miljoner euro 2025. Staden finansierar dessutom årligen den yrkesinriktade gymnasieutbildningen med 611 000 euro, den grundläggande utbildningen för vuxna med 134 000 euro och arbetarinstitutet med 2,18 miljoner euro.

Antalet sökande och studerande ökar

I den gemensamma ansökan våren 2024 antogs sammanlagt 1 473 nya studerande till Omnia. Till yrkesinriktade grundexamina antogs 1 202 studerande. Flest studerande antogs till grundexamina inom affärsverksamhet, social- och hälsovårdsbranschen, informations- och kommunikationsteknik samt el- och automationsbranschen. Till Hux-utbildningen som handleder för examensutbildning antogs 271 studerande i den gemensamma ansökan.

I den gemensamma ansökan våren 2025 deltog sammanlagt 4 300 sökande till yrkesinriktade grundexamina och Hux-utbildningen vid Omnia, av vilka 1 538 hade Omnia som förstahandsval. Antalet sökande var 451 fler än året innan. Studerande som antagits i den gemensamma ansökan kan om de så önskar anmäla sig till gymnasiestudier och avlägga en dubbelexamen. Av de sökande är 160 intresserade av att avlägga en yrkesinriktad grundexamen vid Omnias idrottsskola. Resultaten av den gemensamma ansökan offentliggörs i juni 2025. Antalet sökande till engelskspråkiga grundexamina var 2 346 och antalet ökade jämfört med året innan. Flest sökande hade grundexamen inom restaurang- och cateringbranschen. Det är möjligt att söka till yrkesutbildning året runt och hälften av yrkesstuderandena söker till Omnia genom kontinuerlig ansökan.

Omnias studieplatser är väl tillsatta. Inom gymnasieutbildningen för vuxna har reformerna av antagningen av studerande på högskolenivå samt ändringarna i studentexamen ökat antalet ämnesstuderande och personer som höjer vitsorden. Inom den grundläggande utbildningen för vuxna ökar antalet sökande i och med den kraftiga ökningen av befolkningen med ett främmande språk som modersmål och alla sökande kan inte antas som studerande.

Fördelningen av studerande och kunder mellan Omnias tjänster 2023 och 2024		
	31.12.2023	31.12.2024
Yrkesinriktad examensutbildning	13 235	13 426
Esbo arbetarinstitut	20 516	20 424
Espoon aikuiskoulutus	4 494	4 648
Annan tilläggsutbildning och fortbildning	2 130	2 130
Omnias kompetenscentrum OSKE	770	577
Utbildning som handleder för examensutbildning Hux	581	645
Grundläggande utbildning för vuxna	539	865
Verkstäder för unga	248	256
TOTALT	42 513	42 971

Källa: Omnia, utfallsuppgifter för 2023 och 2024.

Vid Omnia mäts verksamhetens kvalitet genom kund- och intressentrespons och genom att följa upp centrala prestandamätare. Dessa är bland annat antalet kunder, studerande och prestationer, antalet personer som avbrutit studierna, placeringen i fortsatta studier och arbetslivet samt ekonomiska indikatorer.

Inriktning av undervisningen, handledningen och stödet för lärande

Undervisningen, handledningen och stödet för lärandet riktas till kunder som omfattas av läroplikten och kunder utan examen på andra stadiet samt till kunder inom kontinuerligt lärande och livslångt lärande. För studerande inom yrkesutbildningen planeras studievägen i samarbete mellan

den studerande och utbildningsanordnaren samt eventuellt aktörerna på arbetsplatsen (läroavtal eller yrkesprov). I den personliga tillämpningen av studierna identifieras den studerandes tidigare kunskaper och planeras vilket nytt kunskaper den studerande ska inhämta, hur kunskaperna ska påvisas samt vilken handledning eller vilket stöd den studerande behöver. Utvecklingsplanen ska utarbetas så att det är möjligt att avlägga yrkesexamen på högst fyra år.

För studerande som avlägger sin första examen prioriteras närundervisning och den målsatta studietiden är i regel längre. Studerande som redan har en tidigare examen hänvisas till examensdelar, läroavtal eller så snabba studievägar som möjligt. För vuxenstuderande är det viktigt att möjliggöra studier på arbetsplatsen alltid när det är möjligt, eftersom vuxenutbildningsstödet har slopats.

Till resultatmålen för Omnia som har fastställts av Esbo hör att följa upp procentandelen studerande som avbryter sina studier. År 2024 har målet för procentandelen personer under 20 år som avbryter studierna fastställts till högst 9,0 procent och utfallet var 5,2 procent. För att minska denna procentandel och säkerställa att studerandena utexamineras har man följt upp hur studierna framskrider och aktivt ingripit i frånvaro. Samarbetet med Västra Nylands välfärdsområde har intensifierats och sektorsövergripande samarbete bedrivs för att förbättra de studerandes välbefinnande och förhindra att de avbryter studierna. Studiehandledarna stöder de studerande i olika frågor som gäller studierna. I situationer där utbildningen avbryts eftersträvas en handledd övergång till en utbildning eller tjänst som lämpar sig bättre för den studerande.

Försämringen av studerandenas välbefinnande är ett bekymmer och metoderna för stöd i ett tidigt skede har stärkts vid Omnia. Den individuella elev- och studerandevården har processer som upplevs som fungerande, men det saknas cirka 3,5 hälsovårdare i förhållande till antalet studerande. De centraliserade psykologtjänsterna omfattar för närvarande 1 402 studerande och tjänsterna har ett underskott på cirka 9,8 psykologer. Dimensioneringen av kuratorerna är på den nivå som behövs. Omnia samarbetar med Västra Nylands välfärdsområde i tillhandahållandet av tjänster.

Efter att läroplikten utvidgades har antalet studerande som behöver stöd ökat betydligt. Speciallärarna kartlägger de studerandes behov av stöd för lärandet och genomför särskilt stöd i grupp eller mer individuellt samt konsulterar andra lärare beträffande de studerandes stödåtgärder. De studerande erbjuds handledning och stöd av multiprofessionella team. Läroanstalten för krävande särskilt stöd yrkesinstitutet LIVE är Omnias partner i utbildningen av studerande som är i behov av dessa tjänster. LIVE erbjuder mångsidigt individuellt stöd till exempel på grund av svåra inläringssvårigheter, svår funktionsnedsättning eller sjukdom.

Omnia ordnar Hux-utbildning som handleder för examensutbildning för Esbobor

Hux-utbildningen som handleder för examensutbildning är avsedd för både läropliktiga och vuxna elever som saknar examen på andra stadiet och som behöver handledande utbildning för att övergå till gymnasie- eller yrkesutbildning. Den individuella studievägen för Hux-utbildningen pågår högst ett år och planeras enligt den studerandes mål och kompetensbehov. Målet är att uppnå den studieberedskap som behövs inom gymnasie- eller yrkesutbildningen, till exempel kunskaper i studiespråket, studiefärdigheter samt livskompetens. I Hux-utbildningen kan man dessutom höja vitsorden i den grundläggande utbildningen för att få en önskad utbildningsplats och avlägga studier inom gymnasieutbildning och yrkesutbildning. Ett särdrag för Hux-utbildningen i Esbo är studerande med ett bra medeltal som inte har kommit in till önskat gymnasium.

För studerande som behöver särskilt stöd och som på grund av sjukdom eller skada inte har möjlighet att övergå till examensinriktad utbildning ordnas TELMA-utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv. Målet för utbildningen som pågår i 1–3 år är att stöda den studerandes självständighet samt att låta den studerande bekanta sig med arbetslivet och utveckla den arbetsinriktade funktionsförmågan.

För unga som avslutat grundskolan ska en studieplats säkerställas med stöd av läropliktslagen och vid behov fattar Esbo stads resultatenhet för andra stadiet och ungdomstjänsterna beslut om att anvisa en studieplats, i många fall Omnias Hux.

Från och med hösten 2024 har Hux-utbildningen ordnats vid Omnias verksamhetsställen i Esbo centrum, Kyrkslätt och Hagalund. I fråga om Hux förekom i början utmaningar med att starta upp utbildningen, bland annat när det gällde tillgängligheten och anpassningen till studerandenas behov. Utmaningar har också förekommit hos unga som inte kan finska tillräckligt bra eller alls eller som omfattas av krävande särskilt stöd. Dessutom har det varit särskilt svårt att övergå till gymnasiet mitt under året. Under läsåret 2025–2026 inleds en ny samarbetsmodell där Omnias Hux-studerande har möjlighet att avlägga gymnasiets studieperioder även vid Esbo stads finska daggymnasier.

Revisionsnämndens slutsatser

Omnia tillhandahåller mångsidig utbildning och tjänster för unga och vuxna studerande och kunder samt för arbetsgivare och samfund. Omnias mål är att säkerställa utbudet av livslångt lärande, även om finansieringsmodellerna förändras. Stärkande av uppskattningen av yrkeskompetens och yrkesutbildningens dragningskraft är nycklarna till att kunna svara på arbetslivets föränderliga behov. I Esbo har gymnasiet störst dragningskraft bland unga som avslutar sin grundskola. För att öka Omnias dragningskraft är det viktigt att ändra uppfattningarna om yrkesutbildningen och dess attraktivitet.

Omnia tryggar utbildningstjänster särskilt för läropliktiga och andra som saknar examen på andra stadiet. Även utbildningen som handleder för examensutbildning har en viktig roll. I och med den utvidgade läroplikten har antalet läropliktiga ökat, vilket försvårar vuxna sökandes möjligheter att komma in på utbildning. Statsandelsfinansieringen för vuxna som kompletterar sin kompetens inom yrkesutbildningen minskar i och med tilläggsnedschärningarna. Den ständigt ökande andelen invånare med ett främmande språk som modersmål syns vid Omnia i det ökade antalet vuxna sökande och studerande inom den grundläggande utbildningen. Även vid arbetarinstitutet har andelen personer med ett främmande språk som modersmål ökat betydligt.

Hux-utbildningen som handleder för examen är en viktig tjänst inte bara ur ett utbildningspolitiskt perspektiv, utan också socialpolitiskt. De som studerar vid Hux är i regel läropliktiga. Det är viktigt att säkerställa att de studerande smidigt kan gå vidare till studier på andra stadiet.

Av de sex ägarstyrningsmål som Esbo stad ställt upp för Omnia uppnåddes fyra. Målet om att ekonomin ska vara i balans och produktiviteten ska öka samt målet om ökad uppskattning av yrkesutbildningen uppnåddes inte.

De nationella nedschärningarna i finansieringen av yrkesutbildningen utmanar Omnia, vars mål är att svara på det växande utbildnings- och arbetskraftsbehovet i Esbo och närområdet. Minskningen av statsandelsfinansieringen har förutsatt att verksamheten effektiviseras och att finansieringsbasen stärks och utvidgas. Trots sin svåra ekonomiska situation har Omnia lyckats relativt bra med sin grundläggande uppgift.

InnoOmnia

Bild: Marko Oikarinen

7 REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERINGS- OCH GRANSKNINGSARBETE

Enligt kommunallagen bereder revisionsnämnden de ärenden som gäller granskningen av förvaltningen och ekonomin för beslut i fullmäktige. Enheten för extern revision bereder de ärenden som revisionsnämnden ska behandla.

Enligt lagen ska revisionsnämnden bedöma huruvida de mål för verksamheten och ekonomin som fullmäktige satt upp har nåtts i staden och stadskoncernen och huruvida verksamheten är ordnad på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt. Revisionsnämnden ser till att granskningen av staden och dess dottersammanslutningar samordnas. Om stadens balansräkning visar underskott som saknar täckning, ska revisionsnämnden bedöma hur balanseringen av ekonomin utfallit under räkenskapsperioden samt den gällande ekonomiplanens tillräcklighet. En lagstadgad uppgift är dessutom att se till att skyldigheten att redogöra för bindningar iakttas samt att delge fullmäktige dessa redogörelser.

Verkställande av utvärderingsplanen och utvärderingsprogrammet

Revisionsnämndens bedömning bygger på utvärderingsplanen för fullmäktigeperioden och på det årliga utvärderingsprogrammet. Temat för fullmäktigeperioden 2021–2025 har varit att utvärdera tjänsternas slagkraft, kvalitet, kostnadseffektivitet och tillgänglighet. Tyngdpunkterna under utvärderingsperioden har varit främjande av hållbar utveckling samt stadens ekonomi och genomförande av produktivitets- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad. Under utvärderingsperioden har uppställningen, uppnåendet och rapporteringen av Berättelsen om Esbo och de bindande resultatmålen samt verkningsfullheten följts upp. Under perioden har också betydande investerings- och utvecklingsprojekt följts upp. Årligen utvärderas stadens och koncernens bokslut samt nyckeltal om personalen. Under perioden har revisionsnämndens rekommendationer i tidigare utvärderingsberättelser följts upp. Utvärderingsprogrammet för år 2024 och utvärderingsplanen för åren 2021–2024 samt annan information om revisionsnämnden finns på externa revisionens webbsida www.esbo.fi/esbo-stad/beslutsfattande/extern-revision#section-23641.

Enheterna som utvärderas har årligen fått förhandsfrågor om verksamhetens och ekonomins resultat inom olika delområden. Frågorna har gällt verkställandet av Berättelsen om Esbo och resultatmålen, genomförandet av budgeten och produktivitets- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad samt tjänsteproduktionens kostnadsutveckling och aktuella utmaningar i verksamheten. Enheterna har ombetts beskriva hur de mäter kvaliteten på sin verksamhet, sina tjänster och eventuella köpta tjänster samt åtgärder de vidtagit för att främja kvaliteten. Dessutom har de fått frågor om främjande av invånarnas möjligheter att delta och påverka samt om kundnöjdheten. Andra frågor gällde främjandet av personalens hälsa i arbetet och hållbar utveckling. Dessutom har enheten gett sin syn på verksamhetens resultat och på dess utveckling från tidigare år samt om det finns jämförelseuppgifter från andra stora städer.

Ämnen för utvärdering 2024

Revisionsnämnden höll 12 möten under utvärderingsåret 2024 (hösten 2024–våren 2025) och dess två sektioner höll fem möten. Revisionsnämnden behandlade bland annat ekonomin, investeringar och koncernen och diskuterade aktuella frågor med stadsstyrelsens presidium och stadsdirektören på mötena under våren 2025. Under utvärderingsåret rapporterades genomförandet av revisorns revisionsprogram för nämnden samt interna revisionens handlingsplan. Utvärderingen gällde också stadens digitala tjänster och digitala stöd samt kommunikation. Temat för huvudstadsregionens revisionsnämnders gemensamma utvärdering var beredskap inför och anpassning till extrema väderfenomen. Av koncernsammanslutningarna utvärderades Esbo Catering Ab, stadens fastighetsaktiebolag och samkommunen Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia. Dessutom presenterades för revisionsnämnden stadens och koncernens bokslut, fondplaceringarnas utveckling och nyckeltal om personalen.

Första sektionens utvärderingsobjekt i resultatområdet för livskraft va biblioteket och sysselsättningstjänsterna samt i sektorn för fostran och lärande utbildning på andra stadiet samt barns och

ungas hälsa och välfärd – åtgärder mot mobbning i skolan. På första sektionens möte presenterades de förvaltningsövergripande programmen Ett välmående Esbo och Evenemangens gemensamma Esbo.

Andra sektionens utvärderingsobjekt var i stadsmiljösektorn: beredskap inför extrema väderfenomen; förebyggande av segregation med hjälp av markanvändningsplanering och klimatneutralitet 2030 – ökning av hållbar mobilitet. I sektorn för fostran och lärande samt stadsmiljösektorn utvärderades skolbyggnadernas tillgänglighet. På andra sektionens möte presenterades de förvaltningsövergripande programmen Ett hållbart Esbo och Ett livskraftigt Esbo.

Revisionsnämnden under fullmäktigeperioden 2021–2025, sammansättning år 2024

Ledamöter	Personliga ersättare
Paula Viljakainen, ordförande	Paula Utti
Elli Keisteri-Sipilä, vice ordförande	Pertti Lounamaa
Marita Backman	Charlotta Jakobsson
Timo Kallioja	Henri Kuro
Jarmo Kanerva	Mikko Ekström
Mikko Lievonen	Pirkko Kuusela
Sari Ojanen	Katariina Ahvonen
Aili Pesonen	Simo Repo
Satu Ramsland	Marika Visakova
Jaakko Raval	Kari T. Nukala
Mari Rummukainen	Henrik Asplund
Marko Tolonen	Sari Savela
Tapio Valli	Eero Ojala

På bilden: främre raden från vänster Jarmo Kanerva, ordförande, Paula Viljakainen, vice ordförande, Elli Keisteri-Sipilä, Satu Ramsland och Aili Pesonen; bakre raden från vänster Tapio Valli, Mikko Lievonen, Marko Tolonen, Sari Ojanen, Timo Kallioja, Jaakko Raval, Mari Rummukainen och Marita Backman.

Bild: Kerttu Penttilä

Revisionsnämndens rapportering till fullmäktige

Revisionsnämndens utvärdering rapporteras till fullmäktige i den årliga utvärderingsberättelsen. Fullmäktige behandlade utvärderingsberättelsen för år 2023 i maj 2024 och ålade stadsstyrelsen att av nämnderna begära utredningar och beskrivningar av de åtgärder som vidtagits eller som ska vidtas för att korrigera de olägenheter som påtalats i utvärderingsberättelsen samt lämna utredningarna till fullmäktige och för kännedom till revisionsnämnden i samband med behandlingen av delårsrapporten. Fullmäktige gav stadsstyrelsen i uppdrag att vid nästa budgetberedning och i bokslutet beakta observationerna i utvärderingsberättelsen. Fullmäktige behandlade i september 2024 svaren på observationerna i utvärderingsberättelsen. De kan läsas på [Fullmäktige 16.9.2024 § 74](#).

Hösten 2024 gav revisionsnämnden fullmäktige särskilda utlåtanden om stadens andra och tredje delårsrapport samt om koncernrapporterna och huvudstadsregionen ägarrapporter, som behandlades av fullmäktige i oktober och december. Utlåtandena (på finska): <https://www.espoo.fi/fi/espoon-kaupunki/paatoksenteko/ulkoinen-tarkastus#lausunnot-osavuosi-katsauksista-7673>.

Revisionsnämnden tillkännager redogörelserna för bindningar för fullmäktige årligen samt ser till att de offentliga uppgifterna i registret över bindningar publiceras på stadens webbplats. Esbo stad publicerar redogörelsen för bindningar i ett register på adressen asiointi.asiat.fi/Sidonnaisuusrekisteri/Julkaisu/Index/JnGDk3dMvKRY4NOBL5yLw0eXP18jbBW0

Behandlingen och publiceringen av utvärderingsberättelsen för år 2024

Utvärderingsberättelsen för år 2024 lämnas till stadsfullmäktiges ordförande 5.5.2025. Utvärderingsberättelsen publiceras på stadens webbplats och ett pressmeddelande publiceras om de viktigaste objekten för och resultaten av utvärderingen. Revisionsnämndens utvärderingsberättelser finns på adressen <https://www.espoo.fi/sv/staden-och-beslutsfattandet/beslutsfattande/extern-revision#utvrderingsberttelsen-7671>. Utvärderingsberättelsen behandlas av fullmäktige 19.5.2025. Den tryckta utvärderingsberättelsen distribueras till fullmäktigeledamöterna, ledande tjänsteinnehavare och intressentgrupper samt till stadens bibliotek och servicepunkter.

Externa revisionen

Till den externa revisionen hör revisionsnämnden och enheten för extern revision, som lyder under denna, samt OFGR-revisorn. Dessa är oavhängiga av stadens ledning och övriga organisation. Enheten bereder ärenden för revisionsnämnden och dess sektioner, företar revisioner enligt OFGR-revisorns arbetsprogram och enhetens revisionsprogram samt rapporterar om revisionen till revisionsnämnden samt utvärderingens objekt och de närmaste cheferna. Den externa revisionen leds av stadsrevisorn, OFR Virpi Ala-aho, som också är föredragande i revisionsnämnden. Revisionsnämndens och andra sektionens sekreterare är stadsinspektör Jussi Lepistö. Första sektionens sekreterare är stadsinspektör Aino Jalli. På externa revisionen jobbar dessutom stadsinspektör Heidi Väyrynen och revisionsassistent Pyry Jalonen, som bereder utvärdering och sköter utvärderingsuppgifter inom sina ansvarsområden.

Revision av staden och koncernsammanslutningarna

Enligt kommunallagen väljer fullmäktige för granskning av förvaltningen och ekonomin en revisionssammanslutning som förordnar en ansvarig OFGR-revisor. Till revisor i stadens dottersammanslutningar väljs stadens revisionssammanslutning, om det inte i anslutning till ordnandet av revisionen finns grundad anledning att avvika från detta. Stadens lagstadgade revisionssammanslutning år 2024 var BDO Audiator Oy och stadens ansvariga revisor var OFGR, CGR Tiina Lind.

BILAGA 1: Utfallet av stadens, affärsverkens och koncernsammanslutningarnas resultatmål enligt bokslutet och revisionsnämnden

UTFALLET AV STADENS RESULTATMÅL						
Resultatmålen 2024	Bokslutet 2024		Revisionsnämnden			
	Nåddes	Nåddes huvudsakligen	Avvikelser	Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte
Bokslutet för 2024			Revisionsnämndens utvärdering			
Resultatmålen 2024	Nåddes /nåddes delvis	Avvikelser	Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Kan inte bedömas
1. Esbo är en ledande stad inom lärande och bildning						
Barn i Esbo deltar i småbarnspedagogik av hög kvalitet.	▲		▲			
Inlärningsresultaten och utbildningsnivån i Esbo ligger på toppnivå i Finland.	▲			▶		
Alla barn och unga har en hobby som de tycker om.	▲		▲			
Ingen tolerans mot mobbning och våld i skolan.		▼			▼	
Jobbets lockelse förbättras och personalens belastning minskar inom småbarnspedagogiken och undervisningen.	▲		▲			
Barn och unga mår bra.	▶				▼	
2. Staden genomför tjänster med hjälp av hela Esbo som gemenskap						
Tjänsteproduktionens kostnadseffektivitet förbättras.	▶			▶		
Tjänsteproduktionen utvecklas invånar- och kundorienterat samt kostnadseffektivt med hjälp av ett koncept med flera producenter.	▲					■
Behandlingstiden för tillstånd inom byggande förbättras så att 85 procent av ansökningarna beslutas inom högst 75 dygn	▲				▼	
Gränssnitten och servicekedjorna mellan Esbo stad och Västra Nylands välfärdsområde fungerar väl.	▲				▼	
3. Esbo är ekonomiskt hållbart och beskattningen är konkurrenskraftig						
Ökningen av verksamhetsutgifterna dämpas.	▶			▶		
De internt tillförda medlen stiger till över 100 procent av investeringsbehovet under fullmäktigeperioden och koncernens lånestock börjar minska.	▲			▶		
Esbo stads tjänsteinnehavare och politiska beslutsfattare påverkar verkställandet av regeringsprogrammet och besluten på riksplanet så att Esbo stads möjligheter till tillväxt och investeringar tryggas.	▲					■
4. Esbo är en internationellt attraktiv huvudstad för entreprenörskap och innovationer						
Esbo lockar kunskapsintensiva företag att etablera sig och stanna i Esbo.	▲			▶		
Antalet arbetstillfällen i företag i Esbo och i tillväxtkorridorerna ökar.		▼			▼	
Esbo är en eftertraktad partner i utvecklingen av hållbara stads- och servicelösningar.	▲				▼	
Esbo profilerar sig som Nordens bästa stad för etablering av startup- och	▲		▲			

tillväxtföretag. För detta ändamål utvecklar vi ett campus för tillväxtföretag tillsammans med våra partner.						
Esbo är Nordens bästa plats för internationella experter.	▶			▶		
Ungdomsarbetslösheten sjunker till 2019 års nivå		▼			▼	
5. Esbo är en trivsamt, säker och naturnära hemstad						
Esbo växer hållbart.	▲			▶		
Säkerhet i Esbo och trygghet som invånarna upplever.	▲		▲			
Naturens mångfald blir starkare.	▲			▶		
6. Esbo är klimatneutralt år 2030						
Klimatutsläppen minskar i enlighet med målet.	▲			▶		
Främjande av klimatneutralitet på de platser som prioriteras i Berättelsen om Esbo; stadscentrumen med spårtrafik och småhusområdena i generalplanen för norra och mellersta Esbo.	▲		▲			
7. Esbo är bäst i Finland på att integrera						
Integrationen i Esbo är resultatrik.	▶			▶		
Esbo stad stöder framgångsrikt flyktingar från Ukraina enligt det ansvar staden har.	▲		▲			
SAMMANLAGT 26 RESULTATMÅL	18/5	3	7	10	7	2

UTFALLET AV RESULTATMÅLEN FÖR AFFÄRSVERKET ESBO LOKALER

Resultatmålen 2024	Bokslutet för 2024			Revisionsnämndens utvärdering		
	Nåddes	Avvikelser	Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Kan inte bedömas
AFFÄRSVERKET ESBO LOKALER						
Resultatmålet för affärsverket är ett överskott på 11,895 miljoner euro före reserveringar.		▼			▼	
Affärsverkets husbyggnadsprojekt genomförs enligt den av fullmäktige godkända budgeten och tidsplanen och kostnadsförslaget i ekonomiplanens investeringsprogram.		▼			▼	
SAMMANLAGT 2 MÅL	-	2	-	-	2	-

UTFALLET AV KONCERNSAMMANSLUTNINGARNAS RESULTATMÅL

Resultatmålen 2024	Tilinpäätös 2024			Tarkastuslautakunnan arvio			
	Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Kan inte bedömas
Bokslutet för 2024		Revisionsnämndens utvärdering					
	Nåddes	Avvikelser	Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte		
Esbo bostäder Ab							
Kundupplevelsen är på god nivå.							
Antalet påbörjade bostäder i snitt enligt principerna för boende och markanvändning	▲		▲				
Bolaget vidtar åtgärder för att nå stadens klimatmål	▲		▲				
Bolaget deltar aktivt i att minska bostadslösheten	▲		▲				
Esbo Catering Ab							
Produktiviteten ökar med minst 3,0 procent per år	▲		▲				
Bolagets verksamhet som anknuten enhet är konkurrenskraftig så att bolaget i regel genererar en mycket måttfull vinst	▲		▲				
Det av beställarkunderna givna allmänna vitsordet stiger från år 2023 och det dagliga kundresponsresultatet utvecklas.	▲						
Ansvarstagandet förverkligas mått inom alla dimensioner av hållbar utveckling. Det ekologiska, ekonomiska och sociala ansvaret beaktas i beslutsfattandet och i verksamheten.	▲		▲				
Enter Espoo Oy							
Skapar hållbar tillväxt genom att locka internationella företag till Esbo	▲		▲				
Öka kännedomen om Esbo bland företag, turister och besökare							
Identifierar och närmar sig företagskunder som kunde etablera sig i Esbo	▲		▲				
Länsimetro Oy							
Fastighetsegendomens effektiva förvaltning Förbättring av metrons kapacitet och pålitlighet.	▲		▲				
Effektiv samordning av parkeringsbolagens ekonomiska lönsamhet och smidiga resekedjor	▲		▲				
Utveckling av riskhanteringen.	▲		▲				
EMMA – Esbo moderna konstmuseum							
Ökning av den kulturella och sociala genomslagskraften.							
Ökning av självfinansieringsandelen för verksamheten.							
Ökning av EMMA:s namnkunnighet	▲		▲				

Esbo stadsteater							
Ökning av den kulturella och sociala genomslagskraften.	▲			▲			
Ökning av självfinansieringsandelen för verksamheten.		▼					▼
Esbo teaters namnkunnighet ökar		▼				→	
Samkommunen Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia							
Ekonomi är i balans och produktivitet ökar		▼					▼
De som avlagt examen på andra stadiet placerar sig i arbetslivet eller i fortsatta studier	▲			▲			
Antalet personer som avbrutit examensutbildning på andra stadiet minskar	▲			▲			
Yrkesutbildningens anseende ökar		▼					▼
Ansökan till och tillträde i rätt tid till utbildning som handlar för examensutbildning (Hux) säkerställs	▲			▲			
Esbo stad är bäst i Finland på att integrera	▲			▲			
Samkommunen Helsingforsregionens trafik HRT							
Produktiviteten ökar under hela granskningsperioden sammanlagt minst fem procent jämfört med genomsnittet 2015–2019		▼					▼
De kommunspecifika subventioneringsandelarna till slutet av granskningsperioden är högst 50 procent av de kommunspecifika totala kostnaderna		▼				→	
Bättre fungerande kollektivtrafik och ansvarstagande		▼				→	
Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster HRM							
Produktiviteten ökar årligen minst 1,5 procent	▲			▲			
Ökning av miljöansvaret.		▼				→	
Bättre fungerande vatten och avlopp samt avfallshantering		▼				→	
SAMMANLAGT 32 MÅL	19	9/4	18	9	5	-	

BILAGA 2: Tabell: Uppföljning av observationerna i utvärderingsberättelsen 2023

Av de rekommendationer och observationer i utvärderingsberättelsen 2023 som enligt revisionsnämnden inte har åtgärdats färdigt, ges nedan en översikt över utförda åtgärder fram till att bokslutet för 2024 var färdigt. Uppföljningen bygger på boksluten, svaren på observationerna som givits till fullmäktige vid behandlingen av den andra delårsrapporten 2024, organens protokoll och andra handlingar samt kompletterande uppgifter av tjänsteinnehavare.

Uppföljning av observationer och rekommendationer från tidigare år, som hänför sig till resultatmål, personal, ekonomi, sysselsättningsutvecklingen och stora investeringar ingår i kapitel 1–3. I uppföljningsbilagan upprepas inte det föregående årets iakttagelser och åtgärder i anslutning till dessa.

De teman som omfattas av 2024 års utvärderingsprogram har behandlats och rekommendationer om dem har utfärdats i denna utvärderingsberättelse. Resultaten av tidigare års utvärderingsberättelser har inte upprepats i denna bilaga.

Revisionsnämndens slutsatser

Revisionsnämndens uppföljning av de viktigaste rekommendationerna i utvärderingsberättelserna visar att åtgärderna för att rätta följande väsentliga missförhållanden eller utvecklingsbehov som revisionsnämnden lyft fram inte har slutförts

BEHANDLINGEN OCH UPPFÖLJNINGEN AV OBSERVATIONERNA I UTVÄRDERINGSBERÄTTELSEN ÅR 2023

REVISIONSNÄMNDENS OBSERVATION

VIDTAGNA ÅTGÄRDER

SÄKERHET OCH BEREDSKAP

Ansvarsområdet för säkerhet och beredskap ska säkerställa att uppdateringen av stadens säkerhetsprogram slutförs utan dröjsmål.

Uppdateringen av säkerhetsprogrammet fortsatte hösten 2024 och samordnades av ansvarsområdet för säkerhet och beredskap i samarbete med olika aktörer. Målet är att programmet behandlas av fullmäktige år 2025.

KULTUR- OCH IDROTTSTJÄNSTERNAS MODELLER FÖR HOBBYER MED LÅG TRÖSKEL FÖR BARN OCH UNGA

Staden ska främja samarbete med Västra Nylands välfärdsområde för att trygga social- och hälsovård för Esbo-bor.

Projektet Hobbystigen i Esbo har kört bra igång och de lagstadgade målen har nåtts. Finansieringen av projektet ska vara tillräcklig så att den lagstadgade verksamheten tryggas när modellen etableras.

Staden ska aktivt informera om hobbyer med låg tröskel.

Enligt den omfattande välfärdsberättelsen 2022–2025 samarbetar staden och välfärdsområdet intimt i synnerhet när det gäller främjande av hälsa och välfärd. Kommunernas välfärds koordinators och personer från välfärdsområdet och organisationer träffas månatligen. De kommunförhandlingar som lagen kräver hölls i mars 2024. På mötet kom man överens om att utse motparter i kommunen och välfärdsområdet i de funktioner där det behövs samarbete för att tjänsterna ska lyckas. De egentliga förhandlingarna om hälso- och välfärdsfrågor, där gemensamma välfärds mål ställs upp, hölls 14.11.2024.

För Hobbystigen i Esbo har den självfinansieringsandel som projektfinansieringen kräver tryggats. Hobbystigen når cirka 2 000 barn och unga. Aktiviteterna erbjuds en gång i veckan, de är gratis och baseras på användarnas önskemål. Kulturtjänsterna säger i sitt svar på revisionsnämndens rekommendationer att det är angeläget att säkerställa en permanent och tillräcklig finansiering av Hobbystigen även i fortsättningen, så att verksamheten allt bättre betjänar till exempel barn och unga som behöver särskilt stöd samt barn och unga med funktionsnedsättning.

Kommunikationen om Hobbystigen till hemmet och eleverna är aktiv och sker på flera kanaler, bland annat elevhanteringssystemet Wilma, sociala medier, marknadsföringskampanjer och www.esbo.fi/hitta-en-hobby. I tidningen Espoo liikkuu, som distribueras till hushållen i Esbo, informeras om stadens och föreningarnas mångsidiga utbud av motion och idrott.

Staden satsar på tillgänglig kommunikation och även på kommunikation med elever som har ett annat språk än finska eller svenska som modersmål.

KULTUR- OCH IDROTTSTJÄNSTER FÖR ÄLDRE OCH FÖR SPECIALGRUPPER

Programmet Ett fullödigt liv som äldre kräver konkreta åtgärder, utvärdering och uppföljning för att programmet ska genomföras och programmålen nås. Uppmärksamhet ska ägnas åt ett väl fungerande samarbete med Västra Nylands välfärdsområde.

Kultur- och idrottstjänsterna har genomfört olika åtgärder i syfte att nå målen i programmet Ett fullödigt liv som äldre. Enligt svaret på utvärderingsberättelsens rekommendationer har flera åtgärder vidtagits för att nå vart och ett av de sex målen. Samarbetet har bedrivits till exempel med Västra Nylands välfärdsområde, äldrerådet, läroanstalterna och Seniorbilen.

Målet är att förbättra informationen till exempel genom att utveckla webbsidorna och rikta information inte bara till äldre utan också till deras närmaste krets samt till personal som arbetar med äldre. Dessutom utvecklas bland annat möjligheter för äldre att mötas med låg tröskel.

SMÅBARNSPEDAGOGIKENS TJÄNSTER OCH TJÄNSTERNAS KVALITET

När nya enheter för småbarnspedagogik planeras och byggs ska barnens bästa och säkerhet samt personalens kompetens beaktas vid lokalplaneringen.

Enligt svaret på utvärderingsberättelsens rekommendation utgår planeringen av nya daghem från barnen och deras behov. Målen för småbarnspedagogikens lokaler är trivsamt, funktionalitet, konverteringsflexibilitet, säkerhet och tillgänglighet. I enlighet med produktivitet- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad, som godkännts av fullmäktige, ökar enheternas storlek och avyttring av oändamålsenliga lokaler påskyndas.

Vid planeringen samarbetar man med användarna enligt principer för användardeltagande som sektorn för fostran och lärande och affärsverket Esbo lokaler avtalat om samt användarnas behov. Användarna av de färdiga lokalerna ger respons som utnyttjas vid den fortsatta utvecklingen.

För småbarnspedagogiken är det fortfarande en utmaning att flera kommunala daghem behöver tillfälliga ersättande lokaler samtidigt. En del är mer omfattande reparationer som kan förutsägas, men en del av behovet av ersättande lokaler är brådskande och oförutsett. Småbarnspedagogiken har nödgats ta i bruk nya färdigställda daghemslokaler som ersättande daghem.

STÖD FÖR LÄRANDE OCH INKLUDERING I SMÅBARNSPEDAGOGIKEN, FÖRSKOLEUNDERVISNING OCH GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING

När specialundervisningen förnyas ska försorg dras om att alla barn får det stöd de behöver. Inkludering får inte användas som sparmedel. Vid inkludering ska alla barn garanteras tillräckligt stöd och en lämplig läromiljö.

Som en följd av en lagändring reformeras stödet för lärande i förskoleundervisning och grundläggande utbildning 1.8.2025. Eleverna ska i ett tidigt skede stödas flexibelt och inkluderande verksamhetssätt ska stärkas. I den grundläggande utbildningen stärks elevens rätt att få stöd i sin närskola. Den primära stödformen är gruppstöd. Ifall det krävs, får eleven också individuellt stöd (elevspecifikt stöd) och undervisas i en specialklass. Esbo stad kommer inte att minska antalet specialklasser, utan deras antal kommer snarare att öka när det inrättas specialklasser i närskolor.

Staden strävar efter att ordna stödet i elevens närskola, vilket minskar skjutskostnaderna. Avsikten är att använda besparingarna för andra behov inom specialundervisningen. Dessutom har anslagen för specialundervisning höjts. I budgeten för 2025 har ett extra anslag på 2,4 miljoner euro reserverats för genomförandet av reformen av stöd för lärande och detta anslag har riktats till skolorna.

Rektorer och lärare erbjuds utbildning för inkluderande förberedande undervisning åren 2025–2026. Stadsstyrelsen inrättade 80 nya befattningar och tjänster som specialklasslärare i december 2024.

I stödet för lärande inom förskoleundervisningen betonas speciallärares roll. Antalet behöriga speciallärare inom småbarnspedagogik ökade år 2024. År 2025 inrättades 10 nya befattningar för speciallärare inom småbarnspedagogik. Praxis för stöd för lärande inom förskoleundervisningen

och inom småbarnspedagogiken samordnas under våren och arbetet fortsätter på hösten när den ändrade lagen tas i bruk.

FRÄMJANDE AV MÖJLIGHETER TILL IDROTT OCH MOTION UTOMHUS OCH NÄRA INVÅNARNA AV STADSTEKNIKCENTRALEN OCH IDROTTSTJÄNSTERNA

Stadsmiljösektorn och resultatområdet för livskraft bör se till att all verksamhet som främjar idrott och motion utomhus och nära invånarna har en ansvarig instans.

Åtgärderna för att förbättra tillgängligheten och närbarheten till tjänster bör fortsätta i enlighet med målen.

Stadsteknikcentralen och resultatenheten för idrott har ett nära och fungerande samarbete i fråga om idrottsanläggningar. Ansvarsfördelningen är tydlig vid planering, byggande och underhåll av idrottsanläggningar på allmänna områden. Naturstigar har planerats och byggts i samarbete med miljö- och byggnadstillsynscentralens miljövårdsenhet.

Ansvar för naturstigarna är emellertid delat. Det är oklart vilken förvaltning som ansvarar för naturstigarna som helhet. Således är det också delvis oklart vem som ansvarar för naturstigarnas planering och underhåll och till exempel för säkerheten. Stadsteknikcentralen fortsätter diskutera med miljövården om detta för att ansvarsfördelningen ska bli tydligare.

Tillgänglighet och närbarhet är viktiga aspekter vid planeringen av tjänster för motion och idrott ute och nära användaren och beaktas så gott det går även i fortsättningen.

SAMKOMMUNEN HELSINGFORSREGIONENS TRAFIK (HRT)

Esbo stad bör i nära samarbete med Helsingforsregionens trafik (HRT) och dess medlemskommuner sträva till att nå målet för stadens subvention av dess andel av HRT:s kostnader.

Enligt koncernförvaltningen har frågan tagits upp aktivt med samkommunen under de senaste åren och man har förutsatt konkreta och hållbara sätt med vilka subventionsgradens trend kan vändas uppåt och målet kan nås. Esbo samarbetar intensivt med de andra kommunerna och samkommunen, men det är på samkommunens ansvar att subventionsmålet nås.

Enligt rapporten för huvudstadsregionen är den genomsnittliga subventionsgraden 58 procent år 2024. Enligt prognosen är Esbo stads subventioneringsandel 69,8 procent.

Bilduppgifter, källförteckning och länkar

Helsidesbilderna

s. 3 Sommarlandskap	Bild: Kerttu Penttilä
s. 24 Snabbspårvägslinje 15	Bild: Kerttu Penttilä
s. 46 Esbovikens bibliotek	Bild: Kerttu Penttilä
s. 53 Matinkylän lukio	Bild: Kerttu Penttilä
s. 66 Cyklist	Bild: Kerttu Penttilä
s. 78 Esboviken	Bild: Kerttu Penttilä
s. 89 Ruinerna av Bemböle kvarn i Glomsån	Bild: Riitta Björklund

Källor och länkar

Beredningen av utvärderingsberättelsen bygger på material som presenterats på revisionsnämndens och dess sektioners möten. Dessutom har uppgifterna kontrollerats hos tjänsteinnehavare och i tjänsteinnehavarbeslut samt i mötesprotokoll från stadens organ. Här följer länkar till organens protokoll samt andra centrala handlingar och källor som använts vid beredningen.

Esbo stadskoncern

Kundtjänst och e-tjänster: esbo.fi/esbo-stad/kundservice-och-e-tjanster
Digitalt stöd i Esbo: esbo.fi/staden-och-beslutsfattandet/kundservice-och-e-tjanster/digitalt-stod-i-esbo
Eetvarti - kvartalspublikation (på finska): espoo.fi/fi/eetvarti-neljannesvuosijulkaisu
Esbo bostäder Ab: espoonasunnot.fi/sv
Esbo bostäder Ab:s bokslut 2024.
[Espoon esteettömän rakentamisen ohje](https://espoonasunnot.fi/sv)
Esbo stads dagvattenprogram: esbo.fi/esbo-stads-dagvattenprogram-2020
Esbo stads åtgärdsplan för anpassning till klimatförändringen: esbo.fi/anpassning-till-klimatforandringen
Esbo stads klimatmål och färdplanen för ett klimatneutralt Esbo 2030 esbo.fi/hallbar-utveckling/esbos-klimatmal
Esbos klimatvakt ilmastovahti.espoo.fi/sv
Uppföljningsuppgifter om Esbo stads personal för 2024, resultaten av undersökningen Kommun10: [Stadsstyrelsen 31.3.2025 § 87](https://stadsstyrelsen.fi/31.3.2025_87)
Esbo stads välfärdsberättelse och välfärdsplan 2022–2025 esbo.fi/valfardsberattelsen-och-valfardsplanen
Esbo stads åtgärdsplan för hållbar energi och klimatet SECAP (på finska): [Espoon kaupungin kestävä energi ja ilmastotoimintasuunnitelma \(SECAP\)](https://esbo.fi/maaston-toimintasuunnitelma-secap)
Esbo stads sidor om hållbar utveckling: esbo.fi/hallbar-utveckling
[Esbo stads koncernidirektiv](https://esbo.fi/koncernidirektiv)
Esbo stads bibliotek: esbo.fi/kulturi-och-fritid/bibliotek
Esbo stads ägarpolitik (på finska): [Espoon kaupungin omistajapolitiikka 2023](https://esbo.fi/kaupungin-omistajapolitiikka-2023)
[Esbo stads elev- och studerandevärdsplan](https://esbo.fi/elev-och-studerandevardsplan)
[Slutrapporter om Esbo stads förvaltningsövergripande program, fullmäktige 24.2.2025 § 14](https://esbo.fi/slutupprotoller-om-esbo-stads-forvaltningsovergripande-program)
[Esbo stads register över bindningar](https://esbo.fi/esbo-stad/beslutsfattande/stadgesamling)
[Esbo stads stadgesamling](https://esbo.fi/esbo-stad/beslutsfattande/stadgesamling)
Esbo stads statistik och utredningar (på finska): espoo.fi/fi/espoo-kaupunki/tutkimus-ja-tilastot
[Esbo stads förvaltningsorgans protokoll](https://esbo.fi/esbo-stad/beslutsfattande/stadgesamling)
Esbo stads webbplats esbo.fi
Esbo stadsbana esbo.fi/trafik-och-gator/kollektivtrafik/esbo-stadsbana
Principerna för boende och markanvändning, Esbo stads koncernrapport 2024 och ägarstyrningsrapporten för huvudstadsregionen 2024 (på finska): [kaupunginhallituksen konsernijaosto 3.2.2025 § 4](https://esbo.fi/kaupunginhallituksen-konsernijaosto-3.2.2025_4)
Berättelsen om Esbo: esbo.fi/staden-och-beslutsfattandet/berattelsen-om-esbo
Esbo stads budgetar 2022–2025 esbo.fi/staden-och-beslutsfattandet/ekonomi/budgeten
Revisionsnämndens utvärderingsberättelser 2020–2024 esbo.fi/staden-och-beslutsfattandet/beslutsfattande/extern-revision#utvrderingsbertelsen-7671
Revisionsnämndens utlåtanden om delårsrapporterna 2021–2024 (på finska): espoo.fi/fi/espoo-kaupunki/maatoksen-teko/ulkoinen-tarkastus#ausunnot-osavuositarkastukset-7673
Esbo stads bokslut 2021–2024 (på finska) esbo.fi/bokslutet
Esbo stads sysselsättningstjänster esbo.fi/arbetsliv
Sysselsättning, jobb och arbetslöshet i Esbo esbo.fi/sysselsattning-arbetsstillfallen-och-arbetsloshet#personer-med-utlndsk-bakgrund-i-arbetslivet-17190
Externa revisionen esbo.fi/staden-och-beslutsfattandet/beslutsfattande/extern-revision
Rådet för personer med funktionsnedsättning (arbetsgruppen Rakennetaan kaikille finns på den finska sidan): esbo.fi/esbo-stad/beslutsfattande/delegationer-och-rad/radet-personer-med-funktionsnedsattning
Esbos generalplan 2060: esbo.fi/projekt/esbo-generalplan-2060
Tillgänglighet vid byggande: esbo.fi/tillganglighet-i-byggande
Helsingforsregionens trafiks forskningsverksamhet (mobilitetsundersökning): hsl.fi/sv/hrt/undersokningar
Främjande av hälsa och välfärd i Esbo: esbo.fi/ramjande-av-halsa-och-valfard-i-esbo#vlfird-frmjais-i-samarbete-36315
Invånarnöjdhet i Esbo 2024 (på finska): espoo.fi/fi/palvelut-ja-hyvinvointi#kaupunki-ja-kuntapalvelut-17465

Trafiköversikt 2025 (på finska): espoo.fi/fi/liikennekatsaus-2025
Esbo stads principer för boende och markanvändning (på finska): [Asumisen ja maankäytön periaatteet](#)
Elev- och studerandevård: esbo.fi/fostran-och-utbildning/elevvard
[Andra delårsrapporten, fullmäktige 16.9.2024 § 74](#)
[Tredje delårsrapporten, fullmäktige 9.12.2024 § 122](#)
Enkät för eleverna inom den grundläggande utbildningen 2024–2025
[Samarbetsavtal mellan Esbo stad och Grankulla stad om bildande av ett sysselsättningsområde och ett gemensamt organ, fullmäktige 117 § 23.10.2023](#)
[Utredning om iakttagelserna i utvärderingsberättelsen för 2023, fullmäktige 16.9.2024 § 74](#)
Esbo stads forskning och statistik: esbo.fi/staden-och-beslutsfattandet/forskning-och-statistik
Esbos omvärld (på finska): espoo.fi/fi/toimintaympariston-tila-espoossa
Esbo stads säkerhet: esbo.fi/staden-och-beslutsfattandet/sakerhet
Sysselsättning Esbo: esbo.fi/arbetsliv/sysselsattning-esbo
Tillsammans mot mobbning: esbo.fi/fostran-och-utbildning/tillsammans-mot-mobbning-0

Bakgrundsinformation och mer information

Arbetspensionsförsäkrarna TELA ry <https://www.tela.fi/sv>
Regionförvaltningsverket avi.fi/sv/hem
Aseman lapset ry:s bekämpning av mobbning (på finska) asemanlapset.fi/toimintamuotomme/konfliktityo/k-0-kiusaami-seen-puuttuva-tyo/
Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet ARA (fr.o.m. 1.3.2025 Centralen för statligt stött bostadsbyggande): varke.fi/sv
Enter Esbo: enterespoo.fi
Esbo Catering Ab esbo.fi/valkommen-till-esbo-catering
Frågor som gäller inomhusluften i stadens lokaler: esbo.fi/fragor-som-galler-inomhusluften-i-stadens-lokaler
Esbo stads miljövärd: esbo.fi/boende-och-byggande/miljovard
Öppna statistikdatabaser i Helsingforsregionen: stat.hel.fi/pxweb/fi/Aluesarjat/
Samkommunen Helsingforsregionens trafik: hsl.fi/sv
Helsingforsregionens miljötjänster: hsy.fi/sv
Välfärdsledningen i kommunen thl.fi/sv/web/ledningen-av-framjandet-av-halsa-och-valfard/valfardsledning/valfardsledningen-i-kommunen
Invalidiliitto ry, Esteettömyys: invalidiliitto.fi/esteettomyys
Undersökningen Kommun10: ttl.fi/sv/forskning/projekt/uppfoljningsundersokningen-om-personalen-i-offentliga-sektorn-in-finland-fps
Budget och ekonomiplan för kommuner och samkommuner: kommunforbundet.fi/publikationer/2023/2246-budget-och-ekonomiplan-kommuner-och-samkommuner
Länsimetro Oy: lansimetro.fi
Navigatorhuset: esbo.fi/unqa/navigatorhuset
Polisens operativa miljö och statistik: poliisi.fi/sv/operativ-miljo-och-statistik
Statistik över Finlands allmänna bibliotek: tilastot.kirjastot.fi/?lang=sv
Reformen av arbets- och näringstjänsterna 2024 tem.fi/sv/reformen-av-arbets-och-narings-tjansterna-2024
Institutet för hälsa och välfärd thl.fi/sv/web/thlfi-sv
Institutet för hälsa och välfärd, resultaten av enkäten Hälsa i skolan: thl.fi/sv/forskning-och-utveckling/undersokningar-och-projekt/enkaten-halsa-i-skolan/resultat-av-enkaten-halsa-i-skolan
Arbets- och näringsministeriet [http://tem.fi/sv](https://tem.fi/sv)
Kommunförbundet med sysselsättning tem.fi/sv/sysselsattningsforsoken
Sysselsättningsöversikt: tem.fi/tyollisyyskatsaus
Idrott och natur (och rekreative visioner): esbo.fi/idrott-och-natur
Helsingfors stads informationscentral, undersökningar 2/2011 [Vilkama, K., Yhteinen kaupunki, eriytyvät kaupunginosat](#)
Trafikledsverket, Esbo stadsbana: <https://vayla.fi/sv/esbo-stadsbana>
FN:s program för hållbar utveckling Agenda 2030 kestavakehitys.fi/sv/agenda20301
Miljöministeriet, avtal om markanvändning, boende och trafik ym.fi/sv/avtal-om-markanvandning-boende-och-trafik

Lagar

Kommunallagen (410/2015)
Lag om yrkesutbildning (531/2017)
Lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009)
Lag om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020)
Lag om samarbete mellan kommunala arbetsgivare och arbetstagare (449/2007)
Lag om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006)
Lag om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023)
Lag om fritt bildningsarbete (632/1998)
Lag om allmänna bibliotek (1492/2016)
Lag om anordnande av studentexamen (502/2019)
Gymnasielag (714/2018)
Markanvändnings- och bygglag (132/1999)
Lag om elev- och studerandevård (2013/1287)

Läropliktslag (1214/2020)
Lag om grundläggande utbildning (628/1998)
Lag om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015) *
Arbetarskyddslag (738/2002)
Miljöministeriets förordning om byggnaders driftsäkerhet (1007/2017)
Statsrådets förordning om byggnaders tillgänglighet (241/2017)

Esbo stad

Externa revisionen

Stadsrevisor, OFR Virpi Ala-aho

tfn 09 816 21

www.esbo.fi/esbo-stad/beslutsfattande/extern-revision

Tryckning

Painonet Oy

Pärmbild

Kerttu Penttilä

ISBN (tryckt) 978-952-7511-58-9

ISBN (på webben) 978-952-7511-59-6

